



EESTI

LÜÜRIKA

EESTI LÜÜRIKA

EESTI LÜÜRIKA



EESTI LÜÜRIKA

VALIMIK

KR. J. PETERSONIST TÄNAPÄEVANI

Koostanud

Arvo Mägi

I köide



EESTI KIRJANIKE KOOPERATIIV



A/436

Eer 1635

Printed in Sweden

*Copyright by Eesti Kirjanike Kooperatiiv AB,
Fack 1, Lund 3, Sweden*

Skånska Centraltryckeriet, Lund 1958

SAATEKS

Valimikku on katsutud koguda elavat ja kunstiliselt küpset eesti lüürikat, hoolimata luuletajate kirjandusloolisest positsioonist või poliitilisest maailmavaatest. Antoloogiast on seejuures välja jäetud rida luuletusi, mis lauldavate lauludena nagunii populaarseks saanud.

Kuna koostajal olude tõttu pole õnnestunud kogu eesti lüürikat uuesti üle lugeda, on tõenäoline, et valimikust on välja jäänud luuletusi, mis oma tasemelt sinna võiksid kuuluda. Luuletekstid on suuremalt osalt pärit originaalkogudest, autorite poolt redigeeritud uustrükkidest või teaduslikult toimetatud väljaannetest, mõningad aga ka varasematest antoloogiatest või teistest sekundaarsetest allikatest. Viimaste osas ei saa koostaja vastutada tekstide või värsside graafilise paigutuse täpsuse eest. Ühtluse mõttes on antoloogias kasutatud väikest tähte värsirea alguses, kui kirjavahemärgid muud ei nõua.

Autorid pole valimikus järjestatud rangelt kronoloogiliselt, on arvestatud ka nende debüteerimise aega ning kuuluvust kirjanduslikesse rühmitustesse. Valimiku tekstiosa järele on paigutatud bibliograafilisi andmeid autorite eluajal ilmunud originaalkogude kohta, seal pole aga mainitud valimikke ega kogutud teoseid. Kui võimalik, on sisukorras mainitud luuletuskogu või mõni teine primaarne allikas, kust luuletus pärineb.

Valimik ilmub kahes köites. Esimene köide hõlmab lüürikat Kristjan Jaak Petersonist Henrik Visnapuuni.

Südamlik tänu kõigile, kes luuletekstide laenutamise ja vahendamise ning tulusate näpunäidetega kaasa on aidanud valimiku teokssaamisele, enne kõike praegu vabas maailmas elavaile luuletajaile või nende järeletulijatele.

1. novembril 1957.

Koostaja.

KRISTJAN JAAK PETERSON

SÜGIS

Sügise lehed,
mis haljas metsas
kevadel õitsenud, teie,
paadikarvalised,
tammepuu ladvasta
olete maha langemas
kuivanud heina pääle,
ja murelik seismas
oled sa, ilus puu!

Sinu viluses varjus
enam ei laulemas
vagad taeva linnud,
sest nad sügiseudus
sinna poole ju lendamas,
kus soojema päeva tuli
mirtide pääle paistes
meresta üles on tõusmas.

Sureva aasta pärast
nuttes, taevasta
rankude lapsed,
sügise kanged vihmad,
kurvanäolise oja
lainte pääle maha on
tulemas; õhates
sui-aja surma pärast
sügisetuuled on puhumas

laanes ning paljas metsas;
pilvede taga päev
murega on leinamas.
Nõnda on närtsimas
hallis vanaduses
inimeste ilu! —

Aga üles taevasse,
toredama päeva vastu,
mis ikka kumades
ilmas ära ei kustu,
maised ihupaelad
hauasse varjule pannes
lendamas inimeste vaim;
elamas, kus tähed
siin öösi, säääl päeval,
kus kuu hõbedases
igaveses tulemeres,
kus selges kullas
päev on paistemas, — vaim,
säääl oled sa elamas
suure Jumala juures!

PÄEVA LOOJAMINEK

Looja minemas, looja minemas
kullase valgusega
oled sa, sinitaeva silm!

Nii kui rohuaias
pimedas udus,
mis Jumala sülesta
taevasta tuleb,
punane lilleke
vilgatab silmadest:

nõnda ära kustumas
oled sa, Jumala valgus!
Aga mitte pimeduses —
kullases meres
oled sa ujumas.
Kui maailma ümber
ööpimedus oli
ning maha poomas
öö aimutu udu,
ütles sulle Jehoova:
"Valgus ilmale paistku!"
Ja roosilise tulega
üles tõustes pimedusest,
paistad sa ilmale, päev.

Kallis õdangu agu,
Jumala maja
iluvärvine värav
kullatab sinu teeda.
Teisel taeva poolel
kuu, üles tõustes
hõbedastest pilvedesta,
juhatab pimedust järele,
pimeduses tähed.

Nende valguse all
keerleb laksudes ojake
kaljude läbi; tema
lained on hüppamas
lillista äärta mööda
libeda kivide pääl.

Juba öö on tulnud;
magamas öö varjus
on ju inimeste silmad.
Rahul, surelikud, olge!
Jumala silmad kuu
ning tähtede valguses
on ka öösi valvamas.

JAAGU LAUL

Neiukene, noorekene,
sind ma tahan võttada
lilleks oma voodielle,
päikseks oma südamele.
Sa ju oled peenikene
nii kui noori metsa tamme,
mis siin kasvab vilulla.
Juuksed sul on kuldaojad;
hella palge on nii valge
kui on talve lumehange,
tema pääle aga paistab
kõige noorem koidupiire.
Suu on nii kui roosilille,
suu on laulu allikas.
Nii kui mesilane lendab
kena roosi lõhna poole:
nõnda tahan mina lenda
suuda sulle andemaie.
Silmakesed sinised,
teie seessa minu õnni,
teie sees mu elu elab.
Neiukene, noorekene,
sind ma tahan võttada
lilleks oma voodielle,
päikseks oma südamele.
Sinu valged rinnakesed
on kui talve lumimäed,
päike paistab nende pääle.
Sinu hella käekene
pehme on kui lillelehti —
ilusam võib küll see olla,
mis sa kannad varjuella.
Oh, et võiksid armastada
mind, mu kallis hellakene,
siis ma oleks rõõmus poissi,
kõige õndsam noorimeesi!

SÕPRUS

Haljas metsas on kasvamas
tammepuu tammepuu juures,
ühe ema lapsed.
Tulevad nende juured
selle ema viluses,
lillises põues kokku,
ja salgus taeva tuules
nende lehed on mängimas
teineteisega ilusa
päeva paistuse all.

Ja loomade ema,
ehitud kuu aimuga,
tuulista teeda käimas
läbi taeva, valguse
paisteva allika ümber.

Aga hingetu ei tunne,
armastuseta ei maa
armasta ilusat päeva,
tammepuu oma venda.

Sa, inimeste vaim,
ülem kui taeva tuulised
päevad, kallim kui tähed,
sa, kes nende teeda
seadmas oled mõistuse
läbi, mis tarkuse
meresta Jumala käsi
valanud on su meelesse,
sina, surmata vaim,
teise vaimu kuju
meele sügavuses kandes,
ei sa karda vihase
mere tõusvaid laineid,

ei taeva müristamist,
mis rankude sülesta
paistevat tuld on viskamas
nõdra sureliku pääle.

Igavesti elades
oled sa igavesti
armastamas oma
armastavat sõpra!

MA PEAN JOOMA

Põllumaa on joomas,
maada joovad metsad,
oja annab juua
sinimere suule;
päev on joomas merda,
kuu on joomas päeva.
Mind mu sõber sõimab,
et ma tahan juua.

NAISED

Härgadel on sarved,
kabjad hoostellagi,
jänesella jalad,
karulla on hambad,
ujumas on kala,
lendamas linnukene,
meestella mõistus.
Kus siis naised jäänud?
Mis on naistel? Ilu —
mõõga asemella,
oda asemella.
Naine, ilus olles,
võidab tulda ära.

KUU

Kas siis laulu-allikas
külmas põhjatuules
minu rahva meelesse
oma kastet ei vala?
Kui siin lumises põhjas
ilusa lõhnaga mirdike
viluses kaljuorus
ei või õitseda kaunisti:
kas siis meie maa keel,
mis kui tasane ojake,
oma ilu tundmata,
läbi heinamaa sinise
taeva kullases tules
rahuga on jooksemas,
või toreda häälega,
oma rammu tundmata,
taeva müristamisega
kui meri on hüüdmas;

kas siis selle maa keel
laulutules ei või
taevani tõustes üles
igavikku omale otsida?

Siis ma võtan teid,
selge, sinise taeva
tähed, maa päält
kõrge isamaa poole
rõõmuga vaadates, laulda;
siis ma laulan sind,
ööde kuningas kuu,
kes sa pilvede sülesta
nii kui pungasta lilleke
lõbusa valge palgega
üles tõused taeva all,
kus tulised tähed
maha on langemas
sinu eest musta,
pimedada udu sisse. —

Nõnda, inimeste vaim,
oled sa udus ujumas,
kui su mõte on otsimas
Jumalat tähtede alta!

LAUL

kui ma Tartust läksin Riia poole, oma vanemaid
vaatama; tehtud on see laul Tuule kõrtsis.

Jumalaga nüüd, meie maa!
Ei ma nüüd enam kõnni
sinu kasemetsadessa,
kus lilled on õitsemas
ja laulemas linnud
kaunite puude varjuella.

Sagedasti istsin
tasa oja kaldal
mõteldes teie pääle,
mu hallid vanemad!

Sinu halli pääke
tuleb ikka mu meesesse,
kui päev on õitsemas üles,
kui päeva silm on uinumas
suure Looja sülesse, —
armas isakene!

Emake, vend ja õde,
teie juurde nüüd tulen!
Jumalaga, meie maa,
ilusam päev mulle paistab
hella vanemate majas.

RÕOMULAUL

Ei nüüd leinahääl tule
enam mu suusta välja!
Nii kui allikasta
selged lained on keerlemas,
nii kui päeva põuesta
valgus maha on tulemas:
nõnda mu meelest tulevad
ilusad rõõmulaulud.

Kaunil kevadeajal
lilled on õitsemas
haljas, pimedas metsas,
oja kaldal, kalliste
põlluheinte vahel.
Ehk küll sügise tuleb
valge põhja sülesta,
lilled närtsitab ära:

siiski Jumala võimus
inimestele rõõmuks
kutsub kevadel lilled
tagasi heinamaale.

Nõnda kutsub tema
kauni sõpruse lilli
jälle mu aiasse tagasi.
igavesti saab lilleke
õitsema mu meeles,
saavad igavesti
minule paistemaie
armsa Alo silmad!

Ole rõõmus, mu meel,
sest su õnn nüüd seisab
nii kui kalju meressa!

LAULJA

Nii kui vahuse jõe
mürisevad lained,
mis kalju pealta
langevad oru sisse,
nii kui taeva pikne
musta pilvede alla
hirmsasti käregeatab:
nõnda on jooksmas laulu
ilus tuline oja.
Nii kui valguse allikas
seisab austud laulja
oma vendade keskeella.
Käregeatab pikne —
ja metsad on vait:
laulja on tõstmas
oma häält, valamas
hingesta laulukastet.
Ja tema ümber,
vait kui mere kaljud,
rahvad on kuulamas.

INIMESTE VAIM

Surema peab lilleke,
mis ilusas kaseorus
selge allika ääres
hõbevetta juurega
imedes, ujudes
lehiga tasases tuules,
päeva läigava silma all
kaunisti on õitsemas.

Ja keerlemast lõpeb
ilusas orus allikas,
kui Jumala võimus,

mis sinise mere
tõusvad lained kivi
äärega ümber piirab,
kui Jumala võimus
kalju süle, kust
allikas orusse tulemas,
kangesti kinni paneb.

Ära kaduma peab
kõrge kaljumäe pea,
mis pikserankudega
kaetud, musta suitsu,
välgu kumava paistusega
taeva müristamises
maadest läbi on ajamas.

Mäega maha langemas
on kotka tuuline pesa,
kes punase koidupiire
katuse all elades
varases päeva kullas
kerge tiivaga suplemas.

Ära kustuma peab
sinise taeva silma
selge kullane valgus
ning koidupiire lilleke
viimati ära närtsima
ja leinavarjuks saama,
kui Jumala võimus
nende vastu on tõusmas.

Aga sa, inimeste vaim,
Jumala vaimu kuju,
kui maailm põrutud
sinu ümber müriseb:
igaveses elus oled
sina Jumalat vaatamas.



OLEN JALLE ÖNNIS

Tõuse üles, mu rõõmu
laulu tuline oja,
rõõmuga üles taevani,
kus armastuse isa,
sõpruse looja,
Jumal on elamas.

Surmavarju võttis
tema mu südamest ära,
ilusa sõpruse
lillekese pealta,
ajas mu maja pealta
udu, mis mu rõõmu
päeva all oli ujumas.

Kurbuse meri
laksus mu vastu,
Jumal aga ütles:
"Valgus sinule olgu!"

Ja roosilise palgega
oli mul süles
ainus armastud Alo.

MARTIN LUTHERUSE PÄEVAL

Sellesama päikse valgus
paistamas on sellel tunnil
mulle ja armsale Alole:
ja sellesama sõpruse
lilleke kena lõhnaga
on ikka õitsemas
meie kahe keskeella.

Kui on ära kustumas
valguse allika
viimane tuleoja
ja koidupiire roosililli
närtsimas surma varjuella,
siiski jääb igavesti
armastuse valgus
minu ja Alo meelese.

Surma varjule minema
peab maarahva laulja.
Järele jäävad tema
laulud armsa rahvale,
järele jääb lauludes
armsa Alo nimi,
hella vanemate kiitus.

FRIEDRICH ROBERT FAEHLMANN

SUUR ON, JUMAL, SU RAMM

Suur on, Jumal, su ramm, suurem su helde meel.
Pikse marude hirm karistab patuseid,
aga Jumala heldust
kiidab taevas ja mets ja nurm.

Rõõm on põlanud mind. Üksi ma nutaksin,
kui ei mälestus veel, lootus ei tõstaks mind.
Taevas naeratab lootust,
aga mälestust mets ja nurm.

Tere, mõnigi paik, armas ja kallis mul,
kus ma mõnigi kord õnnega viibisin,
kuulsin ööbiku laulu,
kala mängimist vaatasin.

Tule tagasi veel — tagasi tule veel,
õnnis, õnnelik aeg kõige su rõõmuga! —
Silmapilkude vastu
eluoja ma annaksin.

Lootus, Jumala täht, sinna sa kutsud mind,
kuhu mõni ju läks rõõmuga hõisates:
"Tere! näen ma sind jälle,
tere, õnnistud isamaa!"

PIIBU-JUTT

Jaan

Tere, mu vennike Mihkel! Kuidas su käbalad käivad?
Kas on rukis ju küps? Mis siis su naisuke teeb?
Kas on ilm su meelest? Eks hommikutuul oleks parem?
Merest kisub ta vett, hommikust kuiva veel saaks.
Aga, vennike Mihkel, alati nosukest imed,
kõhtu ei täida suits, kukru ta tühjendab küll.

Mihkel

Ära sa, vennike, naera, lase mu piibuke rahul!
Kõigile oma au. Piibuke, sinule ka.
Kõik maailm on mu ümber, kui mu piibuke aurab,
inimeste õnn viirab ja mängib mu ees,
alasti näitab maailma ilu piibuke mulle,
kutsub tagasi veel kadunud rõõmu ja head;
näitab lootust ka mulle tõusta kõrgele sinna —
sinna, kus looja ees patune halastust saab.

Jaan

Palju, vennike Mihkel, oled sa töötand ja pakkund,
vastaku piibuke nüüd, mis sa mull lubasid kõik.
Mis siis inimeste õnnest piibuke ütleb?

Mihkel

Ta on piibu suits. Näe, kui ta rõngasse aab,
nüüd ta keerleb ja õitseb, lahkub ja koguneb jälle —
aga natuke tuult — otsas on suits nii kui õnn.

Jaan

Mis sa, mu vennike, küll maailma sõpradest mõtled?

Mihkel

Nad on piibu suits. Kui on mu piibuke täis,
küll tast suits siis tõuseb ja keerleb ja mängib mu ümber;
kui on tubakal ots, otsas on sõbrad kui suits.
Õigete sõprade kuju oled sa, piibuke, ise —
õitsegu minul õnn, kurvastus vaevaku mind,
ei must piibuke lahku, õnne ta õpetab kandma,
kurvastuses ta kinnitust annab ja nõu.
Nõnda mu tuvike oli, keda ma hoidsin ja kaitsin,
päeval mu mõte ta, unes ta paistis mu ees.
Põlvekene, küll sul rõõmu oli ja vaeva,
leidnud olin ma kõik, aga mul puudus ka kõik.
Otsin tasakesi, peidetud põõsaste varjus,
kus mu tuvike käis, ükski ja mõtete sees.
Kuni mu nime ma kuulin ta lillede-huuledest kostvat,
kohe siis lennates langesin kaela ma tall —
ja nüüd oli mu käes, mis leidsin ja otsisin ammu,
lilled õitsesid mul, taevast elasin nüüd.
Küll on mõnigi talv ju puhunud üle ta haa,
ikka mu tuvike veel armas ja kallid mul on.
Ikka mu süda veel naerab, kui tuletab piibuke meelde
mõnda kadunud head — kadunud, igavest head!

Ja an

Kuida su piibuke sulle näitab taevagi tõusta?
Teine korda küll läks — seda mul tähenda veel.

Mihkel

Juba piibuke kustub. Näe, kus viimane suits veel
üle katuse seal tõusis ja kadudes läks.
Kõrgele tõuseb ta sinna, kus siravad tähtede astmed. —
Jumalaga! vii mõnele tervisi mult!
Sinna sa, hingeke, tõttad, päästetud ilma vaevast,
et mu ihuke siin tuhka ja põrmu küll jääb.

Ja an

Selle riistapuu nõuan, ehk müüksin viimase iva;
andeks! piibuke, mis teadmata laitsin ma sind.

VIRU LAULIK

Kellel taevas kallist kinki,
lausa lauluannet annud,
mõisterikkust pähe pannud,
seda istutagem pinki
pajataja laua taha,
et ta laulu lahutelles,
õilmekesi otsutelles
lepitaks maailmas paha.

Laulu loodi siia ilma
inimeste laste iluks!
Läheb elutuul meil viluks,
tõstkem taeva poole silma,
vaatkem sätendavat karja:
päike, kuu ja taevatähed —
needap Looja laululehed,
kosutavad laulja sarja.

Kes, kas päeval — keskel ööl
taevakirja tähendelles,
murevaeva vähendelles
troostiks tuleb meile töö!
see on sündind õnnekaimu,
keda jumal ehitand,
ilma peale lehitand —
sütitama meie vaimu.

MU LAUL

Mu laul! sa luige, kelle pehmed tiivad
meid üles kandvad pilve piirini,
ja viimaks kõrge Taara kotta viivad,
kust Vanemuine tuleb tagasi, —
kui Eesti pojad ükskord sihti näevad,
mis tema sõrm neil ette rajanud:
kes kõrgemale püüdnud ööd ja päevad,
neid tulevik ju maha unustud.

Ja kelle silm vast õnnemaad ei näinud,
sel tuleb meelde leekiv koidu kuld,
ta tunneb, nagu tutvat teed ta käinud,
kust nägi vilkuvat ta kodust tuld...
Ja imevägi täidab tema meele,
ta ärkab siis, kui raskest unenäost,
ja leiab oma kõnes uue keele —
vist tulnud vana laulutarga käest.

Nii äratan ma unustuse hääled,
kui nooruslaulud vana raugale,
ja nagu jõgi oma virgud vooled,
maast läbi saadab mere rüppesse,
ja kui tal lained juba merre jooksvad —
veel allikate aset mäletab:
kus tema sooned mullapinnast tõusvad,
sää! niiskus puid ja lilli imetab.

Ma alustan! oh kuule minu kõla,
sa meieaegne rahvas, teraselt,
ehk kustutame seega vana võla,
kui häälte kohin kostab ülevalt!
Ehk kuulvad need, kes enne meid siin eland,
nüüd mullas ammu, ammu puhkavad,
need, kelle laulud enne meid siin kõland:
et Eestis laulikud veel elavad.

NÄRTSINUD LILLELE

Sa varisesid, armas lille,
ka vara sinna hauale,
kus minu rõõmud kärsitille
kõik närtsind külma surmale.

Sind, õierikka luha ilu,
on taevas jootnud kastega,
nüüd lõppend õilmepõlv ja vilu
tuul mängib sinu lehtega.

Kus selle maikuu kuldne päike,
mis sind on tupest puhetand,
ja taevast paistnud armuläige,
mul õnnel südant paisutand?

Ma näen sind veel, kui Tiiu rinda
sa ehteks olid kinnitud —
ja armsa mälestuse hinda
mu laulud on nüüd ärganud.

Oh vaiki, vaiki! kandlekeeled!
Ei ole enam kevade,
kus südant täitsid armumeeled —
sää! lootuspuu nüüd õilmeta.

Oh puistke, tuuled, lille riismed
mu armastuse põrmule,
kus ükskord väsind sammud, viimsed,
mind viivad vaikse rahuusse.

LAUL

Ma teretan sind, hommik,
sind, kaste, suveõhk!
Sind, vaikne metsakohin,
sind, sinitaeva võlv!

Ma küsin, õrnad lilled:
Kas mulle õitsete?
Ma küsin, linnukesed:
Kas mulle laulate?

Kes teretab mind jälle
suiõhus, kaste sees?
Kes vaatab, kui ma ohkan,
mis minul silmades? —
Kes ütleb mulle: Lille,
sa pead mull õitsema?
Kes küsib, kui ma laulan:
Kas laulad mulle sa?

Jää rahul, süda, keda
ei ükski tereta!
Ja laula rõõmsaid laule,
ehk küll ei sunnita!
Lill tahab üksnes õitsta,
lind laulab endale,
seepärast õitse, laula
ka sina endale.

LYDIA KOIDULA

KEVADE AND

Noor pehme õhk mull kõrvu kostis:
"Oh tule, laps! Kuis seista sündis
sul nukral meelel luku all!
Noor kevade ju jälle tulnud,
hulk õisi sulle kaasa toonud —
tall läki vastu õhinal!"

Ja kuhu nüüd end pean peitma!
Noor kevade mull õievihma
täis kästel pähe kallanud!
Et veel nii palju õnne näeksin,
nii palju õisi näha saaksin —
kes oleks seda uskunud!

TERETAMINE

Argselt astub sinu ette,
eesti rahvas, isamaa,
laulik; usaldab su kätte
lauluannet pakkuda.

Mis on videvikul hüüdnud
õhtu eesti linnuke:
eesti kõrv on kuulnud, pannud
eesti käsi ülesse.

Palub: lahkelt vastu võta
nõdra keele sõnakest!
Truuist hingest tuleb tema,
eesti meelest, südamest!

Õobik, mine leia sõpru,
Emajõe linnuke!
Ja mis südamest tulnd, mingu,
jälle mingu südame!

SIND SURMANI!

Sind surmani küll tahan
ma kalliks pidada,
mu õitsev Eesti rada,
mu lehkav isamaa!
Mu Eesti vainud, jõed
ja minu emakeel,
teid kõrgeks kiita tahan
ma surmatunnil veel!

Kuis, maa, nii hellalt kannad
su lapsi käte peal,
neil annad leiba, katet
ja viimast aset veel!
Tõest, armsam on mull hinga
su põues, Maarjamaa,
kui võõral piiril õnnes
ja aus elada!

Kuis on su pojad vagad,
nii vaprad, tugevad!
Su tütreid, nagu lilled
nad õitsvad nägusad!
Ja sinu tuul ja päike
sind õitsel hoiavad,
ja kõrge kotka tiivad,
kuis hellalt katavad!

Ja tihti siiski léian
su silmis pisarad? —
Mu Eestimaa, oh looda:
ka ajad muutuvad!
Meil tulevased tunnid
veel toovad kinnitust!
Käi kindlalt! Pea kõrgel!
Aeg annab arutust!

UUS RAHU

Taas jälle kevadine ilu koob
ja mured peitvad end kui tuisik ja põhk;
taas jälle pisarast ja päevast loob
maailma uueks taeva armuõhk.
Ja latva, mis end taeva poole tõstnud,
taas seisab lootusriides nurme peal,
ja linnuksel, kes kaua vaikne seisnud,
tal jälle hüüab hele tänuhää!

Kas olgu ränk ka talve külm ja vaevad,
noor suveõhk kõik mured unustab;
mu süda on kui nurme rohupõõsad:
noor päike noored õied õitsetab.
Ja tungib ka mu hõiskamise sekka
veel sügav ohkamine salaja —
eks siis ka läbi kevadise õha
kord kahuema laulu kuule sa?

MU ISAMAA ON MINU ARM

Mu isamaa on minu arm,
kel südant andnud ma,
sull laulan ma, mu ülem õnn,
mu õitsev Eestimaa!

Su valu südames mul keeb,
su õnn ja rõõm mind rõõmsaks teeb,
mu isamaa!

Mu isamaa on minu arm,
ei teda jäta ma,
ja peaks sada surma ma
seepärast surema!
Kas laimab võõra kadedus,
sa siiski elad südames,
mu isamaa!

Mu isamaa on minu arm,
ja tahan puhata,
su rüppe heidan unele,
mu püha Eestimaa!
Su linnud und mull laulavad,
mu põrmust lilled õitsetad,
mu isamaa!

SU PRIIUST OLID MATNUD

Su priiust olid matnud
nad, püha isamaa,
su kuue enda vahel
nad võtsid jagada;
ja äädikat sull andsid
nad suhu, seadised
su haua ärde hoidjad —
siis rahus hingasid.

Ja kaugel seisid kartes
su lapsed valuga —
ei sõnaga nad julgend
su haul astuda.
Sest pitser oli pandud
ta peale vägevast

ja õues õitses ööse —
ei nähtud tähekest.

Vaat — elukoide tõuseb —
su haua äärele
üks ingel astub äkki:
"Nüüd tõuse ülesse!"
Ja surmakivi veereb,
koit särab, naeratab —
noor priius valges riides,
maailm, sind teretab!

Ja pasunad ja kandleid
tall vastu hõiskavad,
ja rõõmupärlid silmas
tend vastu võtavad!
Ja "Hosianna!" kõlab
su läbi, isamaa —
"Sind, armu jumal, kiitkem!
Sa võtsid halasta!"

EESTI MULD JA EESTI SÜDA

Süda, kuis sa ruttu tõused
kuumalt rinnus tuksuma,
kui su nime suhu võtan,
püha Eesti isamaa!
Head olen näind ja paha,
mõnda jõudsin kaota,
mõnda elus jätta maha —
sind ei iial unusta!

Sinu rinnal olen hingand,
kui ma vaevalt astusin,
sinu õhku olen joonud,
kui ma rõõmust hõiskasin,
minu pisaraid sa näinud,
minu muret kuulnud sa, —

Eestimaa, mu tööd, mu laulu,
sull neid tulin rääkima!

Oh, ei jõua iial öelda
ma, kuid täidad südame!
Sinu põue tahan heita
ma kord viimse unele.
Ema kombel kinni kata
lapse tuksvat rinda sa:
eesti muld ja eesti süda —
kes neid jõuaks lahuta!

MIKS SA NUTAD?

Miks sa nutad, lillekene!
nupud sul täis pisaraid?
Kas sa rasket hingevalu,
hellake, ka tunda said?

On sull Eesti pind ka rääkind,
vaikne öö sull teada annud
ennemuistsest rõõmupõlvest?
Kadund õnnest pajatand?

Tõsta pead, õiekene!
Koit on saanud isandaks!
Oma terad hiilgvalt saadab,
et nad nutu kuivataks!

Kui ta lõunavalgust puistab
üle õitsva Eestimaa,
oh, kuid tahame tall tänu,
õis, siis vastu õhata!

ÜÜRIKENE

Õieke, õieke,
ära nii hellasti õilmitse!
Lilleke, lilleke —
kiire on kaduma kevade!

”Kõidab kord külmade uha mind:
täna veel võidab mind luhapind —
üürike elu! sind teretan ma
õilmetega!”

Lõoke, lõoke,
hõiskamist unustad aegsaste!
Linnuke, linnuke,
salaja sammumas sügise!

”Saagu siis seotud korra keel:
suveviis südames, hõiskan veel!
Üürike elu! sind teretan ma
lauludega!”

Põueke, põueke,
tungi sa tuksumist tagasi!
Inime, inime —
tiib pandud aastatel õlale!

”Magus, jah, magada mullassa:
täna veel laske mind hõisata!
Üürike elu: veel hoiab ta mind —
helise, rind!”

SUVEÕÕ

Vaiksed, valged hõbelained —
uju, uju, kõrge kuu!
Igatsedes ööbik hüüab,
õilmes liigub lehepuu.

Vihmakaste piisas paindub
põõsas, muru, muld ja maa —
rohkemat on rikkust võtnud
pind veel põue imeda.

Vaga kellahelin, viibi —
sisse hingaksin ma sind!
Ära väsi, ära väsi,
kullakeeli künnilind!

Nagu rikas suveööse
on mu süda tundmust täis:
kerge tuuleõhk seal üle
niiske nurmerohu käis.

Kerge tuuleõhu tiivad
kaste kulmilt kuivatand,
usalduse mõtteid mulle,
rahu jälle rindu annd...

Vait maailm ja vait mu süda,
mõlemad nad magavad.
Hoiä hellasti neid, uni, —
homsed mured ootavad.

Jäta süda sees mul seisma
õhturahu radades:
Isa loodus püha koda,
minu süda ohvriks sees.

KAEBUS

Kus on rahvas vaik ja vahva,
kus on kõlisev ta keel?
Kus ka piinal palg ei kahva,
vana vooorus valvab veel?
Kus veel laseb Vanemuine
laulud tuulde lennata?

Kus on talvel süda suine? —
Tere, oh mu Eestimaa!

Eesti rada, lapse sammu
hoidsid emakäe naal,
eesti süda, teadsid ammu:
soe sul üksi isamaal.
Oh, kes südamega sallis,
et te läinud lahkuma?
Nüüd sind nutan taga, kallis,
kallis, kaugel Eestimaa.

Saajalaul mind saatis ruttu
võõra rahva rannale,
kus ei kodukeele nuttu,
naeru tunne üksigi;
oma pesake küll pehme,
lind ei enam aseta —
armuke, mil jälle lähme
koju? — oh mu Eestimaa!

Kodukaasik, murumulda,
Emajõe vaikne vool!
Haljas hiis, kus Taara kulda
varjab eesti poege hool!
Emapinna hülgav ilu
andis laule lõpmata:
nüüd on põuel talvevilu —
oh mu kadund Eestimaa!

Nutt siin lepikutes liigub,
kurbus kõnnib kaasikus,
võõral vainul samm siin kiigub,
haavand põues agarus —
oh mu vend, kui kodukõlin,
kui veel hõiskab armuga
sulle isanurme helin:
hoia kinni Eestimaa!

TERETUS

Teid ma teretan, Eestimaa pojad,
kellel kulmud kuumavad töös,
kellel südamed rindades soojad,
selginud sihid silmade ees!
Igavest kaob põline põud,
ilmub isamaal teie jõud:
astuge ette!

Teid ma teretan, kes teie õigust
lahti sõlminud valede vööst,
kes ep kohkudes kurja lõikust
näinud sigivat kurjast tööst.
Tagane ära, valede vaim!
Sirgu ja sigine, tõe taim!
Juhata jõudu!

Mehisel meelega asuta koda,
priiusel pühinend eestlaste muld!
Mulju sa mudasse tigeda oda,
valgele tõuseja vaimu kuld!
Kohage, lehed, kodumaa puus!
Vana vägevus eestlaste suus —
elusse ärka!

Sind aga, taeva vägede jumal,
kummardame, su laste koor.
Tule sa jõule võimetumal
ise appi, kus tegu noor.
Valguse vahiks kutsume sind;
kojaks sinule Eesti pind.
Avita, Issand!

IGATSUS

Tule, oh kevade, tule ja too mind!
Elu siin külmab ja uhke maailm,
tarretand tiivaga väriseb voolind,
tarretand laulud tal, sumine silm.

Miks ep ma otsisin vööralta ilu,
vööralta varju, tuge ja nõu?
Marudeks kasvanud kodune vilu,
imeb mu soonetest nooruse jõu.

Iga mull pilveke sinises taevas
kõneleb kodumaa päikese teed,
kus aga laineke rajakest kaevas,
kuulen ma kohavat Eestimaa veed.

Vaata, kui loodus leinates õhkab,
temaga närtsin isegi pea,
igatsus õitseb, viletsus lehkab,
lootuse lille ma kuskil ei tea.

Tule siis, kevade, tule ja too mind!
Kus minu armastus idanes:
anna sa aset mull, Eestimaa soopind,
elu, ilmu mu südames!

LAULU KOHUS

Nad taovad su tüve sisse talva,
mu Eestimaa! Ei lilledlaulu luua,
mul enam sünni tervitusi tuua
ei lindudele! Hüüa, sarv, ja valva!

Kui enne sa ei ehitanud halva:
kus nüüd nad rahvaelu üdi juua,
su paleusi püüdvad völla puua —
mu nõder luule, helise ja salva!

Miks värised, et väeti sa ja vaene?
Kui sinus kiirgab tõsiduse loit,
siis sinu säde nagu ehalaine:

tal taevast tärkab noore elu toit!
Ei võida enam pimeduse paine —
vaid üle ilma lendab kõrge koit!

ENNE SURMA EESTIMAALE

Issand, surres jätan maha
sinu hoolde isamaa!
Lahkuda ei süda taha
raske hirmuohaga:
piiravad su ümber paelu,
Eesti pind, et jälle nad
tagudes sull kirstunaelu
mullale sind matavad!

Ära lahku, ära lange,
Eesti ühendatud hulk!
Ühenduses oled kange,
tõde sinu sõjatulk.
Vennad! Õed! Meie põrmus
sirgugu teil tegevus!
Isamaale saagu sõrmus:
lootus, usk ja armastus!

Raske tegu maha rusus
tugevamaid enne mind:
nüüdki mina vaiksus usus
koju lendan, väsind lind!
Hinge pisaratest sulle
püüdsin pärga punuda:
hõlmad lahti hoia mulle,
hinge ilu — Eestimaa!

Aga sinu aukrooni
vaimusilmil aiman ma:
kasvad, Eesti, sugust sooni
laste suguharuna!
Lahutades laiad tiivad
üle ühendatud maa
sinu lahked tuuled viivad
rahu kõigi lastela!

JUTT

"Mis mulle jutustad, koidiku tuul?"
Eestimaalt tulen,
väsinud olen:
kõikusin kodumaa latvade lehtes,
kevade ehtes
hiilgavad vainud ja väljad ja aas!
Lilleke maas,
tammed ja kase ja lõhmuse õied
olid mul õrnasti õhkuvad köied
nägin neid mängivat kevadega.
Mis kaebad sa,
Eestimaa tütre helisev huul?

"Pilveke, kallike, kuhu sa reisid?"
Eestimaa üle
lendab mu süle,
karastab põldu ja peenart ja metsa.
Kõik minu otsa
vaatab kui taevase allika pool.
Olgu ka hool
vaikne ja tasane; siiski mu vägi
silmad kõik rahvale rõõmuseks tegi.
Rahul on Maarjamaa pühane pind.
Mis surub sind,
Eestimaa tütar, et nutune seisid?

"Viibi, lind, ära nii rutates sõua!"
Eestimaal tiivad
koju mind viivad!
Eestimaal õitsvate õilmete vahel
armsam mul ahel:
rõõmu- ja leinalaul, kodumaa viis!
Eestimaal hiis
varjas mu pesakse, seal tahan surra!
Kodumaa kullane kõlin ei murra!
Surmani tänan ma lauludega!
Mis viibid sa,
Eestimaal tütar, et järel ei jõua?

Eestimaal tütar! Mis viibin ma siis?
Lennake, päevad,
mida veel jäävad
piireks mull kodumaa kallaste ette!
Jõua oh kätte,
jõua, sa igatsev, õnnistav tund!
Päeva ja und
küsin ma: "Millal mind viite ta pinda?
Lootuse silin, kas petab ta rinda?
Millal sind teretan, laulude rand?"
Ei vastust ann
õhu, ei pilve, ei linnukse viis!

ÕHTULAUL

Õo nüüd tuleb jälle
oma rahuga,
juba kuldne päike
läinud hingama.

Heinamaalt veel kõlab
lõbus lauluhääl,
ja ka ööbik hüüab,
halja oksa pääl.

Jõe vesi voolab
läbi heinamaa,
voolab läbi metsa
merre hingama.

Unevaip ju vajub
üle metsa, maa.
Kaitsvad rahutiivad,
mind nüüd katke ka!

KAS MÕTLED VEEL?

Kas mõtled veel see pääle, minu päike,
kui taevakaarel hõiskas kevadäike,

ja kasemetsas kõlas meie keel —
kas mõtled veel?

Kas mõtled seda päeva, seda tundi,
kus me ei tundnud rasket elusundi?
Kus õrnem lootus loitis meie eel —
kas mõtled veel?

Kas mõtled seda aega, kus ma sulle
ei luband midagi, ei sina mulle?
Kus roosid tärkasid me eluteel —
kas mõtled veel?

Kas mõtled veel, kus õnne õndsas vilgul
üks valus pisar paisus meie pilgul,
ja viimast kord meid kandis kiige peel —
kas mõtled veel?

KAUGEL

Kuldne koit ju kumab kaugelt,
hellalt ehab hämarik,
kuna laane haljalt laugelt
hüüab künnilind: "Õö pikk!"

Kaugel kasvab kaunis salu:
salus kõlab õitsepill.
Kaugel on mu kodutalu,
talus õhkab õnnelill.

Sinna poole pööran laeva,
kuhu jäid mu kuldsed aad;
udu, kui kord kerkid taeva,
tervita mu kodumaad.

SUVEÕHTUL

Läbi õrna õhtuõhu,
üle laane latvade
valab kuu nüüd hõbevaagnast
valgust välja vainule.

Põllu ääres, järve kaldal
hõiskab ööbikute keel;
uduvaiksed unetiivad
valendavad vete teel.

"Õö pikk, öö pikk!" nii kõlab ikka
üle metsa, üle maa:
kuldne, kunas koju jõuad?
Kuldne koit, mil tõused sa?

HÄITSME-MEHE

Na omma selle oru poja,
ent kõrge maade kuninga:
neid joodap kuldse mäki oja,
kui meie lätte kuivava.

Na kandva lille-mäki pääle
meid oma taiva-hõnguga,
nink meile kõmava sis hääle,
mes ilm ei jõvva sünnita.

Na palmitseva närtsva krooni
meil närtsimata lillega;
na ehitava elu trooni,
kos surm ei lase elada.

Na toova meile suuri andit,
mes meie maa ei valmista;
na lõpetava kurje vandit,
ke meid siin surma sunniva.

Ent satap üts neist Häitsme-mehist —
nii või ma küll neid nimeta —
sis katva krandsi tammelehist
neid nende häitsva havvaga.

Küll ikva söame ja silma,
ei teda nema näta saa;
ent tema hõng käib üle ilma,
ta nimi peap elama.

IGATSUS KODU POOLE

Oh kodumägi, vaikne paik,
kus hällib hämarus,
su poole käib mu mõttekäik,
su poole igatsus.

Ja metsäärne kodujärv,
sa selge, sinine,
mil kannab jälle kiikuv parv
mind sinu laineile?

Oh kodulaul, sa armu hää,
oh hüüd, sa hinge keel!
Kuis kõlad seal mu mäe peal!
Oh kuuleksin sind veel!

Nii laulan siis, kui kastetilk
end suiku suisutab,
ja pisarais mul vaatepilk,
suu muret muisutab.

EHATAHT JA VELI

Üle eha ilu sirab
hele ehatäheke.
Minu veli närbus noorelt,
anti vara hauale.

Lehekuul mets lehitseles,
rohtu tärkas rohkest maa.
Haigeks jäi mu helde veli,
võitles suisa surmaga.

Üksi kurb ma käisin karjas
oja ääres nutsin ma;
aga silmapiiske ojad
ei võind velle aidata.

Veli kirstus hauda kanti,
järel jäin ma leinama.
Kuusik leinas, kaasik kaebas,
kaebama jäi karjamaa.

Kari vaatas kurvalt ümber,
kuhu jäänud karjane.
Küla noorus oli norgus,
leina laulis linnuke. —

Kevade sai jälle kätte,
mets läks jälle lehile,
võsu tärkas, idu ärkas —
aga ei mu velleke. —

Hele ehatähekene,
tereta mu velle sa!
Ütle, et ta minu meeles
ikka armas otsata.

Ütle, et ta minu silmis
ikka ilus, ikka noor
ja et teda üli kiidan,
kui mind kutsnud taevakoor.

KADASTIK, KADE VÕSA

Kadastik, kade võsa,
kahar ja kibe võsa,
tige ja tihe võsa,
kasva sa kõrgemaks,
üleni õigemaks!

Et kui ma neiuga,
lahkema linnuga,
sinust kord läbi käin,
pelglikult põgenen,
sina siis kataks meid.

Et keegi ei näeks meid. —
Kadastik, kibe võsa,
kahar ja tige võsa,
kasva sa kõrgemaks,
üleni õigemaks!

C. R. JAKOBSONI HAUD

Vändra jõe haljal kaldal
kerkib kungas puude all,
liivasõmer teda matab,
haljas muru teda katab,
keda leinab Eestimaa.

Rändaja seal silmaveega
kaebab künka ääressa:
"Oh, miks lahkusid sa ära!
Oh, miks läksid meilt nii vara!
Poolle jätsid Eesti töö."

Leske kaebab, pisar palgel,
langeb künka najale:
Kodus laste nutukisa.

Kunas tuleb koju isa,
võtab Linda põlvele?

Mil siis jõuab koju kaasa
lapsi hüüdma naerule?
Tule koju, armastaja!
Pooleli on jäänud maja,
lesk ja lapsed varjuta.

Kuula, ladvult vaikne kahin
hüüab hilju: "Rändaja,
heldelt ehita mu maja,
vaigista sa nutu kaja,
edenda mu Eesti tööd!"

Vastu kostab kahinale
kõik see Eesti mets ja maa:
"Heldelt ehita mu maja,
vaigista sa nutu kaja,
edenda mu Eesti tööd!"

PÄIKESELE

Vaata, mis paistus sealt Peipsi piirelt
keerutab ülesse, kerkib kiirelt!
Tõuseb kas veerema veremeri,
paneb ehk põlema taevakeri?
Ole ei möllamas veremeri,
tulede kiiretes taevakeri:
kuldsem see kuningas, tõusev päike,
laotab seal laiali oma läike.

Valguse välkuvat merd ja jõge
voolab ta välja ja elu väge,
lainetab laiali eedeni elu,
ilmutab ilmale taeva ilu.
Kõrbes ta paistusel lamab lõvi,
vetes ta valgusel mängib havi,

laanes ta soojal kõik loodus liigub,
õhus ta paistel kõik lendab, kiigub.

Päike, küll tunned sa Eesti lugu,
nägid küll vanade vaba sugu!
Nägid küll eestlaste endist võitlust,
mõõkade, odade möllust, heitlust;
nägid, kui lahingus Lembitu langes,
kuidas seal surnute kehad hanges;
nägid küll saarlaste laevu, võitu,
kuidas nad sõitlesid võõra sõitu.

Päike, sa nägid, kui käsud kanti
hommikult, vabadust meile anti!
Näed ju eesti elu algust;
näed, et rahvas ihkab valgust,
raiub ja kaevab ja künnab vahvast . . .
Päike, oh õnnista eesti rahvast!
Kaob kord eestlaste keele kõla —
ära siis sinagi tõuse ja ela!

ADO REINWALD

MUSTA KUUBE

Mu musta kuube kanda
ma tahan auga
ja kätt see peale anda
sull, armas isamaa!

Mu isaisad käisid
kõik musta kuue sees,
sest jäägu uued viisid:
Ma olen Eesti mees.

Ja tahan mustas kuues
end ikka ehtida,
mis mulle ema luues
on jätnud pärida.

KODULE

Kuldne Kalevite kodu,
Taaralaste lõbus maa,
sulle laulab lahkest kägu,
ööbik suure häälega!

Haljad väljad, vainud, ojad
paistvad pärlisäraval,
Kalevite kanged pojad
seisvad valgusväraval.

Lääne lained laulvad lusti,
rõõmsalt kuulab rind ja rand,
vaimud sirutavad püsti,
raputavad maha und.

Jälle kostvad rinnus hääled
vabaduse valgest aast,
laulikute kandlekeeled
kõlisevad kodumaast.

SÜGISE TULEKUL

Taeva piiril tõusvad vilud pilved,
koidu poolt ju puhub kõle tuul,
ööd on juba pimedad ja pikad,
varikutes vaikind linnuhuul.

Ära sõudmas suve soojad päevad,
kured keerutavad taeva all,
kolletanud metsas kurvad haavad,
päike piirleb juba kaugemal.

Loodus, kuhu on su ilu jäänud,
minu linnu laul ja lilleke?
Kuhu soojad vihmapiilved läinud?
Kus su kõlinad on, kevade?

Seda nähes väriseb mu süda
nagu haava ladval leheke:
Kas ei ole kevade mul läinud,
kas ei põues sõua sügise?

ÕIED

Tuul puistas toome õisi
mu kambri akna all,
nad lensid ühest teise,
kui hirmuvärinal.

Ma vaatsin kaua aega,
kui keersid kadudes
ja katsusin neid käega —
oks puhtaks pudenes!

Kui pilved, tõusid tasa,
mul mõtted südames:
ma nägin eluvõsa
kord valges õiedes.

Ja valgem veel — oh valge —
kui toome, katsid mind
need õied: nooruspalge
ja hella neiu rind.

Nii õitsid muga salgad
maailma mägedel,
meid jootsid õnnetilgad
ja päike hiilgusel.

Tuul aga, oh sa ime!
Tuul tõusis valust sääl
ja lõõtsus, läbi pime,
mu eluvõsa pääl.

Ja õievihma sadas
kui laia lume nüüd;
ja vainud valgeks kudus,
kui valge surnurüüd!

Tuul kaua puhus, kõle, —
ta puhus pehmesti,
mu hingel oli hale,
et — õis nii õrnake.

PÕHJANAEL

Ma vaatan kaugelt koduilmast
kuis kõrgel liigub tähte pael.
Ei aga kustu minu silmast
säält Soome taevast põhjanael.

Ta läigib läbi külma, lume
kui küünal taeva altri ees,
ei ole muutnud oma jume
ta aastatuhandete sees.

Nii, kuidas läigib ühtelugu
täht tinakarva taeva all,
nii seisab kindlalt Soome sugu,
kui kalju meres sügaval.

Ei viletsuse kurnad, näljad
ta maad ja rahvast lahuta,
ei jõua külmad jäädeväljad
neil koduarmu jahuta.

Oh, minu meeles mõnda kiigub
siin kodu merekalda pääl,
kui tähekari kõrgel liigub
ja põhjanael on paigal sääl!

Mu mõtted tuhat tervist viivad,
kus virmalised taeva lael, —
oh oleks minul kotka tiivad,
su juurde lendaks, põhjanael!

Oh, põhjanael ja põhjarahvas,
nüüd olgu märgiks minule,
et oleks ma nii truu ja vahva
ja seisaks nõnda kindlasti!

KULDRANNAKE

Kuldrannake,
mil jõuab laev su kaldale!
Ju vara, kalli koiduga
su poole võtsin purjeta,
silm siiski veel ei kallast näe
siit üle kõrge lainemäe.

Kuldrannake,
mil jõuab laev su kaldale!
Siin alles võõra ilma piir,
ei läigi ranna siniviir
sealt üle elumere vee,
kus lõpeb minu laevatee!

Kuldrannake,
mil jõuab laev su kaldale!
Ma ohkan siin kui väsind lind,
et vaikne elumere pind
ja torm ei laeva lendes aa —
nüüd hilja sinu randa saan!

Kuldrannake,
mil jõuab laev su kaldale!
Ma õhtueha paiste sees
sind näen sinetamas ees,
oh siiski raske elutee —
ta lõpeb üle mere vee!

JAKOB LIIV

RANNA PILT

Pilv paistab õhtul punane kui veri,
ja päike langeb nähes meresse.
Tuul puhub vaikselt üle laia vee,
ta võimul tasa kiigub, liigub meri.

Kui puistaks kustuv päike kullateri
siin lahke käega üle lainete,
sää! kulla keskel ilus paadike
kui unes ujub, tuulelehk tal peri.

Randkaljudel on suurendatud vari,
nad paistavad kui kangelaste kari,
kes tormi vastu võitlemiseks reas.

Paat ajab kajakate karja kaljult,
need lendavad ja kisendavad valjult —
suur merikotkas keerleb nende seas.

TALVINE ÕÕ

Ju paistab vastu eha põhjavalgus;
kuu tõuseb hõbehelgil ülesse,
kesk taevast udu õrnus, linnutee,
ja tähed ilmuvad, kui ööl on algus.

Puud seisavad kui valged kujud salgus,
pärg seatud pähe iga põõsale.
Õhk selge, ilm nii armas, vagune,
et unub talve karedus ja kalgus.

Ja iga kulu kõrs, mis haljais lehtis
ei suutnud suvel aasal õitseda,
vaid kõigi nägemata seisis sääl,

nüüd härmas, nagu hõbedases ehtes,
autähtedega kaetud otsata.
Kuukiired mängivad ta kuue pääl.

PÕLLU ÄÄRES

Siis viljapõllu ääres
on seista ülihää,
kui iga kõrrekenne
veel hoiab püsti pää.

Kui pole takistanud
veel vilja põllul pōud,
ta õrnus õitsemata
ja kõrres noorus, jõud...

Siis hommikune kaste
ta pääl kui rõõmunutt,
ta sahin, liikumine
kui magus armujutt.

Kui aga iva kannab
ju vili põllu pääl,
siis on tal teine nägu
ja tuules teine hääl.

Kõrs seisab kõrre kõrval
siis pingul nagu pael,
ja kõigil allapoole
on painutatud kael.

Ja nagu leinakahin
on valmi vilja sees...
Kõik kõrred värisevad
ju varsti sirbi ees.

LUULETEEL

Ma luule kõrgusesse tahtsin jõuda,
mul oli armas ka ta sügavus...
Ta saladuste-maale püüdsin sõuda,
mul saatja puudus — puudus geenius.

Nii üksi rännates hing tundis põuda,
teel mitu kord mind piinas väsimus.
Ju vahel tahtsin teistelt otsust nõuda,
ehk on mu vaev kõik tühi jampsimus.

Nüüd sõba silmas, kortsud juba laugel...
Kui kerjaja all trepi astmetel
ma kuulan, kuidas teised üles läevad...

See püha paik, nii ohkab hing, on kaugel,
kust luule paistab oma täiusel,
ta ilu selgitatud silmad näevad.

MEESTE LAUL

Nii tugevad kui kaljud suures meres
on vabad mehed elutormides,
ei ole argust nende julges veres,
ei kartust, nõrkust nende südames.
Neil kõrvus kajab tegevuse hüüe
ja vaimus vabaduse püha püüe.

Ei karda nemad sõgedate sõitlust,
ei kohku kõrva vaevarikkast teest,
vaid alustavad viibimata võitlust
nii isamaa kui vabaduse eest:
sest häbistavat orjakütket, paela,
ei lase vabad mehed panna kaela.

Ja kui neil hinges vaimustusevoole,
siis kõlab nende vägev lauluhääl
nii võimsalt üles pilve piiri poole
kui tormi mürin laia mere pääl,
säält, nagu äike, alla orgu kajab
ja uinujad kõik üles tööle ajab.

Kuid vande alla pandud vangikojas
ei kõla iial vaba laulu hääl —
öö asumas on igas orja pojas
ja väsimus ta lahja palge pääl.
Oh millal hakkab silm neil särama
ja vaba laulu kuuleb isamaa! . . .

ÕNNETU RAHVAS

Mu õnnetu rahvas ja õnnetu maa,
liig palju on olnud sul kanda!
Kas suudad veel elule toibuda sa,
kas kannab sind vene kord randa? . . .

Kas suudad? . . . Nii küsib kahtleja keel.
Ma tahan! . . . Kas mõistad, kas kuuled?
"Noor veri ei tohi ju nõrkeda veel!"
Nii hüüavad tuhanded huuled.

Ei ole vist asjata hüüdmine see,
ses hääles on julgust ja jõudu.
Alt üles viib alati võimsate tee,
jõud juhtimas sõudjate sõudu.

JAKOB TAMM

KÕRTS

Vana, lagund talumaja
kukkus tuules küliti;
toed — need ei jõudnud teda
hoida enam õieti.

Kukkudes veel kõrtsi pääle
viskas vaate vihase,
nagu oleks tema olnud
selle pärast süüdlane.

KUUVALGEL

Ma seisin öösel õues
ja vaatsin väljale:
kuu paistis kõrgelt alla,
tõi valgust silmile.

Ta paistel orud, aasad
ja väljad viljakad
kõik hiilgvas hõbekuues
kui suigul seisavad.

Ja läbi läikva valge,
nii raske, rusuva
kõik loodus vaatab kurvalt,
ja kurvalt vaatsin ma.

Mul näitas, nagu tahaks
öö uhkelt ütelda:
"Mu võimus vääradata,
mu vaikus võitmata!"

KÕRS

Kõrs kahiseb lagedal aasal
veel sügisetuulte ees;
sää! on kui seisaks ta mõttes,
kui seisaks ta une sees.

Ja nagu läbi une
ta tunneb kevadetuult;
ta tunneb mesilast, sõpra,
kes mahla imes ta suult.

Küll kevad ju ammu on kadund,
kuid kõrrel see meeles veel...
Kõrs kahiseb rõõmuga naeru,
kuid naerul on sügise hääl.

MÄLESTUSED

Ma olen mu tundmused pannud
kõik lausa laulusse;
ma olen nad südamest kiskund
ja heitnud ilmasse.

Mu süda on jälle vaba
kui väli, mis vilja töö:
ta külvi on kätte annud, —
eks unele jääda või.

Paar külma mälestust hõõges
on jäänud veel järgi mul:
need on kui kõrred põllul
vast talve tulekul.

KILIN-KÖLIN

Täis õiehiilgust aas on nüüd
ja igal pool on hõiskehüüd:
ilm virvendab ja voogab.
Ma vaatan, kuulan aasa pääl:
kõik õhk on nagu ainus hääl,
ta heliseb ja hoogab.

Mis kõrv mul kuuleb, silm mul näeb,
see lennul hinge sisse läeb:
sää! kilin, kölin, sära.
See eluküllus rusub mind;
mul lahti, lahti tikub rind,
et koormat heita ära.

Hääl hinge põhjast üles keeb,
vaim ilukoorma lauluks teeb;
laul välja saata vaja . . .
Ja häältega, mis aasa pääl,
nüüd sulab kokku minu hääl:
üks kilin, kölin, kaja.

SONETT

Küll süda keeb, kuid suletud on keel:
Su sõna, kallim, rusuks lõi mu rinna;
kuid sinu pilt — mis parata võin sinna —
on alles minu mälestuses veel.

Su poole tungib minu süda, meel,
oh kuidas saaksin veel su ette minna?
Ma lendan mõttes üle mullapinna
ja liginen su ette luule teel.

Sonettides, siin on mu lootus, valu,
oh võta, loe ja ise otsus tee:
kas päästad mind või jäta valu kooli.

Oh kallim, ei ma halastust sult palu,
ma otsin armastust, kui puudub see,
siis ära minu hingevalust hooli.

OOTUS JA KARTUS

Ma vaatan ikka ja ikka
su silmade sinasse:
Su silmad on mulle kui taevas,
kui meri, nii mässune.

Ma näen neis hiilgavaid tähti,
mu hauda neis näen ka;
ma püüan säält ära minna,
kuid seda ei suuda ma.

Ma pean su silmisse vaatma, —
külm mujal on mulle muld;
küll tunnen ma tulevat ohtu,
kuid praegu näen koidu tuld.

KARL EDUARD SÖÖT

ETTEKUULUTAJA

Mureline lepalinnukene
laulis haledasti akna all;
tema nuttis, palus tasakesi,
nagu oleks häda ligidal.

Tema nuttis, kuni nutu sekka
kõlas vihmakulli kare hääl,
kuni rasked pisarad kui helmed
hiilgama löid lilleõite pääl.

Ja siis mässas ja möllas ja murdis
metsa sees, mäel ja sool,
ja siis sätendas, säras ja hiilgas
saju sees tuline nool —
Säras ja hiilgas ja nuttis ja kaebas,
nuttis kõik mets ja maa ning taevas...

Lepalinnukene laulis, nuttis,
nagu tahaks süda lõhkeda.
Oh, ta laulis haledasti, nuttis,
nuttis ühes maa ja taevaga.

NÕEL

Neiukene särasilma,
neiu lahke, naerukas
pistis mulle õie rinda,
nõelaga ta kinnitas.

Nõel ei olnud poolest tollist
näha pikem sugugi,
kuid ma tunnen, ots on puutund
südamesse ometi.

Õieke nüüd ammu närtsind,
nõel see kadund kuue seest,
aga haav ei kao ära,
valus haav mu südamest.

PÄRAST HALLA-ÕÖD

Puude okstelt sajab nagu siidi,
pudeneb kui kulda lendavat...
Paljad raod nagu kuivand käed
üles taeva poole tõstetud.

Puude raagus oksad, mis veel eile
raskel lehekoormal paindusid,
pärast halla-ööd ja marutuuli
kuulutavad: Siin on surmatöö!

Oh kui palju kallist vara viidud
rinnast minulgi ju noores eas!
Oh kuis sõtkunud nad jalge alla
ausa tunde, tunde palava!

ÕÕTSUV MERI

Olen kui tuule käes õõtsuv meri,
õnnetu, õnnetu mees!
Arm ja igatsus, piin ja valu
lainetab rinna sees.

Lainetes kallis kodumaa kallas,
piiratud vahuvus vees,
lainetes neiu, mu südame vara,
pärlid mu rinna sees.

Issand, oh vaigista mühavat maru,
viha, mis vahuvus vees!
Kaitse mu kallist kodumaa kallast,
pärlit mu rinna sees!

MUST LIND

Kui sa teravasti, tasa kuulad,
kuuled õhus nagu kahinat,
kuuled üleval mu pea kohal
nagu linnu tiiva sahinat.

Kui sa õhtu-aal, kui eha kustub,
istud vagusalt pool-unes veel,
siis näed laiatiibset musta lindu
nagu varju keerlevat mu eel.

Tema keerles juba siis mu ümber,
kui ma mängisin veel vainu pääl;
juba lapselikus unenäos
kohutas ta salaline hääl.

— — —
Oh kui kurb, kui õnnetu ma olen,
kuidas elusaatus rõhub mind! . . .
Kuula, üleval mu pea kohal
keerleb mustatiivuline lind . . .

MINU VALU

Minu valul on mustad silmad,
silmad kui tule sees säravad;
minu valul on ruuged juuksed,
siidina salkudes lokkajad.

Minu valu on sirge ja sale,
ilma peal ilusam iluke . . .
Võõra vastu ta lõpmata lahke,
otsata vali ta minule.

Oh kui hästi tantsib mu valu,
tantsib tormates hõlmasse,
tantsib segi mu meele ja mõtte,
lõhkema tantsib mu südame.

MINU ALTAR

Minu altar ülilihtne
halja metsatuka sees,
kus ma raskusest ja ristist
üles vaatan silmavees.

Minu altaril ei põle
küünlatuli särades,
ei ta hiilga hõbes, kullas,
sameti ja siidi sees.

Minu palvepaik — mu altar —
armas ema hauake . . .
Seal mu süda süttib palves,
troosti leian hingele.

Seal on sinililled hõbe,
kullerkupud kuldne kroon,
seal on koit tall küünlatuleks,
õhtulambiks ehajoon.

MINU LEIN

Karjapilliks kõige kõlvulisem
silekooreline remmelgas,
aga mina võtsin selle tarvis
leinalepa helkjäs pisaras.

Sest ta kevadine sõber — ööbik
soovis teda soojalt minule,
kuid ta ise nuttis hingevalus,
kui mu nuga lõikas lepassse.

Sellest ajast lein mu hingevara,
ohkamine mulle omane —
ja ma ohkan leinalisest rinnast
oma valuleegid laulusse.

AIMDUS

Mina aiman, kodupinnal
midagi on kadumas,
mis mu hinge tuhandetel
sidemetel ühendas.

Mina aiman, kuid ei suuda
päästjaks olla ometi.
Mis ma aiman, läheb täide,
ja ma kaon isegi.

Ainult laulud hinge põhjast
verevärvil tõusevad,
nagu viimsed hauaroosid,
valust nõrgund pisarad.

MÄLESTUS

Vaimu ette õrnalt tõuseb
kauge aja mälestus —
lapsepõlve kallim vara,
paleus ja igatsus:

Need on lihtsad lood ja laulud,
ennemuistsed jutud säääl,
vanaeide lahke nägu,
tema armas, mahe hääl.

Need on — lillerikas vainu,
mängumuru, karjatee,
kauge õnn, mis läbi udu
virvendab veel hingesse.

Aastad läevad, ja mu elu
ühes kaob nendega,
aga lapsepõlve vara —
luule — ei või kaduda.

Ikka kostab kaugelt lugu,
laul nii vaikne, sumaja . . .
Ja ma õnne unenäos
pean seda kordama.

ASJATA KATSE

Sada tuhat pidemega
sinu küljes, isamaa,
hoian kinni nagu takjas
elamisesooviga.

Tahaks hoolimata sellest
aga siiski vaenlane
mind su küljest karmi käega
lahutada vägise —

Siis tal lehed katkeks kätte,
kuna juured mulda jääks,
kus nad uue elujõuga
jälle võsunema läeks.

LAHKUMISEL

Päike läheb looja. Tammesalus
hüüab ööbik lahkumiseviit . . .
Üürike on elu — suvest küllalt!
Ööbikuga tõttaksin ma siit!

Lahkudes ma tahaks päiksesilma
vaadata veel viimse ihaga,
kuis ta hõõgavaisse pilvedesse
meelitades kutsub uinuma.

Tema vajub nagu Kolgatale
sätendavat surma surema . . .
Võiks ma eha kaduvatel kiirtel
unelaulus ilmast lahkuda!

ALLIK

Me kaasiku ääres on mägi,
ja mäe rinnaku all
seal niriseb allik nii selge
ja puhas kui helkiv kristall.

Kui vaikinud loodus, siis kerkib
me kaasiku ladvule kuu
ja silmib, kui tahaks ta näha,
kas udus ehk veel mõni puu.

Ja allika vesi see särab,
kui kannaks ta clayat tuld —
seal sätendab laineis kui hõbe
ja kumab kui virvendav kuld.

METSATEEL

Ma kõnnin hilisel õhtul
veel üksinda metsateel...
Tuul kahiseb puude ladvul
ja lehed langevad eel.

Ma kõnnin hilisel õhtul
veel üksinda metsateel,
ja kaugele nooruse-raale
veel tagasi mõtleb mu meel.

Ma tundsin üht ilusat neidu
ja südant, mis puhas kui kuld,
ja säravaid silmi ja huuli
ma tundsin... ja rinna sees tuld.

Ja suurt ja sügavat õnne —
tuld, armastust tundsin ma...
Ja ilma ja inimesi
ma tundsin viimati ka...

Ma kõnnin hilisel õhtul
veel üksinda metsateel —
Tuul kahiseb puude ladvul
ja lehed langevad eel.

KUI TULEVAD VEEL AJA SÜGISTUULED

Kui tulevad veel aja sügistuuled,
hoog vilja põllul udeleva rabab —
Kui ähvardust sa raju undamises kuuled,
ja midagi kui palves sonivad su huuled,
ja miski kujutu su ümber õhus habab.

Ehk tulevad veel aastad pikad, õelad,
et elame läind häda kümnelt läbi.
Ei suuda sõklaist viia vilja ahned sõelad,
ja tabavad meid hingepiina mürginõelad:
näis teos tihedas vast valmivat veel häbi.

Ei aega viita, küsida, mis vahest
nüüd tuleks teha higerikkal rajal?
Nüüd valida on ainult ühte karmist kahest:
Kas elada või surra! . . . Tahad surma pahest
sa pääseda, siis ela raudsel ajal!

Sull terast soovin! Terast karsket, palju!
Helk teras olgu hing, su veri, palve,
et võiksid olla enda vastu püsiv, valju,
ja elu tormihooges seista nagu kalju,
ning sitke nagu teras, ikka seista valvel!

NÄOJUME PIMEDAS KAHVATAB

Ja rukis õitseb. Ja kasvab nisu.
Ja veskikivi jahvatab, jahvatab.
Kuid palju on neid, kellel päruseks isu,
ja kelle näojume päev-päevalt kahvatab.

Ja hädaldavad emad. Ja südamesse lõikab
palavikus põdevate laste nutt.
Ja müüdava valguse poole hõikab
hämärikus surija hääletu jutt.

Kuid õigust on vähe, ja valgus on pime,
ja näojume pimedas kahvatab . . .
Küll sündima peaks üks üleilmne ime,
kui veskikivi vaesele jahvatab.

TALVE TULEKUL

Ju põhjatuuled üle kõrrepõllu uitvad,
ja lumepilved tuhakarva taevateel,
kui tagaetud, hirmul eksind linnud luitvad.

Ja häda, kus ei väljalt vili pole veetud,
kui sügis — raudne ratsanik — ju käinud eel,
ja õites hiljund karikakrad surma neetud.

Ja häda, kus ei ole kohendatud maja,
kel kolle leegi jaoks ei ole valmis veel,
kes loiult mööduda on lasknud õige aja.

Sest tulevad nüüd külmad sügisesed saod,
mis tuha peidus söedki kustutavad leel,
ja üles nuusivad su seinas viimsed praod.

Ja lendav lumiliiv — see järjest sajab, sajab
ning tõstab tuisuhange. Kurvaks langeb meel,
kui kartes: jäise mürgi veresse see ajab.

Kui lendvat liiva, terasnõelu sajab, sajab . . .

ELURADA

Me käime kinni-silmi elurada,
kui mängiksime vainul pimesikku,
et teisi püüda, ennast kaotada.

Ja eksimine kordub vastastikku,
jalg vääratab, teelt kõrvale viib sammu.
Rind pakitseb, ei aima tulevikku.

Kui aga kahanenud noorusrammu
ja lahtund kired, vaimustusehumal —
siis märkame: aeg koju minna ammu.

Ja tunded selguvad, ja valguskumal
silm sihti näeb ja otsitavat rada,
ja päike vaob eluõhtu sumal,

et viimast tõe surmas avaldada.

LAUL LANGENUD KANGELASTELE

Puhake, paremad pojad,
pärjatud olgu te kalm!
Kodule olite kaitseks,
vallina teras ja malm.

Puhake, väsinud kotkad,
lahingus lõppes te lend.
Mälestus jäädav on teile,
venda ei unusta vend.

Puhake, ustavad hinged,
haavadest valgunud urm
aluse andis, et tärkas
õitesse vabadusnurm.

Võitluses ägedas tuli
Eestile lunastustund . . .
Haudade põhja teil tänu,
kangelasvennad! Head und!

UNUND HOONE

Mõtted rühmuvad su ruumes
rambasrasked lõuka lummas,
taandumata tares tummas.
Need on sõnadeta suud,
kodukäijad kohatruud. —

Siin on saajasõite saabund,
armukäiku käidud mõnd,
memme maimukesi maabund,
kuni majja kogund kõnd.

Koerad võõradki siin haukund,
omad hundid ulgunud,
kõu on kärkind, pikne paukund,
päikse sooned sulgunud.

Siin on inimesed rondund,
puudust tundes puhkeööst,
noorena ju väsind, sondund
püsimata raskest tööst.

Toas siin on tõve retkil
surmakutse ahvatand;
siin on õnnetusehetkil
inimesed kahvatand.

Siiski: siin ka noorus kilgand,
elust haarand õnnekuid,
hädahäiret aina pilgand,
seernud suisa surmasuid.

Aastasajad on sind valland,
onn, sa hädas keeletu.
Tuul on sinu harja talland
rännakkäigus meeletu. —

Mõtted rühmuvad su ruumes
rambasrasked lõuka lummas,
taandumata tares tummas.
Need on sõnadeta suud,
kodukäijad kohatruud.

SIIS, KUI VIUGLESID SURMAKUULID

Liivnõmmel tardunud vererada
tähistas suunda mu kodukülla.
Päikene kõrvetas. Üle me palu
viuglesid kuulid ja pommikillud.

Kodumaa koltus. Tahtsin matta
südamevalu murede mulda . . .
Liivnõmmel tardunud vererada
tähistas suunda mu kodukülla.

Siit läks tee, siit ootasin koju
venda, kes tulemas surmaväljalt.
Siis, kui viuglesid surmakuulid,
liivnõmmel tardunud vererada.

ANNA HAAVA

NÕMMELILL

Kanarbikus kasvasin,
sambla süles sirgusin,
kaste külm mind kaisutas,
pilve puhkel paisutas:
olen nõmmelill.

Tuli päike, tulisilm,
teiseks, teiseks läks kõik ilm:
Laasi hakkas hiilgama,
õhud õrnad õõtsuma,
ilutsema ma.

*

Metsas liikus muistne jutt,
minu laugel hale nutt:
võind ei õnnel hõisata
ega leinal laulda ka:
olen nõmmelill.

Oleks sügis, sureksin,
sambla süles närtsiksin!
Ei või õnnel hõisata
ega leinal laulda ka:
olen nõmmelill.

ÄRA KÜSI

Ära küsi, emakene,
kullakupu eidekene,
miks mul pisar sagest palgel,
aknast vaatan ehavalgel;
ei tea isegi.

Ära küsi, emakene,
kullakupu eidekene! —
Hiilgab täht sääl taevavõlvil,
salasunnil langen põlvil —
palvetan vist siis.

Ära küsi, emakene,
kullakupu eidekene!
Minu valgus, õnn on tema —
täht sääl üleval.

EI SAA MITTE VAIKI OLLA

Ei saa mitte vaiki olla,
lauluviisi lõpeta:
vaikimine oleks vale,
sunniks südant lõhkema.

Tahan õige tasa laulda,
tasa kannelt helista,
et ei sind, mu kõige kallim,
lauluga ma tülita.

Aga kui torm minu kandlelt
kostab siiski kõrvu sull,
siis sa ise oled süüdi:
Miks nii armas oled mull!

KÜLL OLI ILUS MU ÕIEKE

Küll oli ilus mu õieke,
küll oli armas mu armuke —
ei ingelgi ilusam olla vist või,
ta armsust ei sõnule seada ma või.

Küll olin ma õnnelik õiekuul —
ei seda või kirjelda kellegi huul —
ma mõtlin, et igavest nõnda see jääb,
kuid lehekuu lennates ära siit läeb.

Küll oli ilus mu õieke,
küll oli armas mu armuke!
Surm tuli ja kosis ta endale —
ja südamevalu jäi minule.

SINU VANAEMA

Vanaema helde, lahke,
oli kallis sinule,
oli sinu lapsepõlve
soojendaja päikene.

Kuis ta, õnnis, pehmel käel
sinu pääkest silitas,
armurikkal häälel, sõnal
õpetas ja juhatas!

Kuis ta heldeist silmist läige
langes sinu põuesse;
lustil hõiskasid ja laulsid
nurmel, väike karjane. —

Hauas hingab vanaema,
aga sinu südame
jäänd on läige tema silmist,
tema kuju kullane. —

Kullerkupud, jaanililled
eide hauld õitsegu,
tähesära, päikse hiilgus
kallist kalmu ehtigu.

JÄRV LEEGIB EHA PAISTEL

Järv leegib eha paistel
ja hiilgab nagu kuld —
ja järve taga metsas
on näha õitsituld.

Ja kaugel metsa põues
ju liigub muistne jutt
kui suveööde ilu,
kui õnnis naer ja nutt.

Ja udu kerkib, tõuseb
ja hõljub nagu loor,
ja pühalikult särab
seal kõrgel tähte koor.

Eesvanemate vaimud
mu ümber lehvivad —
ma mõistan nende juttu
ja metsa kohinat.

See on mu kuldakallis,
mu kaunis kodumaa;
kuid koidul, päikse paistel
veel palju kaunim ta!

MEIE

Meie ei taha olla, ei ole
vaikiv, ununev lehekülg
aegade-raamatus:
meie otsaette on kirjutatud
elusõna!

Meie silmades säravad sädemed,
meie põues lainetab julgus ja jõud,
hoovab elu!

Meie ulatame käed pilvede poole!
Meie sammume suure sihi poole:
meie tahame elada ja kirjutada
aegade-raamatusse...

ÜKS ON MINUL PÜHAM KODA

Üks on minul püham koda —
minu vanemate maja!
Vaikne, lihtne eesti talu.

Süda tahab seisma jääda
õnnes, — valus, — mälestades
vaikset, lihtsat eesti talu.

Armastus seal ehtis elu —
oli vaikne, püha luule —
vaikses, lihtsas eesti talus.

Oh — nii vara lahkusite,
kalmu alla kadusite,
isakene, emakene!

Ei saand teile tänu tuua,
armastusel andid anda —
isakene, emakene.

Lahkusite alla hauda,
kadusite alla kalmu,
aga armastus jäi siia!

See mu südames nii süttib,
ilutseb nüüd minu hinges,
kuni jätkub elupäevi...

OH KODUMAA!

Ainult peale varju ja kätele tööd,
üks suutäis leiba, üks jalatäis maad —
oh kodumaa!

Oh, valus on võõrsile veereda,
surmüksinda kaugele kaduda —
ja süda ning hing on kodumaal! —
Ma väsind — oh puhkaksin mulla all!...
Oh kodumaa!

MÄGEDE PÕUES

Mägede põues puhkab järv —
suur, sügav, sinine;
kui oleks taevas heitnud end
ta vilu voodisse.
Mägede põues —

Metsroosid, uhked palmipuud
ta kaldal kasvavad,
ja läbi laante laiad jõed
ta hõlma tõttavad.
Mägede põues —

Oh seda päiksepaistet sääl!
Oh haljast, õitsemist!
Ei tea talv, ei tule torm
sääl hävitama vist.
Mägede põues —

Sääl laulvad lained lugusid,
ja õhud heljuvad
ja aimamata imesid
sääl palmid kohavad.
Mägede põues —

Sääl Looja tarkust, heldust, au
sa tunned, aru saad,
sääl elus tühjust, viletsust
sa hoopis unustad.
Mägede põues —

Oh jõuaks sinna järvele
mu kõikuv elulaev,
sääl saaksin terveks korraga,
sääl unuks oht ja vaev.
Mägede põues —

Ei jõua — laiad laaned ees
ja mäed pilvini —
Ei rada sinna, ega teed
vist leia iialgi —
Mägede põues —

NOORED RAUGAD

Kes need kõnnivad kortsus kulmul,
hinged nii vaevatud, verised,
eksivad vaibudes kõrbekuumas,
südamed härmatand, lumised —
need on meie noored raugad.

Kes need sonivad elusõnu,
surmapitsat neil otsaesel,
varitsevad kui sügisevarjud
keset kevade haljuses —
need on meie noored raugad.

ME OLIME NAGU LAPSED

Me olime nagu lapsed,
kes mängivad lilledes,
ja kuldane päikene ise
meil sätendas silmades.

Me olime nagu lapsed,
kes eksivad lilledes
ja koduteed ei leia,
ja silmad pisarais.

Me olime nagu lapsed,
kes rännates rauevad,
ja kuristiku kaldal
siis hämaras uinuvad.

Me olime nagu lapsed,
keda inglid valvavad,
kes kuristiku kaldal
veel näevad õnnist und.

ME OLEME PÕHJAMAA LAPSED

Meid saatnud vaikusehelin
ja tähtesäravad ööd,
kuukumased, lumitand metsad
ja vaiksed kaugeteed:
Me oleme põhjamaa lapsed,
kaks — meie mõlemad.
Jääb lumekargelt põue
meil südame sügavam õnn —
ja südame sügavam valu,
nad ainult aimata on . . .

— — — — —
Jääb igavest ütleмата
meil südame õndsam õnn —
ja südame sügavam valu,
mis vaikiv kui igavik on . . .

IKKA SÕNATUMAKS HUULED

Ikka sõnatumaks huuled —
aramaks kätt andes käed —
ikka nagu tõuseks, kasvaks
nende vahel kaugused . . .

Kahvatades kustub eha —
kaob kaugustesse koit!
Närtsib suvi — langeb lumi —
langend surma õnnis loit?

See on põhjalaste luule,
ööde vaikiv igatsus,
elupikad kannatused,
surmaustav armastus.

— — — — —
Ikka sõnatumaks huuled,
aramaks kätt andes käed;
ikka nagu igaveseks
lahku minemas neil teed . . .

KUI PUHUS MU KATUSEKAMBRI TUUL

Kui puhus mu katusekambri tuul,
all, soojades tubades kuuldus see — "luule".
(Ja kaebasin tasa, ma lauliklind,
et leivata jättis mind kodumaa pind. —
"Liig hell sa oled!" nad trööstisid mind!)

Ka Jumal Ise, kes loonud on tuule,
ka temagi naeris ja vastas mulle:
"Haa! toas sul tuulesümfooniad?
Siis tunned ju taevalähedat!
Ja lehvivad vaiksed seal reumalilled,
su ümber hallad, jäised vined —
siis, laulik, need on ju looduseimed!
Ja katab ka kahvatu nälgus su lauda,
suur mahajätetus sind meelitab hauda —
siis, laulik, see sulle kui loodud on maja!
Muid mõnused, neid on teistele vaja.

— — — — —
Loo lugusid, laulik! loo, kirjuta,
kuid kirjuta südameverega!
Sest inimesed, nad ihkavad "m a i t s t a".
All, soojades tubades muidu neil külm
ja jäässe tarretaks ilus maailm,
kui luulet ei oleks,
kui luule su südameverest ei heleks! —
Ent kisendab tõtt su luuleviis,
sealt helab su enda kõik elu piin,
siis haarab see neid kui kange viin!
Ja õ n n e nad sinule soovivad siis! . . .

Ning jätad kord maha sa maise töö,
kuis hüüab sind igavikukõla,
siis tuleb ka inimlus, pärjad käes,
ja maksab su hauld kõik oma võla."

Ja puhus mu katusekambri tuul,
ja lehvisid vaiksed seal reumalilled,
mu ümber jäised hallad-vined —
all, soojades tubades kuuldus see — "luule".

NÜÜD TULEVAD JÄLLE NAD

Nüüd tulevad jälle nad, kirjatargad,
nad mõõtma mu saatuselauldud laulu;
nad panevad tähised, piirid, margad,
et kuhu ta kuulub või ei kuulu.

— — — — —
Kuid edasi, üle säält sammub mu saatus —
ei ole see veelgi vist viimne vaatus.

JUHAN LIIV

KUI TUME VEEL KAUAKS KA SINU MAA

Kui tume veel kauaks ka sinu maa
ja raske su koorem kanda,
kui enam ei jõuaks, ei jõuakski ka
sa soovide siniranda,

täht süttib ehk taevas su üle veel,
lill tärkab su haua pinnast,
ja sinu mõte ja sinu meel
kord tuksub su rahva rinnast —

ja liigub ja loob ja lehvitab
ja kauneid radasid rajab,
su rahva koda see ehitab
ja põlvest põlveni kajab.

LUME-HELBEKE

Lume-helbeke
tasa, tasa
liugleb aknale,
tasa . . . tasa . . .

Nagu viibiks ta
tasa, tasa,
mõtleks tulles ka:
tasa, tasa!

Miks nii tuksud, rind?
Tasa, tasa!
Rahu otsib sind —
tasa, tasa . . .

MA LILLESIDEME VÕTAKS

Ma lillesideme võtaks —
sind köidaks sellega,
sind köidaks sellega ühte,
oh õnnetu Eestimaa!

Ma taevasina võtaks,
võtaks päikese särava,
võtaks eha, võtaks koidu —
sind köidaks sellega.

Ja armastuse ma võtaks,
võtaks truuduse, aususe ka,
ja köidaks sellega ühte
sind, kallid kodumaa.

Ja veresideme võtaks,
võtaks venna südame ma —
ja köidaks sellega ühte
sind, õnnetu Eestimaa!

KAS MA EESTIT UNES NÄGIN?

Kas ma Eestit unes nägin?
Nägin lained laevu täis,
nägin viljarikast randa,
merekõlm ta ümber käis.

Ei see olnud mitte unes,
ilmsi tuli kujutus:
oli vaev mul, oli valu,
kuni tuli kahvatus.

Tõusku, tõusku valuvägi
surmaorust ülesse,
teed ta otsib, elujõgi,
kuni jõuab merele.

HOMMIK

Siin kastekuld —
siin rammus muld —
Ja väljale läeb põllumees,
muld siidipehme jalge ees.
Ja ennäe, seeme kukub ka.
Ja karjane läeb karjaga:
till, tall! Must Kirjak kõige ees. —
Till, tall! ka kostab metsa sees
ja vastab mets ja karjamaa. —
Aur kogub kokku sambana
ja seisatab jõe kaldala.
Nüüd kari juba söödi peal.
Üks pasunahääl kostab seal
ja kõlab läbi hommiku
ja nõmmel, eemal: tu, tu, tu!
Jõe ääres aurab lokkav hein,
siit tagapool mets, mäesein;
siit läheb üle linnatee

ja kaob metsa vahele
just nagu tänav silmale...
Sealt tuleb naaber koormaga
ja süütab piipu põlema.
Käis veskil. Valgel kübaral
käib mölder veski tiiva all...

MINU LUULE

Mu luule, sina oled
kui haige tiivaga lind,
kel kull ära kiskunud tiiva
ja kellel haige ka rind.

Kui haavatud kotkas oled,
kes tõusis pilve pool,
ja kui ta üles tõusis,
siis osas küti nool.

Küll oli su lend ilus,
lend ilus pilve pool,
lend läbi päikesevalge,
vaba kui õhuvool!

Siis tõusid sa pilve alla
ja vaatasid ümber seal
ja otsisid kõrgema männi
ja istusid tema peal!

Nüüd oigad haledalt üksi
all pimedas tihnikus
ja vaatad haledalt üles,
kus lendab su igatsus!

ÜKS SUVEPÄEV

Siin perenaise käsi hoolet tegev,
hulk kistud rohtu eemal hunnikus.
Aed lehkab sõnniku ja õite lõhnast,
muld must kui siid — siin hool ja õnnistus:
seal ajab kõrvits ennast laiali
ja küüslauk peenra äärel nagu muru,
seal kaalik, porgand kasvab priskesti,
siit rohi kistud, kohendatud puru.
Ta hoolas olnud hommikuses vilus,
nüüd vaevatasuks hiilgavam tal kroon:
tööusinus siin viljakandvas ilus,
ja lillekuhi eemal nagu troon.

LEHED LANGSID

Tuulehoog lõi vetesse,
lehed langsid laintesse:
lained olid tuhakarva,
taevas üle tinakarva,
tuhakarva sügise.

See oli hea mu südamel:
seal olid tunded tuhakarva,
taevas üle tinakarva,
tinakarva sügise.

Tuuleõhk tõi jahutuse,
leinalained lahutuse:
sügise ja sügise
sõbrad teineteisele.

MEEL PAREMAT EI KANNATA!

Tuisk jookseb võidu tuisuga
ja tume taevas, tume maa.
Nii armas, armas mulle ta:
silm paremat ei kannata.

Ja väli must ja murelik —
see vanemate minevik:
kuussada aastat läinud ta,
ei ainust tähte näha saa.

Kuussada aastat läinud ta,
ei ainust tähte näha saa:
nii armas, armas mulle ta,
m e l paremat ei kannata!

TUUL RABISTAB LEHTI MAHA

Tuul rabistab lehti maha,
pilv kihutab rutuga,
ja sügav sügisekaha
käib üle karjamaa.

Siin istun ma kase alla,
kuis enne istunud ma;
kui enne, tuul kisub puist lehti
ja keerutab nendega.

Need kadunud kevade keeled,
mis hõisanud kevade aul;
neis helisend ööbiku hääled,
olnd iga lehe all laul.

Nüüd iga lehega langeb
laul maha murule, —
siin iga lehega langeb
laul mulle südamel.

Siin iga leheke räägib
neist kadunud lehtedest,
mis kõledad sügisetormid
on kiskunud südamest.

KANGAS

Naised kangast seavad
kambris akna all,
mõttes jään ma seisma
nende ligidal.

Minu mõttekangas
ilma ääreta,
minu mõttekangas
ilma otsata.

Ükskord oli tema
veripunane,
teinekord ta oli
valge lilleke.

Punane ja valge,
taevasinine,
südamesse paistsid
tähed, päikene.

Ulatas ta pikalt
ilma otsani,
ulatas ta laialt,
leidis tähedki.

Minu mõttekangas
katki kärisend,
tuhat korda temas
süda värisend.

Tükid, katki kistud,
lendmas tuuledel;
õnnelik neist leides
pisematki veel.

ÄRGE KÜSIGE MULT LUULETUSI

Ärge küsige mult luuletusi,
ärge küsige mult midagi:
hoidke oma arutuse-mesi,
hoidke oma kiitus tagasi.

Üksi olen, külmalt kolestavalt
surmakäe ta saadab, üksildus,
imeb elu välja jälestavalt,
imeb välja, imeb — igatsus.

Igatsus, mis ihkab — inimesi, elu,
ihkab olla, näha, vaadata,
ihkab sõbra hääli, ihkab kõnet,
inimesena tahab elada.

Ihkab inimesi kuulda, näha,
jõud on väike minna väljagi.
Siis veel külm, külm elutõde —
ja ei ihka — enam kuhugi.

Andke vaesel eksijale varju,
andke andeks nõdrameelsele,
kellel paremat ei olnud teha —
vaeva teistel, häbi endale.

SÜGIS

Igav liiv ja tühi väli,
taevas pilvine;
jõuan tulles metsa äärde,
tuleb nõmmetee.

Männi roheline samet,
üksik metsatee:
pedak heleroheline,
kask kuldkollane.

Pedak heleroheline,
kask kuldkollane!
Nõmm on sügisele
langend kaenlasse.

TALVEÕHTUL

Mets mustab, öine hämar
on laotand üle maa,
nad võtnud üksteist hõlma
siin talveõhtuga.

Jäänd vaiki org ja võsa,
mets, lumi, heinamaa:
nad võtnud üksteist hõlma
siin talveõhtuga.

Üks täheke veel udust
kord vaatab... kaob ka,
nad võtnud üksteist hõlma
on talveõhtuga.

Ma vaatan aknast välja:
kui rahul heinamaa;
kui pühaline vaikus
on üle kauge maa...

Ei ole rõõm, ei valu,
mis minu rinnassa:
nad võtnud üksteist hõlma
siin talveõhtuga.

TA LENDAB MESIPUU POOLE

Ta lendab lillest lillesse,
ja lendab mesipuu poole;
kui kõuepilv tõuseb ülesse,
ta lendab mesipuu poole.

Ja langevad teele tuhanded —
neist koju jõuavad tuhanded.
Ja viivad vaeva ja hoole
ja lendavad mesipuu poole.

Nii hing, oh hing, sa raskel aal —
kuis ihkad sa isamaa poole;
kas kodu sa, kas võõral maal:
kuis ihkad sa isamaa poole!

Ja puhugu sulle sealt surmatuul
ja lennaku vastu surmakuul:
sa unustad surma ja hoole,
kui kotkas tõused ta poole!

NOOR-EESTILE

Mind ärge austage —
ei iial iganes!
Üks valus vale mõiste
on liikvel aja sees.

Nad hirmsad on, mu laulud,
ja hirmus mu süda sees,
on hirmus nagu mu saatus —
ei, mind mitte iganes!

Te austage mehi,
kes kasvanud valguses,
kes teaduses krooni saanud,
kes tööl on selguses.

Ja kui neid mehi ei ole,
siis endil nad mõelge,
kõik voorused mõelge kokku —
ei mind mitte tõesti!

Kõik voorused mõelge kokku,
me esivanemad,
me kallid, kallid kalmud — —
ja endi vanemad:

siis leiata ehk mehe,
kui üles kasvate,
kes oleks noorte ehe,
ei, mind mitte tõesti!

ISAMAALE

Mul puudub nii palju, palju,
mis, ei tea ma ütelda:
kas mehisust, välist viisi,
ei mõista mind teised, ma teisi —
ei seda tea ma.

Ühest aga pole mul puudu,
oh seda on palju ju!
Oh seda on palju, liig palju:
mu armastus on mu kalju,
mu kallis isamaa!

Oh, mis sa, isamaa, oled,
seda küllalt tean ma,
seda mõelnud ma uneta öödel
ja kõigil mu tegudel, töödel, —
võin julgesti ütelda.

Sa oled seesama elu,
mis sinult pärinud ma.
Sa oled seesama elu,
sa oled seesama valu,
kuis minult saad jälle ta.

See valu, mis sinul su pärast,
on minul mu pärast ka,
ma pärinud seda su käest, —
mu nõrkusest ja mu väest
sa pärandad endale ka.

Ja sinu häda mu häda,
su õnn on minu õnn ka,
ja sinu viga mu viga,
ja sinu iga mu iga —
oh kallid kodumaa!

LAUL SELLEST KADUVAST

Laul sellest kaduvast suvest —
see on kurbline laul;

laul sellest kaduvast elust —
see on kurbline laul;

närtsivast noorusest laul on
kurbline laul;

närtsivast voo­rusest laul on
kurblisem laul; —

laul sellest langenud vahvast —
kurbline laul;

laul sellest rusutud rahvast —
kurblisem laul.

Jah, sellest loodusesurest
kurb on laul,

ja sellest südamemurest
kaebab laul.

SUGULASED

Sugulased peavad pulmi,
sugulased mehele lähevad,
sugulased naisi võtavad,
sugulased surevad, ristivad —
mina ei teagi . . .

Vaesel ei ole vaderit,
õnnetusel hõimulasi,
tagakiusatul sugulast.

Kullal sugulased on kuningad,
hõbedal hoolikad hõimud,
vaselgi vaderid valvsad,
rahal rahvas sugulane,
rublatükil ruttu sõbrad.

Vaene jääb silmade vahele,
vaene jääb ukse allade,
nukukeseks maja nurka.
Vaene saab taldriku alama,
vaene saab kahveli katkise.
Vaest vankril ei võeta,
rekke ei rebitagi.

Vaesel söögiaeg varane,
söögivahe liig lühike,
sügispäeva otsakene!
Vaesel töö liig vähene
sulasel ikka suurta kõhtu!

ÜKS SUU

Üks suu, nii vana
kui mullake;
ja mõtteis nägu
nii vagune.

Ja mõtteis nägu,
nii aus ta;
nii vaikne, valul
ja sõnata.

Nii aus, nii vaikne,
nii mullane,
nii selge ja õige
ja kullane.

See on mu ema,
mu mullake,
see on mu ema,
mu kullake!

KAS OLETE NÄINUD?

Kas olete näinud laeva, mis mastita?
Kas olete näinud laeva, mis tüürita?
Vapraid mehi kas näinud ta peal,
teate, mis tegivad südamed seal?
Kas olete näinud, mis nendel on südames,
kus meri käib keeru, ja sadam silma ees?
Ja sisse ei saa!

Oh nõnda oled sa, minu isamaa:
laev oled sa mastita, ju laev oled tüürita:
su masti murdis kauge minevik
ja võõrad su tüüri on juhtind, kuis juhtus.
Kuidas nad, lained, su ümber on uhtund!

NAGU ILUSAMGI HELE HÄÄL

Nagu ilusamgi hele hääl
mäekoopast kostab koledalt,
haua sügavusest haledalt,
kui on koolja-koorem pääl:

nõnda kustub püham püüegi,
nõnda närtsib surematuski,
nõnda vaibub selgem tõdegi,
sumbub öösse härdam hüüegi.

ÜKS MÄRTSIHOMMIK UDUNE

Üks märtsihommik udune,
soos puude all hämarus.
Ja pooles ringis kaugele
käib metsapalistus.

Ja väli kaetud lumega,
teed sulad, poriga.
Nii kaugele, kui näed sa —
mets, udu, sulaga.

Mets. Harvad, kurvad kasepuud
mustavad varjuna,
ja märjad oksad ripuvad
alla nii nõuta.

Õö nagu vastu paneb veel,
tusk tume puude all;
kurb, kidur põõsas kurdab teel —
mis muremõte tal?

MUST LAGI ON MEIE TOAL

Must lagi on meie toal,
on must ja suitsuga,
seal ämblikuvõrku, seal nõge,
on ritsikaid, prussakaid ka.

Mis tema kõik kuulnud, näinud,
ei suuda ütelda, —
kuis valu viskab varju,
kuis muudab näo ta!

Näind palju pisaraid, nuttu,
ja palju riidu ka,
nü palju, palju valu, —
oh issand, halasta!

Must lagi on meie toal
ja meie ajal ka:
ta nagu ahelais väänleb,
kui tema saaks kõnelda!

MINE ÄRA

Mine ära, mu noorus, sa —
sind mina näha ei kannata!
Mine ära, aukõrguste unistus,
nagu paha südametunnistus!

Mine ära, igatsus tuline,
tegudehimu, lootus kullane.
Auline eesmärk, au varigi,
minge — ülearu olete!

Minge sinna, kus mehed valmivad,
laulutarkade lauas istudes,
vanatarkade juttu kuulates,
kangelaste tegusid imestes.

Minge sinna ja viibige nende reas —
lootus ja tulevik on ju nende seas,
kes on loodud radade rajajaks,
kodule kaunile kaitsejaks.

Mulle miks tulete haiget tegema,
mulle miks heljute südamepiinaks te,
mulle miks okkaid puistate
rinnale haigele, rinnale haigele!

MERI

Meil ukse ees lainetab meri,
käib alla ja ülesse;
siin laine lainet ajab
küll taga järjesti.

See lainetaja meri
on rukkiväljake,
tuul, päike, pilvevari
teeb laineid temale.

Siin lainetan, rukkiväli,
kuldlaineid su õue all.
Ja isa ja ema ja käli,
nad vaatavad väraval...

Su kodu, su kodu, su kodu,
su kullane koduke,
siin lainetan, Eesti meri,
ma eesti rahvale.

Mu üle Eesti taevas
on nõnda sinine,
ja Eestimaa päike paistab
nii selgesti, soojasti!

LÄÄNEMERE LAINED

Sa magad, sa magad, sa magad,
sa magad, mehike,
nii kaua koputame
me kivikaldasse.

Sa magad, sa magad, sa magad,
sa magad, mehike,
ja rauad käsist ja jalust
sul lõikavad lihasse.

Sa magad, sa magad, sa magad,
sa magad, mehike,
nii kaua koputame
su unustud rannale.

KANARBİK

Oh kanarbik, oh lilleke,
nii kõle sügis söödi teel.
Nii väsind siin, nii kurb mu meel;
sa pehmelt, õrnalt õitsed veel,
oh lilleke!

Oh kanarbik, oh lilleke!
Mind rõhub kurbus rängasti:
seal arm, seal surm, seal sügise,
su silm nii taevasinine,
oh lilleke!

Oh lilleke, oh lilleke,
ma tahaks, tahaks õhtule.
Oh sureks, vaikiks süda mul,
nii kutsuv, nõiduv ilu sul,
oh lilleke!

KAS NÄITAD?

Te näete, mu lootus on vähem
ja nõrk ja haige ma,
kuid kui ta koguni kustub,
ehk kustun ise ka.

Vaat nõnda on ka lugu
küll selle rahvaga,
kelle lootus on ära võetud:
niisama põeb ta.

Kas vihavaim minus helgib?
Jah — vastasel lõpmata.
Kus aga inime selgib,
seal armastan otsata.

Sest ärge iial lootke,
et elu — kaob ta,
kaob ära aim rahva rinnast,
kuni veel elab maa:

Ei! Ükskord vaba olla
on iga rahva soov;
ja see aeg võib küll tulla,
ei keela ükski hoov!

Ta, taevane linn, ta elab
veel juudi sugudes,
ei enam tal keelt, ei rahvust,
ja ometi südames!

Kui Tiituse tööd ei tehta
just iga rahvaga,
saab aeg tulema, näete,
et vabad on nemad ka.

Ja nõnda on lugu ka Eestis
ja nõnda on elu kiik:
ükskord — kui terve mõte —,
ükskord on Eesti riik!

Kas aastatuhanded mingu, —
siis vast see haiget ei tee,
et suurte rahvaste kõrval
on vaba ka väikene,

et väikse rahva keskel
on õnn ja armastus,
on armsad vanemad, lapsed,
ja armas on vabadus.

Kes tulevikku kõik teab!
Vast nii me ei tahagi —
kui leping meid lahingu veab,
kus võitleme kõrvuti:

kas siis me veel tahame rohkem
või rohkemat tahate te?
Kas ülemat armu, au, kohut —
ükskõik mis — veel tunnete?

TALVINE TIHANE

Tihane lendab mu aknale:
kaela alt valge, kõht kollane;
nokib, nokitab, vaatab targasti
sisse — tihase viis on see —,
kaela alt valge, kõht kollane!

Vestab nokka, vaatab targalt ta:
vaene linnuke, talve käes üksinda!
Hädasti, hädasti seda sain mõtelda,
lendab seal lahtistel tiibadel lennuga
teine ka!

Vaatavad mind nad kui kahjurõõmuga,
vaatavad, hüppavad, lendavad minema.
Järele jään neid vaatama.
Mõtlen ma: tuli ta
lahtistel tiibadel lennuga —
teine ka!

KÜLM

Mänd praksateleb külma käes,
kuusk naksub, unes väriseb...
Õhk kristallised piserdab,
koit idas veripunane...
Lehk põhjast — tuleleil on see!
Loom koiduvalgel kisendab!
Hunt, põder, metskits ägavad
ja päiksetõusu ootavad.
Kord-korralt külm, ta plaksatab,
mets härmatises surnuvaik...
Koit idas veripunane...

HELIN

Kui mina olin veel väikene mees,
üks helin mul helises rinna sees.

Ja kui mina sirusin suuremaks,
läks helingi rinna sees kangemaks.

Nüüd on see helin pea matnud mind,
ta alla rusuks on raugenud rind.

See helin mu elu ja minu hing,
tal kitsaks on jäänud maapealne ring.

ISAMAALE

Mina kõnnsin kurba rada,
kurba rada kõnnsin ma;
muresid mul mitusada —
oh kuis mahajäetud ma!

Kivi kukkus kivi juurde,
jõgi püüdis meresse,
koerakutsik ema juurde,
ema juurde — ussike.

Kuhu lähen mina, vaene?
Kelle juurde, koduta?
Oh mu vend, mu sõsar, naine,
ema, isa, isamaa!

SÜGIS

Sügisetuul
raputab puul,
küürutab kõveral kõrrel
kui sandike!

TULE, ÖÖ PIMEDUS

Tule, öö pimedus,
võta mind sülle.

Minu päike ei tunne mind,
öö jäänd mulle.

Ainust tähte sääl pole,
minul on kole.

Varja mu üle.

EI NÄE ENAM

Ma olen pime, ma ei näe enam,
mul palju valgust oli vaadata,
siis kadus usk ja kadus valgus ka —
ei näe enam!

Ma olen pime, ma ei näe enam,
mul palju oli tunda korraga,
rind põles, leekis õnnes lõpmata —
ei tunne enam!

Ma olen rumal, ma ei mõista enam:
mul paistis selgus tähepiiri alges
ja merepõhi näitas päikse valgus,
kui kõik läks pimedaks, kui süda kalges —
ei mõista enam!

Ei mõista ma, miks see, mis leekivamas tules
nii mõni aastasada — siis, kus ümber raske pime, —
kui viimne elusäde, peidul varjuime —
küll elas nägemata saladuse süles:
siis taevasteni lõkkas välgul üles —
nii kaua täitnud kallilt põue, —
nüüd küsib ukselingil ja ei leia nõuet —
ei mõista enam!

Ma olen pime, ma ei näe enam,
mul palju valgust oli vaadata,
siis kadus usk ja kadus valgus ka —
ei näe enam!

MARIE HEIBERG

MA KIRJUTAN

Ma kirjutan verega
hinge imelist saladust,
murede sügavuse
otsata hämarust . . .

Ma kirjutan, ja pisarad langevad mu silmist
laulu märgade ridade pääle.

Tume tuluke valgustab hämarat tuba,
mille seinu silmad ei seleta . . .
Õues kostab kange tormi müha,
süda tuksub nii arglikult, valjusti . . .

Ma kirjutan verega
hinge imelist saladust,
murede sügavuse
otsata hämarust . . .

PÕHJA-VAIM

Mets mühab ümberringi.
Ma seisatan lagedal
ja mõtlen: Küll armas on elu
siin Põhja taeva all!

Kui sügav sinav süli
end laotab ta üle maa . . .
Ja kuuskede õõtsuvail ladvul
käib kohin tuulena.

Ja metsa puude varjul
kui heljuks õnne-aim,
kui laulaks lõputa laulu
me kaitsja Põhja-vaim . . .

MURE

Miks ei peaks ma sulle laulma,
hämär sügavus,
meeleäraheitmise lagendiku
ainus allik —
mure! . . .

Kui palju olen ma joonud
üksilduse radadel
eksides
su tumedast veest,
mis mind kosutama pidi
valguse teed otsides
päikese ja elu poole! . . .

Sügav oled sa
ja vaikne
nagu tähtita taevas
sügise ööl . . .

Kuulmata valusalt
veerevad
su selgimata pinna
teravad lained
januse jooja
hõõgivate huulte vastu . . .

Vahest annad sa
üksikule rändajale
oma raskemeelse rahu —
väsimuse.

Janu aga ei ole sa
kellelgi kustutanud,
kes iial on joonud
su tumedast veest —
kuni ta leidis
otsitud tee
päikese ja elu poole,
ehk väsinult vaibus
meeleäraheitmise
hämärasse öösse . . .

KUULA

Kuula: valgusest imelist juttu
vestab sügav, salalik öö.
Tumedast kaugusest kostab kui nuttu,
sähvab seppade sätendav töö . . .

Taevas kiirgavad, kukuvad tähed,
põhjavalgus nii punane näib . . .
Tasa, arglikult hämarus valvel
üle uinuva ilma käib . . .

Mägedel hõisataks imelist lugu —
kostab vabanend vangide hää! —
"Ärka üles, sa uinunud sugu!
Hommik algamas ilma pääl . . ."

KÄISIN ÜKSI TÄHTE VALGEL

Käisin üksi tähte valgel
mööda pikka teed;
ümber uinus värskel lumi,
kaugel sõitsid reed.

Leinal nuttis minu süda...
Tühi põllunõlv...
Üle selle läks mu rada,
pikk kui elupõlv.

Vaatasin ma kaugemale —
ei sääli sihti näe...
Mure musta hobusega
sõitis üle mäe...

PÄEV

Päev tuleb ja ilmub kui ajaleht
ja vananeb värskuses ruttu.
Mis hommikul oli veel ilus, eht —
ju õhtul toob leinalist nuttu.

Nii meie mõtted ja kunstid ja mood
kui päevase lehega lisad,
kus nooruses aated ja armulood
ja vaimlised voorused visad.

Kuid aegade arvustus järgi jääb
ja teadused tulevad taga
ja lühike luule ka lehesse läeb. —
Kõik lugeja — mõte, sa jaga!

TALVE ÕHTUL

Mu aknal õitsvad lumelilled valged
ja akna taga raagus kasepuu
on härmatanud, varjab täiskuu palget.
Lill laual — suvest saadik — sonib suu. —

Ehk kuski, kaugema planeedi pinnal
on kevade ja ilm on suur ja noor.
Siin sureb igatsuse lill maa rinnal
ja kostab kaeblik elu laulukoor.

Ma vaatan eemal põlevasse ahju,
söeks hõõguvaks on muutund kasepuud.
Kuis kõigest kadumisest on mul kahju!
Lein leegis kirjadele annab suud.

Ma nutan nende mälestuste üle.
Õö on nii must kui minu minevik.
Mu tulevik — kuis avab oma süle?
Päev hommè — valge, sinine ja pikk!

ERNST ENNO

KEVADE ÕHTUL

Nagu magus unenägu
tine hõise igal pool;
üle aasa ujub tasa
valge udu jahe vool.

Metsa põues nagu kõne,
punga puhkemise jutt;
üle välja, üle põllu
rõõm kui värin, õnne nutt.

Eha kumab, päike magab,
siiski kõik kui ärkvel veel,
nagu õnnis ootamine:
armas on ju ammu teel!

Ja mu südant täidab sala
nagu soojus sumaja:
võiksin läbi vaikse ilma
kodu hõiskeks sulada!

JUTLUSE AJAL

Heinalõhn magus lendab niidu päält,
metsa kumin, äostus, lindude laul,
põllul tõusleb õietolm,
kiirtesse vaibund maailm.

Tasane sumin kasel, niinepuul —
isa sõnad kõnnivad jumala teed,
väsis kuulates minu meel,
muinasjutt üksi veel jäi . . .

Haldijas tasa tuleb niidu poolt,
kaarnakivi kannab ta sammaldand käes.
Surub kivi mu südame —
kivi, see minule jääb! . . .

ÕHTU KODUTALUS

Õhtu köitis jutueied
unejätkuks puhkama,
pimedus käib väljas ringi,
laulab, nutab tuulega.

Tiksub kell ja ahju taga
kilgid tasa laulavad,
vanaema kustund silmad
hangund pilgul vaatavad.

Puhkab isa, puhkab ema,
kuulda üksi hingamist,
nagu unenäo sõudu,
taluhaldja liikumist.

Peretoas kõnnib keegi,
tuli nagu vuhises,
keegi nagu vaatab aknast,
tares nagu kõlises . . .

Pimedus käib väljas ringi,
laulab, nutab tuulega —
ööde varjud täitvad südant
üksilduse tundega.

Tiksub kell ja ahju taga
kilgid tasa laulavad —
kadund aastasjad tõusvad,
pikas reas rändavad.

Aastasjad kõnelevad —
kuulda üksi hingamist,
nagu unenäo sõudu,
taluhaldja oigamist.

KUU KUMA

Kuu kuma on täna nii selge,
kõik pilved on kadunud,
kuid süda on siiski nii haige,
kõik mõtted on uinunud.

Kesk merevett valgus on kudund
tee taevasse, kaugele —
sääl mälestus kõnnib ja särab,
et paistis kord päikene!

Kuu kuma on täna nii selge,
laul uinunud lainetes;
veel üksinda sügise liigub
poolkoltunud lehtedes.

KULLERKUPP

Oh sina väike kullerkupp,
kuningatütre krooninupp!

Kuningas sõjas surma sai,
tütar, see otsis, ilm on lai;

lai on ja lage, umbsed teed,
kõigil pool jäljed, silmaveed.

Kulusid riided, kulus kroon,
unund ei isa, isa troon;

kulusid riided, kasvas hing,
laienes otsija silmaring,

laienes mulla peiuni —
kas ta küll isa leidis nii!

Oh sina väike kullerkupp,
kuningatütre krooninupp!

Muld tegi maja, tantsis tuul,
linnuke laulis lehekuul;

päiksekiir seisis ukse ees —
hingeke elas maja sees.

Kust küll nüüd viib veel koju tee,
tilluke kullerkupuke!

KOJUIGATSUS

Nüüd õitsvad kodus valged ristikheinad,
tuul mängib lilleõhnaga —
mu ümber sala laulvad vaiksed leinad.

Ja säääl, kus tee nii pikk ja tolmune
viib sinimetsa poole kaugele,
säääl kasekõne loob kui pilvi teele,
et kanda kojukutset minu meele.

Ja sala laulvad minu vaiksed leinad,
et õitsvad kodus valged ristikheinad.

REHETARE

Nad vanaks, suitsend urkaks nimetavad sind;
kuid tuhat rahvapõlve, kõiki oled näinud;
neil aastasadadel jäi kätteks sinu rind.

Nad kõik su sees ja ümber nagu kantsis käinud,
sind vanaks vaevand nende mure otsata,
ning nende valus mustaks sinu seinad läinud;

ja sinu parte taga säde hõõgaja
kõik vermed võttis, kuivatas kõik pisarpalged,
kõik suureks koiduks laulis rinda salaja.

Su ülenduseks tõusku looja-tuled valged!

SÜGISESEL RANNAL

Kellel armas ei ole hall meri täis meeletut müha,
koltund puiesteel üksinda käia ja armasta,
ei tundnud see iial, mis tähendab jätta, mis püha,
matta iseennastki iseendasse vaikima.

Keset kullaseid lehti . . . Kui ilus on valmite reas
nõnda käia ja mullale andeks langeda,
et tõuseksid uued, et õitsevas kevade eas
vägev lehis võiks juua päikest ja mulda otsata.

Sügis! Kaugele koltunud teele mind tuulekeerd kandis,
üksi lendama lehe, mind, kohina poole ta pandis,
nagu meri, hall meri, mis laulab mul ees.

Sügis! Siiski üksigi endasse maetud olla on ilus,
kuulda, kuis igatsus laulab su südame haudade vilus
ja mõtete pilvist kui pärleid langeb su sees.

IGATSUSE LAUL,

mere kõrgel rannal laulda.

O hing, kas tunned, kuhu surevad
kõik sihita teed?
O hing, kas tead, kuhu lõpevad
kõik teeta sihid?
Vaata mulle silmi, armas otsatus!
Vaata mulle silmi, mu sõber!
Sinu kõne on kui naer saatuseks
minu kurvale küsimise-laulule;
sinu kõne kui nutt kostuseks
minu härdele pärimise-mõttele:
Midagi ei jõua pärale!
Kõik on seotud iseendasse:
meri ja maa, taevas ja päike,
kõik, mis elab ja on —
otsata, lõpmata!
O, viige tervitusi, viige tervisi
jumala randadele, valged lagled!
O, viige tervisi, viige tervisi
valguse vaimudele, valged purjed!
Kõik need tunded kogusin lagledeks
laiale küsimise-lagendikule!
Kõik need mõtted punusin purjedeks
lugemata pärimis-paatidele!
Sind ma armastan, jumala-rand,
kihlatud üheks mere ja päiksega
minu hinge kõrgemaks eneseks,
läikide läigiks, helkide helgiks,
koduta igatseda,
üksi igatseda!
O, minu kauge, kauge jumala-rand!
Viige tervisi, valged lagled!
Viige tervisi, valged purjed!
Sinna surevad kõik sihita teed,
sinna lõpevad kõik teeta sihid —
ja laul, see lendab üksi!

SUVI

Kõik pehmed suvetuuled mängivad,
vett suudleb valgus üheks taevaga —
kõik väljad endamisi tolmavad.

Kõik sõnad raugesid su huultele,
kõik sõnad vaikisid ka minul —
kõik kadus meil, jäi üksi südame
üks helin, üks nii mul kui sinul.

Ja pehmed suvetuuled mängivad
ning meie õnnelilled õitsevad.

PÕUD

Ikka see sinine vaikus pää kohal otsata,
ikka see valguses uppunud sina;
ikka see rõketav kuumus all mullas paluja,
ikka see janunev raskus kuj tina.

Valgeks kõik kuivasid pilved, pää kohal rändajad,
õndsuse õuedes ajades juttu,
ununud kõrgel kõik mullas all päikese teed minejad
ainult kesk kõrguste toitevat nuttu.

Halliks kõik tolmusid mõtted, mis üksi tuld
mineku võitluses püüeteks joonud,
ainult neid õitega õnnestand maine muld,
leeki kes sumbunud südamest loonud.

Tahaks kõik raskused minekuks sulata,
kergeks kui kaste, kel tiibu loond päike,
tahaks kõik kõrgused tulekuks manuda
raskelt kui meresid külvajä äike. —

Siiski see sinine vaikus pää kohal otsata,
ikka see valguses uppunud sina;
ikka see rõketav kuumus all mullas paluja,
ikka see janunev raskus kui tina.

TUUL LAULIS

Mu avaruses õitseb sinivalge maa —
Tuul ikka laulis tasa — terve öö —
Tuul tare taga vana niine lehtes,
et pidin sala muinasjutu ehtes
kui uni käima tasa — terve öö.

Tuul, sõber, kas sa ikka laulad tasa veel,
tuul, tare taga tasa — terve öö?
Veel sinivalge maa su kandle keeles
ja öine laul kui kroon veel sinu meeles,
kui õnn ja laul — nii tasa terve öö.

Tuul, sõber, ahelad on kodu niinepuul,
tuul, tare taga nõiakütkes maa!
Kõik väljad — tuhat vaeselapse viisi,
kõik teed veel — tuhat kadund paradiisi.
Tuul, tare taga hangund sinivalge maa.

O inimese rada, valu lõpmata —
Ja õnn ja laul, sa oled üksi tuul
kui tare taga vana niine lehtes —
Ja kuskil sala muinasjutu ehtes
kui uni kutsub tasa üksi — luul.

KOLM EITE

Kui nad istusid koos — kui nad istusid koos,
siis tuli nii vubises,
kui ujuks ta mure varjude voos,
mahamaetud südames.

Üks neist õhtuni käind oli vaevalist teed,
last seitse kasvatand,
last seitse — kes kogub kõik silmaveed,
mis eluteed tasandand!

Teine sedagi teed oli üksinda käind,
tööd teinud õhtuni, —
ei olnud ta kuskil midagi näind,
mida soovi võis tagasi.

Ja kolmas, see käinud oli sedagi teed,
kõik matnud magama —
nii unustand elu, nii silmaveed,
nii isegi uinuda.

Kõik on muld, ütles üks, kõik on vaev ja muld
nii ikka, nii edasi, —
ei tule ju öö, ei kustuta tuld —
vaev valvanud õhtuni.

Kõik on vaev, ütles teine, kõik muld ja vaev,
ma jääksin magama, —
et randa ei jõua ju ükskord laev,
vaev isegi uinuda.

Ei ole, ütles kolmas, lõpp ammugi veel,
tee pikk veel puhkele, —
veel tahaks viibida murelik meel
nii iseenele,

viibida istudes koos, veelgi kedrata koos
särki valget linadest, —
öö hauas on päev, öö elu ei vii,
kord tõuseme kalmudest.

Ja nad istusid koos, nad nii istusid koos
ja tuli see vubises,
kui ujuks ta mure varjude voos,
mahamaetud südames.

VAENELAPS JAANIÕÖL

Vaenelaps nutab üksinda jaaniõöl,
öö emaks tal, emaks ja isaks;
kõht tühi, väsinud, terve päev oli töö,
pidi öödki veel võtma lisaks.

Heliseb ümber nüüd suve magusam viis,
käib vainu pääl rõõmsasti kaja —
Täis kuminat, rõõmu kordab hiis —
O valge öö, meelitaja! . . .

Vaenelaps nutab üksinda — vainu pääl
kõik teised on piduehtes,
neil isa, neil ema, nad mängivad sääl —
Laps nutab — ei kajagi lehtes.

”Tule, tuuleke, tule, paita mind,
tee maimule mulda tuba;
sääl, armas, ma võtan kaissu sind,
eit ootab, taat ootab juba.”

Tuul ei tule, ei paita tuul jaaniöö, —
tuul kõrgele kõndis ära, —
tuul kõnnib kõrgel, vöö pilvedest vöö, —
kõrgel, kõrgel kesk õhkude sära.

”Tule, eideke, sina, mind ehi sa,
mind jaaniöö tasases ilus, —
vii mind ühes, sind ootan ma —
taat rõõmustab kalmu vilus.”

Eit ei tule, ei tulla saa kalmu seest,
muld lilleks lõi eide silmad,
lõi kõrteks kõrvad, — kes mulla viib eest? —
Ja kaugel on manala ilmad . . .

VANAISA SURM

Külm köitis kõik väljad, köitis kõik veed,
kõik valge linaga kattis,
jäid üksinda vaiksed südamekeed,
kui hinge tagamaa õitsevad teed,
mis ori endasse mattis.

Surm heinale sõidab külliti reel —
Surm tuleb, isa viib kaasa —
Kaks väetit üksi istuvad leel,
veel üksi nuuksuda usaldab meel —
Ja haige naeratab tasa.

”Mis on kõik elu kesk vaeva ja ööd?
Kõik elu — ahelad, valu.
Üks naeratus: vööle kinnita vööd,
nii astu ja mõista tasaste tööd,
käi okasteed ummisjalu . . .”

Surm heinale sõidab, tuleb ju säält
üle vainu õue poole.
”Kui kuuled, pereit, tibude häält,
kas teri annad neil laudi päält —
kas võtad neid oma hoolde? . . .”

””Kes meitest on kaua armastust näind
teel koju, kalmude linna, —
eks teise tiiva all minagi käind,
eks teisigi minu tiiva all läind —
Võid Issanda rahus minna.””

Surm sõidab õue, koputab lund,
mis täitnud viiskude servi.
””Sul Issand andku magusat und,
et mitme võrdne oleks su pund —
vii naisele palju tervit.

””Mis on kõik elu? Kõik mure ja vaev,
üks tere ja jumalaga;
ja vabaneb vaevalt kalju seest kaev,
ja vaevalt merele purjetab laev,
ju tere ja jumalaga.””

”Et õnnistaks Issand su kuldset suud —
Küll soe on täna ja ilus —
Tee lahti uks, toeks kinnita luud, —
kui ilusti õitsevad õunapuud —
Läen kõnnin oksade vilus . . .”

HALL LAUL

Nad puuri mind kinni pandsid —
Ei tea, mispärast ehk kus —
Nad puuri mind kinni pandsid
ja laulja nime mul andsid,
nüüd nutab mu igatsus.

O päike, miks kutsud ikka? —
Mu laul on uiutav, hall —
O päike, miks kutsud ikka
teed üles otsata pikka?
Sest ees on varbadest vall.

Kesk helide halli sõudu —
Las sää! kõik lõpmata läeb —
Kesk helide halli sõudu,
täis sõnade mõttepõudu,
et uiutus üksi jääb.

HÕÖGAMINE

Kuldkeeled on tõmmatud üle vee,
üle laia ja sügava mere,
kuldkeeled, kuldkiired, üks õnnis tee,
kuldkiired kui päikse helinast kee —
üle elu, see sügava mere.

Kõik otsijad minema peavad sää!
üle elu, see sügava mere;
kõik üksi, kõrvus Jumala hääl
ja tuleleek täheks päade pääl,
üle ilma, see sügava mere.

Ja upub neid tuhandeid minnes teel,
üle laia ja sügava mere,
on elule iluks kõik uppunult veel,
neist saared ja rannad seisvad eel —
üle ilma, see sügava mere.

RÄNDAJA ÕHTULAUL

Ma kõnnin hallil lõpmata teel
kesk nurmi täis valmivat vilja,
ma kõnnin ja kõnnin otsata teel,
ju lapsena teesid armastas meel —
Teed laulavad õhtu hilja.

Need teed, kuis on nad nii kõvad kui keed,
need otsata kutsuvad joned, —
ma kõnnin ja kõnnin, teed kõvad kui keed,
nii hallid ja tolmused kõik need teed,
need rändaja eluhooned.

Ju lapsena teesid armastas meel,
ju lapsena kuulda tee juttu —
Ju lapsena kõndida armastas meel,
oma laulu nii laulda hallil teel,
kui polekski ilmas ruttu.

Tund hiline nüüd laulab lõpmata —
Meel igatseb tolmust randa,
tund hiline, tee on kõva kui kee,
mind hoiab kui mõrsjaks enesele —
Ei siiski saa pärale kanda.

Ma kõnnin hallil lõpmata teel
kesk nurmi täis valmivat vilja,
ma kõnnin ja kõnnin otsata teel
kui teede laul, tee helisev meel,
ja kõik on nii õhtu hilja.

VÕIKS OTSAST ALATA

Vokk vuriseb, vuriseb, otsata pikk
on õhtu talvine —
Nii endamisi tasa laulab eit,
vokk vuriseb unine . . .

”Miks laulad sa, emake, laulad sa nii,
nii pikalt, otsata?
See ujub kui kuldne lõng läbi öö,
mind nõiub kuulama.”

””Lõng kullane, imelik kullane lõng —
mu eie, pojuke;
öö takkudest pool, päeva linadest pool, —
nii kedratud südame.

””Kõik linad mul olivad valged kui päev —
nii läksin ketrama;
mu palged kui koit suve valgel ööl
ja süda kui õnnemaa.

””Ja siiski see eie nüüd hall, nõnda hall
kui tehtud takkudest —
Võiks ümber kõik, kõik veel kedrata kord
kuldmõtete lõngadest . . .”

Vokk vuriseb, vuriseb, otsata pikk
on õhtu talvine —
Nii endamisi tasa laulab eit,
vokk vuriseb unine.

Ja läbi öö ujub kui kullane lõng —
Võiks otsast alata —
Kuldmõtetest pool, õnneõndsusest pool,
nii pikalt, otsata.

Ta tuli ja vaatas mu silmi —
 Nii rasked on tunnetest keed —
 Ta tuli ja vaatas mu silmi
 ja läks siis oma teed.

Ma läksin ja otsisin jälgi —
 Ei otsides rutata saa —
 Ma läksin ja otsisin jälgi,
 öö õue jõudsin ma.

”Öö, ütle, kas nägid mu südant,
 ehk sinagi sõnumid said, —
 öö, ütle, kas nägid mu südant?” —
 Öö kandis ahelaid.

Öö seisis ja vaatas mu silmi —
 Ööd hoidsid tunnetest keed —
 Öö seisis ja vaatas mu silmi,
 ma läksin oma teed.

Ma läksin ja otsisin jälle —
 Ei otsides rutata saa —
 Ma läksin ja otsisin jälle,
 sain päeva õue ma.

”Päev, ütle, kas nägid mu südant,
 ehk sinagi sõnumid said, —
 päev, ütle, kas nägid mu südant?” —
 Päev kandis ahelaid.

Päev seisis ja vaatas mu silmi —
 Nii rasked on tunnetest keed —
 Päev seisis ja vaatas mu silmi —
 Ma läksin oma teed.

Ma läksin ja vaatasin silmi
 siis iseenele —
 Ja leidsin, et jäljed kõik viisid
 mu oma hingesse.

ÕÕ VALGE ON ÖNN

Nii pehme on valge öö hämaram tund.

Nii pehme ja sügav ta meel —
Üks ööbik on siin ja teine on sääl
ja kolmas on enese südame hääl, —
kel sõnu siin leiaks veel keel?

Kus on su kallas ja kauguse rand —
silm, miks sa ei leia veel und?
Pool valgust, pool varju, see südame tee;
pool rõõmu, pool muret, nii heliseb see —
On üürike õnnestav tund.

Kepp kätte ja rända, öö valge on õnn —
Veel kuskil on otsata hää —
Kõik kordub, ons kordaja isegi uus,
see küsimus helises mõnegi suus —
Las mõtetest vabaneb pää.

Las olla kõik kallas ja kauguse rand —
Õöl tuhat on paitavat kätt;
käi tasa ja laula nii üksinda teel,
et vabaneks kõigest kord kütkenend meel —
Õöl tuhat on aitavat kätt.

Käi tasa ja laula ja unusta kõik;
las magada udu ja ilm —
Üks ööbik on siin ja teine on sääl
ja kolmas on enese südame hääl —
Las särada õnnelik silm.

SIND JUMALAGA JÄTSIN SÄÄL

All linnas keskööl laulab kell,
tal saateks tuisutuuled —
Mu meel nii imeline, hell,
all linnas keskööl laulab kell —
O noore suve luuled.

Tee tõusul kuskil kingu pääl
kask kahar, valge tüvi —
Sind jumalaga jätsin sääl
tee tõusul kuskil kingu pääl —
O süda, elu süvi.

On tee, mis tagasi ei vii,
hall aja-raudne rada.
See meie saatus ilmas nii,
on tee, mis tagasi ei vii —
Ei saa sind unustada.

Sind jumalaga jätsin sääl —
Kask, kodu veerev päike —
Ei sõnakestki öelnud hääl,
sind jumalaga jätsin sääl,
kuld, muld, mu süda väike.

Kask, kaugus, igatsus ja hing —
Ei taha, ah, ei taha —
Sa puhka, puhkajate ring,
kask, kaugus, igatsus ja hing —
Jäid üksi teele maha.

All linnas keskööd laulab kell,
tal saateks tuisutuuled —
Mul meel nii imeline, hell,
all linnas keskööd laulab kell —
O noore suve luuled.

VARI

Rong ruttas, päike paistis
ja vaikis iga jutt,
jäi üksi sõidukõrin
ja ratta raiuv rutt.

Jäi igauks nii üksi,
jäi iseendaga,
nii igauks ja vari,
rong mõtteid mõtelda...

See oli kord, ei tea,
vist olid õied puul,
tuld võttis iga vaade —
See oli lehekuul.

Ta istus üksi nurgas,
ei tea, kes ehk kust —
Üks meri armsust, õnne —
Ja seinal vari must.

Mul oli, nagu oleks
ma pidand hõiskama —
Kuid oma varju musta
ta vastu nägin ma.

Nii vari varju vastu,
nii ligi suu ja suu — —
O varju õnn ja ilu,
oh maine lehekuu! —

Oh varju õnn ja ilu
ja ratta raiuv rutt — —
See oli kord, ei tea —
See oli muinasjutt.

TARTU VALGEL ÖÖL

Kui ilus, ilus oled, Tartu, valgel ööl:
kõik aknad vastu põhja hõõgavad
kui õnne unenäod salajad.
Nii ainult mõni pilv ja täht on taevavöö
ja orus Emajõgi ajab udujuttu,
ja kuskil tamme lehtes tundub nagu nuttu,
ja sõidukõrin kuskilt üle katuste
toob lainetusi tasa kuulja kuulmesse —
Ja haljus siin ja haljus säääl,
üks kauge laul veel vete pääl,
ja ümber põllud, ümber maa —
Torn mõttes seisab torniga,
et sätendades vaikida.

Kui uinusid, kui uinusid, siis algas öö
ja manalasse vaibus vabadus;
siin-säääl öö hõlmas mõni unistus
ja ahelad, nii elu vikerline vöö.
Nii raske, raske aina musta muret kanda,
nii kõike ikka ainult pisarasse panda
ja emapiimast igatsusi imeda,
neist kõrvast kõrva sõpradele sosista —
Ja kütke siin ja kütke säääl,
ja laane taga nutuhääl,
ning ümber kalmud, ümber maa
ja talu lüngas taluga,
et mustendades oodata.

Kui kaua, kaua puhkad, armas, ikka veel?
Näe, ärkliaknas kuskil näha tuld,
säääl kõrval teine, kolmas särab nagu kuld:
noor elu vaeva rannast kodu poole teel.
Ja kevade on väljas, tungib kõige põue —
Nii sammume kõik oma õnne õue,
sest magus vili kasvab oma vao sees,
sest kosub naine, kosub jälle iga mees —
Ja valgus siin ja valgus säääl,
ja laane taga piduhääl,
ja ümber talud, ümber maa,
et sätendades valvata.

Kui ilus, ilus oled, Tartu, valgel ööl!
Ju toome okstes näha õitelund —
See on su kroonimise vaimutund —
O õnnelik, kes iial kodus oli tööl,
võis juua hinge põhjaööde kulda,
võis surmas suudelda veel kodumulda,
ja tunda, kuidas langeb kivist kild,
kuis valmib oma hingekodu sild —
Ja valgus siin ja valgus sääl,
ja sügav sõna keele pääl,
ja ümber põllud, ümber maa,
et kõik nii hää on vaadata
ja naeratades elada.

SÜGISE

Ju kõlinad kuskil kõrgel —
suur lahkumine ees!
Jää, kullake, jumalaga,
on sügise metsa sees.

Ma miskit ütelda tahtsin —
ka see on ununud —
Õnn vallatu õisi pildus,
nüüd needki kõik koltunud.

Õnn vallatu õisi pildus
ja aega pildus ka —
Jää, kullake, jumalaga,
aeg minna on magama.

Aeg aegade taga kodus —
O süda soe, hää, —
õnn soojuse pildus ligi,
nüüd mõtetest raske pää.

Õnn soojuse pildus ligi,
ja jahtunud on maa,
ja süda see jahtus kaasa,
ei jahedast jagu saa.

Õö, udu ja hõbehelin,
ja laul, ja rändav tuul —
Õnn vallatu, süda soe —
see oli kõik õiekuul.

Õnn vallatu, soe süda
ja õitest õhkuv maa — —
Jää, kullake, jumalaga,
kord uinud sina ka.

EI...

Ei, see muinasjutt ei ole,
lugu õnnest õitsevast;
see on suur ja sügav elu
hinge põhjast ilusast.

See on suur ja sügav elu,
üle enda ulatav,
maa ja taevas väikses rinnas,
elu kõike sulatav.

Elu nagu kõige tagant,
kõige läbi endasse,
suur ja sügav sündimine
enda läbi kõigesse —

Et sa said kui rõõm ja mure,
üks kui teine ühtlasi,
enda oma, teise oma,
soojus sügav alati.

Et sa nagu enda ette
tunnistasid: see on õnn!
Ja kõik sõnadeta tundes
kostas sulle: see on õnn!

NAD LÄEVAD PIKAS REAS

Nad läevad pikas reas
ja laulvad kodumaast;
kas võit või surm, nad laulvad,
laul meie koiduaast.

Pool kuuln, pool ei kuula —
Ah rasket välisust —
On võitlus teine suurem
kesk enda sügavust;

on võitlus teine suurem —
Oh tasasete maa,
kuis kukub süda kurvaks:
Kus oled kodumaa?

Kus oled — üle jõe
viib metsa taha tee;
nad läevad pikas reas,
nii kurb, nii kurb on see.

Nad läevad pikas reas —
kõik, iga omal maal,
kas võit või surm nad laulvad,
laul ikka raskel aal.

Ja iga järgi nutab
üks ema, armas hing —
Ja igast rinnast kostab
üks sulgumata ring.

Ja laulu helivärvis
kui tornist kostab kell —
Pool kuuln, pool ei kuula
ja süda on nii hell.

TIKK, TAKK!...

Tikk, takk! —
Otsas meie leivakakk!
Kes viis isa?
Sõjakisa! —
Tikk, takk! —
Magus isa leivakakk!

Tikk, takk! —
Kuhu jäi me linalakk?
Kuulid katsid,
rongad matsid!
Tikk, takk! —
Põllul puudub linalakk!

Tikk, takk! —
Kolmat sada rukkivakk!
Söövad, joovad
sõjatoojad —
Tikk, takk! —
Küllus sää!, kus rukkivakk.

Tikk, takk! —
Kellel peopesas rakk?
Vaene naine,
naine vaene! —
Tikk, takk! —
Peopesas ainult rakk.

Tikk, takk! —
Silmavesi leivajakk!
Oh need suured
tuimund juured! —
Tikk, takk!
Silmavesi leivajakk.

KODU IMELISEM TÖÖ

Ava aken põhja poole,
lase tuppa tulla öö.
Sügav, valgemeelne, vaikne,
kodu imelisem töö.

Vaata, vari, koduvari
mustav kulla põhja pääl,
kaevurakk ja metsaladvad,
põuapilved siin ja säääl.

Vaata, sügavuse siidis
kõige üle kesköö paar —
See on kodu, see on kodu,
soode taga oma saar . . .

Soode taga — sammal pehme,
sõnajalad, kitsas tee —
Sine tegi hinge silla,
muinasjutt jõi ära vee.

Ava aken põhja poole,
lase tuppa tulla öö —
Säääl on kuskil teiste keskel
vanemate kaunim töö.

NEED EI VAATA TAGASI

Kätki ümber soo ja sammal,
kidur maa ja mulla meel,
põllunõlvad, metsääred,
mõisaluhad, laaned teel.

Ojake, kes sulle ütles,
kus su meri, kodumaa?
Tuhat ringi, tuhat kääru —
ei see tee küll otsa saa.

Siiski sulin, siiski vulin,
ikka, ikka edasi —
Ojake, kes sulle ütles:
Ära vaata tagasi!

Rakus käed, õnn nii kidur,
vaevasammal, muresoo,
muld on toit ja muld on lõbu,
kustutas nii eluhoo.

Aatepõllud, mõttemetsad —
ei see tee küll otsa saa —
Luhad, laaned, süda, valgus —
Talulaps, miks tõttad sa?

Talulaps, sa väike oja,
koduoja, ojake —
Tuhat ringi, tuhat kääru —
Süda, jäta järele!

Tuhat ringi, tuhat kääru —
Ei, nii ikka edasi!
Talulaps ja oja, süda —
Need ei vaata tagasi.

KADUNUD KODU

Sääl kaugel keset sinendavat silmaringi
on kuskil metsa taga kadund kodukoht,
on laul ja mäng ja haige linnalase roht,
kes saatusega õnne pärast tahtis tingi.

Kes iial mulla rinnalt lahkus, tabas oht,
ta päris ilmast ainult paari tolmund kingi;
ei tehtud tegu muuda enam tarkus mingi —
on kuskil metsa taga kadund kodukoht!

Oo kadund kodu, lapsepõlve luul ja mäng!
Oo sinisügav õhk ja tervis: töö ja higi,
ja puhkamiseks öösel kaerapõhust säng!

Kõik jätaksid, kõik, muud ei enam võtaks ligi,
kui kõige põhjast selgund kogemuste ring,
et nõnda lõpuks armastama õppis hing.

JA JAHTUND SÜDA JÄTA ILMALE...

Meid armastus viib ilmas kitsast rada,
läeb ees ja ütleb: tule järele!
Ma viin sind õnne kadumata kodu;
sa jäta kõik ja astu järele!

Üks jätab nii ja teine jätab teisti
ja igäüks nii enda ette läeb,
sest tuhat teed viib välja õnne juurde,
teelahkmeid veelgi tuhat üle jääb.

Mis ühel õnn, on teisel ainult pete,
on nii ja teisiti kõik, mis siin on —
Kui kõik nii läbi käidud omaette,
sa oled oma võimaluste onn.

Ja üks jääb siia, teine, see jääb sinna,
ja igäüks nii vaatab tagasi —
Kes välja läeb, see väljast leiab ilma,
ja õnn ei leia teda iialgi. —

Meid armastus viib ilmas kitsast rada —
Kui lähed, mine iseendasse
ja tuhat leeki võta teele kaasa —
Ja jahtund süda jäta ilmale.

TUUL KÄIB

Tuul käib tühjal rannal ringi,
nutab tasa, otsib kingi,
tahab laane taha minna —
suvi maeti eile sinna . . .
Kukku! Kus on kullerkupud!
Hõissa! Kus on õnnenupud! —
Tuul käib tühjal rannal ringi,
nutab tasa, otsib kingi,
tahab laane taha minna —
Suvi, miks ta maeti sinna? —
Rannal rasked rajud käinud,
külm on läbi küla läinud,
aasal härm ja helin ringi —
Tuul käib üksi, otsib kingi,
nutab tasa, tahab minna —
Kingad kuldsed viivad sinna.

MERE ÄÄRES TUBA VAIKNE

Mere ääres tuba vaikne,
toa ümber tuiskav tuul —
Kus on armas, ei ma tea,
sõnu sõlmib unehuul.

Oleks olek lahem, laiem,
säraks seltsis tuhat tuld,
kilin, kõlin ette sõidaks —
Kukku! kukku! suvekuld.

Ette sõidaks, astuks sisse —
Tere, imeline ilm,
taeva tagant, mere tagant,
süda sügav, oma ilm.

Tere, tere, õied õrnad —
Valkjas vallutaja rõõm;
piim ja veri, mure mina,
sina ikka, ikka rõõm. —

Mina mure mustas kuues,
sina rõõmu roosa siid;
öö ja päev ning tamm ja tooming,
nii nad kokku langesid.

Ette sõidaks, astuks sisse,
minu luule tuiskav tuul —
Kus on armas, ei ma tea,
sõnu sõlmib unehuul.

GUSTAV SUITS

ELU TULI

Elu tuli helgib kui sinitaeva päikene,
elu tuli sähvab pilvist kui äikene:
valgustab välkudes hämaramas ööski,
sütitab mõttes, vaimustab tööski —
ja kaduvikku siis kustub.

Mis küll nii kohisevad kevadised veed,
kes need säääl sammuvad mööda teed?
Lökendavad ihalduste tulised tunglad:
noored need otsivad muinasjutu Kunglat,
kuni kord seisavad Toonela väraval.

Elu tuli helgib ja sähvab ja lööb,
võitluses põlevaid südameid sööb.
Loomises loidab, kumades kustub,
küll tuleasegi viimati mustub —
jäab järele peotäis tuhka.

Püha on elu tule tuha-ase.
Elu tuli punane püham on ise.

NOORED SEPAD

Vasarad meil vuhisegu,
ääsituli tuhisegu.

Süsi andke,
kolde kandke,
lõõtsa, poisid, vajutage,
leeki, leeki õhutage!

Vasarad meil vuhisegu,
ääsituli tuhisegu.

Loitku lõke,
roitku rõke,
alasile löök ja lootus,
meie rõõm ja meie ootus!

Vasarad meil vuhisegu,
ääsituli tuhisegu.

Rauda raome,
terast taome,
teeme mõõga, teeme oda,
et võiks kaitsta oma koda.

MEHED

Tormi ees murduvad tammepuud:
kindlad on mehed aatele truud.

Välkugu teras ja raiugu raud:
mehi ei kohuta surm ega haud.

Kaartesse maha langegu hein:
mehed seisavad nii kui sein.

Seisavad. Tuld aga tuksatab rind:
suur on elu ja surma hind.

ÜHTE LAULU TAHAKS LAULDA

Ühte laulu tahaks laulda,
ühthe ainukest:
mis kui vägev merelaine
kerkiks südamest.

Mis kui vägev merelaine
veereks üle maa,
kohaks läbi rahva hingest,
keelata ei saa.

Kohaks läbi rahva hingest,
tõuseks meeste meel,
välguksid ju vaimumõõgad
suurte tööde teel.

Välguksid ju vaimumõõgad
kodutaeva all,
kumaksid öös kuldsemini
tähed üleval!

Ühte laulu tahaks laulda,
ühthe ainukest:
mis kui vägev merelaine
kerkiks südamest.

NOORTE LAUL

Las kasvame, me tõusev sugu,
ja ootame, et tuleb tund:
kord neile, kes veel näevad und,
me müristame kõrvu sõjalugu!

Las kasvame! Las kogub rammu
me lihastesse noortesse,
las õpetab meid ajatee,
kuis tuleb julgelt seada sammu.

Las kasvame! Las suurdub vägi,
kel lehvib eel kui loide lipp,
kel märgiks on see mäe tipp,
kust muidu laulik kujutusi nägi.

Siis aga tõuseme kui rahesadu,
mis sõuab rängalt taeva all,
ja tulikirjal välkuval
maas viletsaile kuulutame kadu.

ELAGU ELU!

Miks enne sügist ju koltuvad lehed,
küpsmata variseb vili meil maha?
Miks meil ju roiduvad nooredki-mehed,
laulikud õhkavad tähtede taha?

Umbudu ammune õhus siin ujub,
päevade paine nii raskeks teeb sammu.
Vanadus ämblikuvõrke kui kujub,
soonte seest imeb see elu ja rammu.

Vanne on vanadus, nõtrade voorus,
roostena sööb see, ei maruna murra.
Tule ja tuksata, nooruse noorus,
vaimustus elada, vaprus ka surra!

Tuksata, noorus, kui maru, kui äike,
piitsana sähvata vanade üle!
Tule ja tõuse kui kevadepäike,
loomise rõõmuga sütita süle!

Elagu elu, mis põletab rinda,
sulatab, seletab nooruse kulda!
Elagu elu, mil võitluseks hinda,
kevadekülvideks kütise mulda!

OMA SAAR

Ma sõuan merel ja sõuan,
üht saart mina otsin säääl.
Seda kaua ju otsinud olen
laia lageda mere pääl.

Mõnd saart on määratus meres,
mõnd sadamat vilusat.
Oma saart aga mina ei leia,
oma unistust ilusat.

Ma sõuan merel — ja hõljun
ja lained hõljuvad ka,
kõrgel kiiguvad, liiguvad pilved —
oma saart aga otsin ma.

NOORUSE AEG

Aeg antud naerda, aeg antud nutta,
aeg antud pisaraid pühkida.
Aeg seatud elada, aeg seatud surra,
aeg musta mulla all magada.

Kuid mis on nooruse aeg?

Ei ole see paastuda, ei ole see paluda,
ei vaimu närvides närtsida:
see aeg on õitseda, aeg õnne maitseada —
ja armsa kaela ümber hakata.

KEVAD JA SÜGIS

Sina oled kevade mureta laps —
kevad ise sa oled.
Mina olen tumeda sügise poeg —
sügis ise ma olen.

Kuid mina ihkan kevade järele.
Sirutan vastu sul käed.
Kevad! — ei ära sa põgenegi,
vaid minu hõlma sa vaod.
Kevad ja sügis — suudelgem:
suvi me suudlustest sünnib.

TUULISPÄÄ

Kesk suudluste sumedaid sadusid,
kesk ihalduste hämarduvaid padusid
need tunnid, need tunnid kadusid —
oh kui tuulispää kuumavas keerus kantud.

Ei mälesta muud kui kallistuste hoogu,
noore vere põhjani vapustatud voogu
ja käte vahel painduvat piiliroogu —
tuli, kadus kui väehulk lippudega.

KÄKIMÄE KÄGU

Juhan Liivi mälestuseks

Päikene paistis nii palavalt,
Käkimäel kukkus kägu.
Karjane vaatas kase alt,
igatsust helkis nägu.

Oleksin kägu, siis tõuseks ma
Käkimäe kuuse latva,
Peipsit kust saaksin vaadata
üle see laane katva.

Käona siis kukuksin ilmale,
mis ma näen salakesi,
kui nagu peegel mu silmale
sätendab Peipsi vesi.

Olen nii noor, ei veel jaksa ma
ronida kuuse latva,
Peipsit kust saaksin vaadata
üle see laane katva.

Oh, kui metsa seda poleks ees
varjamas vete vilku!
Oh, kui poleks nii väike mees,
küll siis küünitaks pilku!

Aga tuuled kui puhuvad,
kuulen ma Peipsi hüüdu,
lained randa säääl uhuvad —
sinna ma tunnen püüdu.

*

Karjane kasvas. Jah, jaksas ta
ronida kuuse latva,
säält päris Peipsit vaadata
üle see laane katva.

Säält tema kukkus siis ilmale,
mis nägi salakesi:
et nagu peegel silmale
sätendas Peipsi vesi.

Ja et säääl peeglis end kujutas
randlase majakene,
kalameest üle ujutas
kõvasti tehtud vene.

Laanes aga kasvas, liikus ju
varjude pime kari.
Päästa end, kägu! Oh, õnnetu
Käkimäe madal hari!

*

Ei enam kuule käo häält,
varjus on Käkimägi.
Varjusid laotada lahku säält
aita ei Peipsi vägi.

Unustand käo on koguni
need, kellel korra ta kukkus.
Kas siis kõik tänugi täiesti
kukkuja vastu hukkus?

Eks tema kukkunud ilmale,
mis nägi salakesi:
et nagu peegel ta silmale
sätendas Peipsi vesi!

Ja et sääll peeglis end kujutas
randlase majakene,
kalameest üle vee ujutas
kõvasti tehtud vene!

TUULEHAUD

Ma laulan muutunud laulu
vaatepiiri varjutuste all.

Ma laulan muutlikku laulu
aja tuulte, ummikute all.

Mõnda ringi käind aastate kerilaud.
Jäänd helkide, kajade tuulehaud.

Mu paremat laulu ära küsi:
veeret, kuju saanud pole see.

Mu kaunimat luuleteilt küsi:
ära aurand, mööda lennand see.

Mõnest kõlanud puhangust helipill.
Harvast seemnest mu Tuulemaal tõusnud lill.

Kas kaitsmata olnud see liialt
lagendikul, tuulerahva raal?

Kas veedelnd mind uitmine liialt
kõigi tuulte vabariigi raal?

Ei ma tea, kastan lille, näen raatmaa paed.
Ümber hoidmata päevade surnuaed.

TUULEMAA I

Ju roobitsenud Pärtlipäeva rajud
puud esimestest koltund lehtedest;
maast käinud üle rängad, külmad sajud.

Nüüd raskest terast kaugel lendab lest,
kus aasta lõikust juba tuulatakse;
tuul puhub läbi rehealustest.

Nüüd uudsevilja veskil jahvatakse,
näe, pilvemüüri vastu kerkib tiib;
ja uusi ahtmeid parsil ahetakse.

Käes sügisene pööripäev. See viib
mu mõtte väljadelt, mis maameest kiitvad.
Kui lahja on su oma põllu riib!

Siin põhikirde iilid noorust näitvad,
ei pärjaks ole iial valminud
su pööripäevad, päikest, tormi liitvad.

Kui vähe oled salmiks palminud!

TUULEMAA II

Maa tuuline mul harida on antud,
ei teinud seda luule viinamäeks;
mu vaimustused liivasse on kantud.

Kes Alpe keset soid neid enam näeks,
kesk lausku, varjamatuid lagendikke?
Neid noorena kord nägin. Valjuks väeks

risttuuled olnud: ilmu imelikke
nad loonud, kuid siis heitlikud need jõud
ka toonud tusapäevi varsti pikke.

Kus käinud alles kevadised kõud,
külvi uudsemullast töötand ohtrat lõikust,
sääli sügisviru löönud noored tõud.

Ma olen kuulnud Volbri tuulte hõikust,
ja poris näinud vabaduse vaod;
ma olen tundnud võimetuse võikust.

Mu ohvrisuitsu maha vaotand saod.

TUULEMAA III

Maa-ala eluks ahtakeseks muutub
ja tagaetud, sõtkutud mu au.
Mu silma kannatuste rada puutub.

Ja pisar klaasitund kui üle lau
leed tuleleilis jäises palge uurdub,
teed teist, kristallist, tunnistab mu sau.

Maa kitsaks jääb, kuid ümber taevas suurdub,
nii üksinduses läheb vaimu tee.
Hing ülemaise armastuses juurdub.

Ei olnud loodud ennast müüma see,
maa võitmiseks end laskma lingutada,
või sütitama kodu vaikse lee.

Ei siis ka käsi tule ringutada,
kui katkeb eluks viimne hädasild.
Jäänd järel Tuulemaale pingutada,

jäänd talvetaeva puhte, kiirtepild.

TUULEMAA IV

Ju tunnen hõrenevast maist ma rõhku,
ju tallan mõttes kõrge kõrve jääd.
Ma tunnen avaruste tuuleõhku.

Mul seltsiks vaimud julged, pärjapääd,
ja troostiks helgid kaugest laotusest,
ma aiman surnud ema pilku hääd,

ma osatuks jäänd maade jaotusest.
Nii kahvatab mu taga kodu kund,
meel kerkib kaotuste vaotusest.

Ei küüni sinna vihkamiste sund,
kus nukrus kiirtesäras puhtas hangub,
täht külmast avarusest paistab lund.

Näen, kuidas otsatuse öödes vangub
maa, inimene, elu petlik tund!
Vaim üksik vaatlemise leinas kangub

ja üle aja, ruumi tõstleb und.

LAUL EESTIST

Õudne kui needmine ajalugu,
mahatallatud jõuetu sugu,
kõverad, küürakad vaevakased,
juurtega, juurteta mädasoo mülkas.

See on Eesti.

Sois kas neis valmivad viljade voosid?
Noorelt ju närbuvad põskede roosid,
roostetab tegude haljas teras.
Rängalt rabavad hallaöö piitsad.

Oleme Eestis.

Kes küll heledalt naerda siin suudaks?
See, kes mured kõik rõõmuks muudaks.
Koorma all kummargil õhkab elu
veel aga Hädaoru küla kohal.

Eesti elu.

Hundipajud, pedajapalud . . .
Teistviisi mühavad tammesalud,
teisiti viinapuulehestikus
lõuna taeva all kostavad laulud.

Eestis sajab

hääletult roosteudude märga.
Ei siin haljast loorberipärga
vajuta keegi lauliku pähe.
Saatustest troostitum sündida

laulikuks Eestis.

Laulame tundes, et varakult kaome,
siia neetud sohu vist vaome.
Millest aga unistame, surmalapsed?
Paremast teistele elupäevast.

Eesti päevast.

MAIKELLUKESED

Mu tuba on küllastatud lõhnadega
maikellukestest tillukestest.
Mu süda on troostide kõhnadega
tulnud närbumistest sügisestest.

Ah, viimne mu esimestest armastustest,
mu igatsustest varisenud!
Mind meeles pea! lõhnast meeltkiusavast sest
oleks vastu nagu värisenud.

Kuid liiga naiivsete lillede leid
on see palavikusepiste pajast.
Ei avatle enam mind Kevadeneid
ega kellukesed musude ajast.

On hüüdnud mind kumedate kellade suu,
käi järel! kutsund Vabaduse jumal.
Torm keerutand pilvi on ümber mu kuu,
lahtund kevade rohelise humal.

PAINAJA

Päevast veel valutab pää.
Uneks ka öö pole hää
kodumaal siin.

Röövitud nooruse usk.
Südames imelik tusk,
painaja piin.

Hallide päevade töö
sulgemas sügiseöö
nõiutud ring.
Pimedas vangis on maa,
painajast vabaks ei saa
uneski hing.

Pimedas vangis on maa,
legendik kuuvalgeta.
"Aidake mind!"
oleks kui kellegi häält
tuules seletand säält.
"Aidake mind!"

Tundub, kui tõstaks sääl käe
tapmiseks, mida ei näe,
põrgulik vaim.
Tundub, kui hüüaks mu vend.
Aga ei anda saa end
appi mu aim.

NEBULOOSA

Kui tume sonimine täitis rinna,
oktoober sadu alla tilgutatas.
Meid kannatuste vaprus hulgutatas
alleede halluses veel siia-sinna.

Ju hämarasse õhtu mähkis linna
ja eemal mõni latern vilgutatas.
Meid kannatuste vaprus hulgutatas
alleede sügavikus siia-sinna.

Kuid kadund paradiisi pääsmata
arm pelgus imet ootes asjata
öö kaugustesse kurbadesse pakku.

Nii unenägudeta tutval teel
üksteise kõrval kõndisime veel
ja rändasime jalad ainult rakku.

SÜGISE LAUL

Hall on taevas ju must on maa.
Sajab ja sajab lõpmata.

Udusse upuvad sihid kõik eel,
haige on süda ja väsinud meel.

Ah, kui nii palju, nii palju ei sajak,
tuul selle udu kord laiali ajaks!

Ilm aga sumestub hääletu.
Sügisepäev jõuab õhtule ju.

Kuhu küll lõpeb rändaja tee?
Õö tuleb, pime ja pilkane.

Ah, kui nüüd taevatähtigi oleks,
kui veel see öögi nii otsatu poleks!

VARAJANE LUMI

Näe, äkki üllatanud lumetormi keerud
on valge tuisu sisse sulgend välja veerud.
Tuisk jäätab aias puud ja põõsast hilishaljast,
iil peksab iili järel hõbepaplit paljast

ja viimseid lillekesi, kaua rabituid,
levkoisid, astreid mässib, matab abituid.
Märg räitsakate lobjak aknaruutu piirab,
mets eemal läbi tuisu tumehallilt viirab —
ja iga rohelist tuisk halvab, salvab, lehte,
kõik safrankollase ja purpurliku ehte
ta okstel tuhmistab ja maha virutab,
lund, karmi koormat, kõige üle sirutab.
Ja kuna tormavat silm väljas tuisku uurib
ja haledus meelt kõige halja pärast puurib,
noor naine, sama tunde aetud, aeda rühib,
kus lumi, kurt ja külm, ta lillepeenart pühib.
Näen, kuis ta lõdisevat astit taotab,
näen, kuidas lumi teda ennast saotab.

MEIE AJA MUINASJUTT

Astusime läbi lume,
pilves oli taevas tume.

Mis säääl vastu paistvad ööst?
Need on kodu metsasalud,
metsa taga tutvad talud,
magus uni päeva tööst.

Hingas korra tuulehoog:
kuulge, mis see öö seest kaikus?
Üles kohkus talve vaikus,
rinnas kerkis hämar voog.

Kelle õhked, kelle nutt?
Mitmekordne hädakaja
kostab üle koduraja.
See on tume muinasjutt.

Süda äkki jahmatas,
luust ja lihast läbi lõikas:
keegi musta öö seest hõikas,
keegi naerma pahvatas.

Ära kaua kuula, mees!
See on hädaohtlik lugu.
Oled ise seda sugu,
see on kodu meie ees.

Astusime läbi lume,
pilves oli taevas tume.

VALGE KÄSI

Vastu akent tuiskab lund,
ei saa und, ei saa und!
Meelest üks valge käsi ei lähe,
pimedast palavalt tõusnud pähe.

Nagu marmor, meistritöö
vilgub see läbi tuisu ja öö.
Rahutust verest kuumab palge
roidsilmaline nägemus valge.

Ah, üks mõte südant sööb:
kelle ümber see käsi lööb,
naisena raugena kas ta magab
hurmas või närbudes kirge jagab?

Käänlen — ei saa uinuda,
kiusaja käsivarre valgega
silmis mul virmab ja sumbub põues,
kõle on toas ja vingub õues.

Mis veel ihkab, õhkab rind:
uneski et ma tabaks sind,
käsi kallistav salakesi,
roidsilmalise mürgi mesi!

Vaipa mässi, rässi end,
masenda meelte loidlev lend!
Karastuseks jälle kargeid mõtteid,
tõsiseid tuisuseid ettevõtteid.

KOIT

Quasi una fantasia

Koit väljas tõstab taeva all
ju oma laste üle kuldset kilpi,
eesriiet aknal palistab päev: olge varul!
Lahkhäälne vanker põrab uulitsate harul.
Ei lausuda saa silpi
arm keeldud, unine, sees teisiti kui sosinal.

Ju koidab! nii värisedes
kõrva ta sosinal.
Hää lahutab kärisedes!
teinegi sosinal.

Arm kõneleb see, sõna kui ei sõnu,
kui suu ees vaikimise lukk!
Kius milline on virgumise mõnu
poolhämariikus aimuv siravsilma king ja sukk,
kleit uduvidune ta peegli sõrval,
ta ise taeva ääre asemel siin kõrval,
kää kaelast, rinna rinnalt kisku tund!
Oh viibi veel! üks suudlus! minna veel ei sund!

Nad kinni kui nüüd meid tabaks!
kõrva ta sosinal.
Hää nime vaid kadedus rabaks!
teinegi sosinal.

End vaadata veel koidukumal lase,
luikvalge, niiske keha enne kui seob vöö,
jäab vaeseks, tühjaks armurikas ase,
tumm-mängulise hõiske, ohke oma olnud öö!
Eesriiet akna eest meel hilju päästa:
koit, puna haldja paos aotähe kahvatust,
päev, lahutades valgusta ta kattetuse ahvatlust,
pilt noorusilus igamatus südames see säästa!
Näe suuresilmalist, kes istukil ja argleb,
päev üllatades kui nii teretab,
erk veri kibuvitsaõie libledena kargleb,
kui pintslitõmbel õhukesel veretab
suu palavikuline! Ülevat ta, karsket otsaesist,
suud, silmi suudle, hiustesalka pehmet, siidist, mesist,
mis lookleb alla mööda rinna väeteid urbi,
ei kuhikuiks veel paisund — ära unusta neid kurbi!

Vait, pide kui avatud ukse
toas teises oleks rabisend!
kõrva ta sosinal.

Ah, vere su ara see tukse,
su süda on vabisend!
teinegi sosinal.

Erksulavaid neid ärgu kibrutagu iial jooni
käik aastate kui tigu ilma hüveta!
Käe kahe rüppe närbind lapselikke sinisooni,
töö, askelduses orjastavas ära rüveta!
Oh oleks kujur nüüd, oh oleks sõnad värv:
näkknoorus kires kosutav siin saanud lihaks,
väätsihvakaid ta käsivarsi põlistada ihaks,
neid jahevalevaks kui uhtnud järv!
Kuldsõrmusel ei tarvis sõrmi neid ta ehti:
õisroosa pikergune häitseb küüs,
need sõrmed loodud luule pöörama kui kirjalehti,
passaaži murdlikku kui mängima loorvalges rüüs!
Need paljad jalad astku ikka lillevaipa,
peent põlveketra suudelda kas suu ei taipas?

Kas kuulnud ei hiilimist vargsi,
palk põranda kõpsatas!
kõrva ta sosinal.

Ah, silmad su asjata argsi,
see ase siin nõksatas!
teinegi sosinal.

Neid käsi kalleid kohkel ära murra,
sel kiirul joovastaval ära kata saladust!
Kuid petlikku ta, kurjakuulutavat pelgab ust,
tal meel kui elada ja meel kui surra.
Täis õhinat kui andumises, harrast armu-usaldust,
kesk häälte, võtmeaugu, lahkumise jubedust
lööb kaela käsivarred alasti veel: kaitse!
vii välja ohust varitsevast läbi koidu tulivärava,
maapakku, üksindusse vii all vaateveeru särava,
kus armu koduigatsus vaid ütleks: maitse!
kus kaotades end, leides oleks magus surm
üksteise põhja süüvimise ilmutus ja hurm,
helk kõrge madalas kui südamete jumal
sest kõigest kaugem saatussunnil salatungal!

Kui sügavamale aste
see ellu on meeltega!
trepil on sosinal.
See hommik on päikeselaste,
ei surma meid keeltega!
teinegi sosinal.

Päev väljas tõstab taeva all
ju oma laste üle kuldset kilpi.

Pilv üle katusviilu sinkjashalli tinti laigutab.
Märtshommik värске. Linnavaht juhm vaatab, haigutab.
Pilk viimne laternail koldkeeli nilpi,
mees vaevanõulik kustutades tõttab sammul ruttaval.

ÜHELE LAPSELE

Su hele naer mu tuppa äkki põikas,
su hele naer
mu raamatute nukrust läbi lõikas
kui järve aer.

Kaks palmikut ja lohud kelmid põsis,
kaks palmikut
ja silmad säravad (need ema mõsi) —
kaks salmikut.

Ja karg ja kihk su rõõmsais tantsujalus,
ja karg ja kihk:
nüüd mängib tuulispääna terves talus
su elu ihk.

Aprilli urb, nii läbi elu püsi,
aprilli urb,
laps lustiline, ära iial küsi,
miks olen kurb.

Las tantsivad su kergemeelsed jalad,
las tantsivad —
oh oleks lahti neil kõik mängu alad
ja päiksemaad!

Kuid vägitöö on leina naerdes kanda,
kuid vägitöö
on — vilistades käia Lethe randa,
kui langeb öö.

KEVADE AIMUS

Taas kevad tasakesi
mu aknal koputab.
Ju piisku esimesi
ta lahkelt loputab.

Kaks silma lambi-arga
sees tööle andunud.
Meel mõne mõtte targa
tööst läbi kandunud.

Ja silmilt kae kui kelmed
kord-korralt langend on.
Kui mere põhjast helmed:
Guyau, Henri Bergson.

Ja vana meister Goethe
viib ringist väikesest.
Veed sinised, te lööte,
jää sulab päikesest!

Kui tarretusest riivab,
järsk kohin jälle verd.
Hing ankruid jälle hüüab
ja ihkab tuult ja merd.

Õö läbi vastu ruutu
vihm röömsalt robiseb.
Mis asjasse ei puutu,
ta sekka lobiseb.

Ma usun une raugel:
mul valmistatud vist
veel ligidal ja kaugel
mõnd saatust imelist!

INSPIRATSIOON

See on nii imelik, nii imelik ja hää!
Kui laps su sülle heita, peita tahaks pää
ja ainult kuulata su hääle tasast, pehmet kõla,
kui laps, kes tahab jälle hääks ja vagaks saada.

Kuis nõnda soojaks süttis, hardaks hellus rind!
Ma mõtlesin: kui vaikne hää! see otsiks, kutsuks mind,
siis üle maa ja mere, läbi tormi, tuule kuuleks
ja äraeksind viimsest ilma äärest tõttaks, tuleks.

Kust kumab minu üle valgus, selgus see?
Ma vaatan üles kahe silma kiirtesse:
kaks kaugemeelset silma hellalt naeratades paistab —
neist ei või pilku pöörda ma, neid iial unustada.

Neid silmi kinni suruda ei suuda surm.
Kui tühjaks, lagedaks ka jääb mu elunurm
ja kustuvad üksteise järel minu luule tuled:
veel läbi kesköö säravad ses laulus sinu silmad.

RISTI-RÄSTI

Ei läinud, kuhu kästi,
teed käinud risti-rästi:
kas halvasti või hästi,
kas vägev ma või nõrk?

End tuultel olen annud,
neil vastu olen pannud,
üht lippu olen kannud:
kas võidab see või kaob?

Kas kuulsid sa mu huiget,
kas silmasid mu tuiget,
kas märkasid mu muiget:
meist üle kummast kumb?

Läen üle kevad-oidu:
kas olen mees ma koidu?
Kas sütitan ma loidu,
kas tuli ma või suits?

Nii keegi elus tõtleb,
teelahkmeil heitleb, võtleb,
ja keegi temast mõtleb:
näokate, tõde kus?

ROOSIDE ELEGIA I

Käes käsi samu teid me kaua käinud
rohtaias oleme keskpäevil neil,
kui roosid valged hõõgel õitsma läinud
ja lõhnad raskeks keetnud päikseil.

Ei kaunimalt me paindunud oksi näinud
veel olnud õitsmisest siin aia teil.
Ei kõnelda, ei meeli pöördä täinud
sest uimast hästi aimatavast meil.

Nii helget õnne, magust valu läitis
tumm õite hardus, südameid meil täitis
kui ohvri hõõgmine, kui palve uhk.

Kui esimesi õisi tuule puhk
siis varistas, ihk tundus imeline:
üksteise armus ära pillamine.

ROOSIDE ELEGIA II

Üks suvepäev läeb looja jälle hele,
ei tõtta see, ei õnnes peata.
Ju langend helbed aia radadele
kui ohvreid valgeid ilma veata.

Ei päike, tuul neid enam hellitele,
neist homme mälestust ei teata.
Muud päevad minnes nõnda elevele
ei rõõmu, leina rinnas reata.

Maa põgenevaid unistusi kandnud,
arm ühes lilledega andnud
ka oma lõhnad, lemmes tuulesse.

"Kas sulgeda võib seda luulesse?"
sa küsisid mult õhtu kuldse kumal
kui ihalduste nərbiv-magus humal.

KERKOKELL

Nii vaiksa koduküla talo,
kui undse Vooremäe pääl.
Teed kabelihe üle palo
lää lõunevahel lämmäl säääl.

Oh kuule: kerkokellä lüvväs,
see lööja om so oma lell!
Heng niikui taiva poole püvväs,
nii rasselt kaibap, ikep kell.

Om asja ilman imelise,
teed toda kävven mõtli ma:
säääl saatva kooljat peijelise,
siin jooskva latse lustiga!

Om asja ilman imelise,
nii jäi ma veelgi mõtlema:
säääl hauda kandva inemise,
siin mõteten veel astu ma!

Kõrd, talvel, kerkokellä löödi
ja lööja olli oma lell.
Mo emä aus sis joodi, söödi —
see mälestüs om mulle hell.

Ma tulli, kui so vaene korjus
jö külmän lautsin mägasi.
Maa pääl kui lõpnu oll so orjus,
so emäs võitsi tagasi.

Es kaiba enämb huule hätä
ja kadonu so tõbe lõhn.
Nii rahulik ja uhke nätä
so nägo olli kirstun kõhn.

Oh kuule: kerkokellä lüvväs,
see lööja om so oma lell!
Heng niikui taiva poole püvväs,
nii rasselt kaibap, ikep kell.

So käe oma ohtjit kaknu
ja sälgä tõstnu toobripuud.
So kässi lehmä, peni laknu,
so oma poig es anna suud.

Poig harva üle kodo läve
so manu jõudse kooli teelt.
Sis tuuli, pilvi perän käve,
es kuule emä lihtsat meelt.

Kui imelik: om armastanu
nii kavva, kavva emä arm.
Kui valulik: veäp havva manu
liig hilda elo saatus karm!

Kõrd, talvel, kerkokellä löödi
ja lööja olli oma lell.
Mo emä aus sis joodi, söödi —
see mälestüs om mulle hell.

So havva päitsin orjavitsa
nüüt kate puu all häitsevä,
So poja tee om ollu kitsa,
vast laja küll na näitsevä.

Kas kõrd ka kerkokellä lüvväs? —
ei löö vist enämb oma lell!
Kas kõrd mo aus ka juvväs, süvväs —
oh kerkokell, oh kerkokell!

SOOLAUGASTEL

Täis laukaid sügavaid on soode süli.
Kas on neis roostevesi, nii tume, keeletu
või vaatab maa alt valu, nii mustav, meeletu?

Täis laukaid sügavaid on soode süli.

Veest tõusvad mullid üles hõbedased.
Oh igatsused, salajad soovid soode sees,
oh unenäod, mis korruga kaovad tühjuses!

Veest tõusvad mullid üles hõbedased.

On kängus, maani längus maarjakased.
Sookamar petlik kõikumas käija jalge all,
kus umbe sumbund, mutta maetud voolud laguval.

On kängus, maani längus maarjakased.

Musttuhat sääski surub soode üle.
Neid langeb näkku, suhu, neid imeb veresse,
neid tungib tahtmisesse, neid poeb südame.

Musttuhat sääski surub soode üle.

VÄRISEVATE HAABADE ALL

Ma kõnnin värisevate haabade all,
ma kõnnin ja mõtisklen vaiksena hurmast,
väsind lugemast kuulsaid unistusi.

Päikest kaugete metsapalangute vinesse vajuvat saaga-
punaselt

näen vaeste palavikuliste silmadega.
Järel puhangud vakatavast õhtu tuulest
haabade ladvus.

Üle niidetud luha hilised puhangud Tuulemaalt
aeg-ajalt haabade latvu veel libistavad.
Üle niidetud luha õhtu roidumuses heinalised
koju lähevad rippuvate kaskede keskel.

Hing hapras kehas, puudutatud Tuulemaa kaugustest,
omataolisele olevusele end tahaks teatada.
Olge tervitatud, haavad, mu vennad, mu õed!

Ma kõnnin värisevate haabade all,
tumm, tõsine, maapagulase sammudega.

Mind võtke oma värisemisse, haavad!

HELGID JA VASTUHELGID

Varavalgel pääris ungas,
akna taga praakil pungas
punavalgeid mõlkeid näis.

Aia kastesse nüüd astu:
õisi helkjat taevast vastu
õunapuud ja kirsid täis.

Õhud hõngavad nii lauged,
nii ei sinikõrgust kauget
lähemal see leidnud silm.

Lepitav on taeva jumi,
õitsme õhe, helbe lumi,
püha teotatud ilm.

Unub uulitsate kitsus,
vaen, mis võitlusesse litsus.
Pilved nagu unenäod.

Muhenevad meelte kaaned
laiuvad kui armu laaned,
kuku! hüüdvad kauged käod.

Paistab päike puhas, helge,
veri viirub soontes selge.
Täitub süda nii kui käre.

Armumärgid vastu huikab,
õnust õrnusele tuikab
kevadhommik kastest märg.

UNISED KÄOD

Vaikides akna sa avasid,
unised kukkusid käod.
Aia me mähkisid lavasid
kevadöö unede näod.

Vaikuses suikuvalt tuuletus
unised kukkusid käod.
Sõnata suisutas luuletus,
kevadöö unede näod.

Varjatud keeli kui väriseks,
unised kukkusid käod.
Uimasid üksteise päriseks
kevadöö unede näod.

ÕNNELIKUD

Päev nii hää, päev kevadsajune, soikunud, õnnis,
otsegu viivitab veel, ehk küll videvik käes.
Seisatagem siis meiegi videvat kuulates vaikust,

roidunum toetagu end kaaslase najale ju.
Tumenev mets kui pilvede aimaks salatud juttu,
laotus vinetab vait, luulelist linikut koob
kõrguses tuhmsinihalli, kuukumase laiguga juba,
sumbuses sumedas nii harguvat taevasel raal.
Otsegu sumisev muusika vaikuse viiulil kostvad
kraavid nirisevad, nõkku nõrguvad veed.

Sireli vihmast paindunud puhkevad õitsmete saugud,
hõngates pakatavad, kirgmagust uhku nad täis.
Nende me all üksteist nüüd taotame otsides huuli,
muud ei puutuda või, mullased aedniku käed,
meelte me allikad varjatud vallali virgudes hilju,
midagi mälestes korjumist läigatavad.
Ah, käsivartega asjata vahest püüdnud ma armast,
katsunud vangista veetluse imesid peod
nii kui palavikus neid surudes südame vastu:
põgenes saladus käest, kehade hingelik hurm!
Nüüd unenäos kui teerajad auravad, sonduvad kokku,
hämarik pehme ja soe süleleb aeda ja meid,
ududes hauduvad, lauglevad looduse salajad sunnid,
helluvat ühendust sonimas taevas ja maa:
meiegi hellunud sumedamaks lähedal üksteise,
seemendes üheskoos peenrate muhedat maad,
sulavat sonimist hingates mulla ja sireli uimas.
Märjuke taevane nii hingates tuulukese
kobaras õitsmeist neist ei mahena varise maha
kui videv suudlusvihm huultelt huultele siin;
ei ka me esimeses nii suudluses valgunud ühte
ise ja muu maailm kauge ja ligida piir.

Näe, kuis korraga pilvede vinest ilmub ja vilgub,
lõunas lahkeneb täht sirades lähene meil,
taevane tervitus õrn üle vagusa metsa ja küla
laotuva veerul kui pühadussuitsuse mäe.
Tean, Lucretius ju, jumalsalgaja, toojana hurma
Veenuse ülistand tähte on armheledat:
taevas kui särab märk see, lahkuvad pilved ja tuuled,
kevadet pühitseb, naeratab meri ja maa,
hurm olevust igasugust metsas, väljal ja vetel,
avatlus jumalik haarab ja hullutab siis.

On kui kahele kuuluks vaatjale tasane ükski
Veenuse ilmutus siin värisev silmisse.

Teistkord otsime üksteist avatud aknate allgi,
sää!, kus palsamihaab keset muru me ees,
kallistust seda kahtlane silmata ei või keegi,
luusija õhtuse tee, teenija piiludes vast,
ümmardes üksteist meid, eksitamatut paari,
sõbralik ümmardab loodus ja üksindus.
Armastajad vaid mõistavad kosutust tähtede peekrist:
joovutav punane suu, harduslääkene silm,
haledus kui maakaugete närbade helkide pärast,
kaasluse mälestus, kevad mahlade uus!
Kallid ju küll üksteisel me süllegi vaibumisihas,
kaksikord kallimad veel koos küsind nooruse teed.
Inime uus meil mõlkunud mõlemal ihkavas vaimus,
on kui võrsumas meel oleks ju vastu tal;
sest end himudetaguse armuga otsegu tahaks
kihlata suudluses ka saatjaks jõude ja töö.
Ajuti, vahede pikkade järele, vaikuses kukub
lehtedelt veel mõni piisk, lõhnab palsamihaab;
ajuti, harva, me suu mõne väikese sõna ka poetab,
sõnatu vaimustab aeglane veetluse vool.

Videvik kujub ja laiutab öö sinitumekat uju,
endasse süveneb kõik, vaikib ja suisutab kõik.
Tervitus sulle, sa tummana kõnelev katuse äärjoon,
kodune majake sa, tuttav ja varjuline!
Nooruse mälestuste ja kevade ustavad kujud,
kased värava suus, tervitus teile ka meilt!

Rõdule tõuseme mullast koputes rambinud jalgu,
unine vidistab rästas nägematu
lehtivas noores sää! metsas, mis ulatub aia me taha,
praksatab kuski veel oks töömehe hilise raal.
Päeva ju toimeist väsind, sammudel meilgi on raugus,
taoline unede näo kutsub puhkuse liit.
Rahul ja õnnelikud, meil piisab, mis võtame, saame,
teine on teisele kõik, päralt kui kogu maailm;
maapao saatuses sirab me tasane täht kevadöine:
uinu ja omanda, mis on täitumishää!

Kui triiphoonete aim meil tubades lailamas vastu,
naabruses paugatab uks, väljas haugatab koer:
mõnus on mõelda, et rahuga imbunud kõrvale kaitset
lahutav pakkumas sein, ees peni kärinal see.

Pestud on käed pool-ilmsi ja pool-unes söödud ka veidi,
kaksikküünalde all valgusel vabiseval;
miski me roidust kärsitut ära ometi ei anna
kui vast tõmmatis suu, silmade laokil pilk.
Kägisevat siis treppi me vankudes läheme üles,
küünla ju üksikuga valgusel vabiseval.

O A A S

All suve kõrge, helge taevaklaasi,
kuldvihm kus õitena end kukutand,
rohtaia puudepiiratud oaasi
me elu muulastena päevad hukutand.

Neid hõbepapleid sügis veel ei laasi,
see majakene õnne lukutand,
ööviulid õrn käsi pannud vaasi,
nii seltsib roosidega metsa and.

Ju õhkub üle aia õhtu õhe
kui leekiv muu maailma vahel lõhe,
ent armul, sõprusel siin pidu laad,

kui seltskond väike jutleb vaiksel rõdul,
end võõrustades toidul lihtsal, mõdul,
ööviulite valjub serenaad.

MAAPAGU

Ju joodab kaste päeval närbund õit,
suits majakese hõbest taeva joondub,
nüüdsama mööda rutand raudteesõit,

ju vaikseks, erksaks uuesti kõik koondub.
Nüüd hälbib linnaskäigu jahimaik,
pantlaenust luuleks saatus jälle moondub

maapagu, kodu, redu, peljupaik
kui kallistades peidab rõõmu, valu,
mets aia taga mõtlik, tuulevaik.

Näen äkki, naine noor kuis palja jalu
timp-tamp jalgrada tuleb kandes vett.
Ei mesilane vist ka appi palu,

ehk risus haavub, vaarub, tuues mett,
ma õue astes mõtlen, tõttan ligi,
meid ühte vari mähib violett.

Ma ämbrit, muud ta kandlik ometigi.
All metsa päikse tuli vilatab,
mu raskejalgne pühib koorma higi

ja kahjumeel mu rinnas kilatab.

GROTESK

Nagu sügavikust viirastades
lääne pool, sääl all,
õhtu urangust kui tiirastades
rühmas, kühmas ajub pilvevall,
krihvlihvli karva raske,
valuledes verd ja vaske
pilviskleva loode võlvi

päikse veerul tumestab,
jumestab
valmind viljavälja nõlvu.

Järel juuli lõõsa, taeva rõõsa,
kõue mõne kaugel kajand kahvatu,
vesikaar ei vaatepiiril täna ole rahvatu:
ei säääl pilvelambukene mahajäänud määgi,
hiiglavalli vinetavat kus nüüd ehitakse,
ranku, ränki vägilasi, nähtavale kehitakse
tagant taeva kerkides kui tohutuma täägi,
päeva tungalt tõkendades
häilatades, lõkendades.

Üle suve viimse tilina ja silina,
üle taeva, üle vaeva,
rüngaspilvi hunniklikke-hahkjaid jälle ajub,
sõjalasi salkadena ähmastena hajub,
rändajaid kui viirastusi vajub,
nägemus nimeta ja vormita,
udukummitusi tondilisi, käsi hiiglaste kui kondilisi,
kahkjaspunaseid ja tulilondilisi,
tormilisi tormita.

Aeg on pilvede heroiliste
rängastella õhtut videvat,
kui deliiriumide õhuliste
ängistella eha kidevat,
kangastella kurje ilmu maal ja merel tukkunuid,
kui ürgilmutusi hukkunuid.

Sademeid neid sadamatuid saatkem,
vabu üksi kokkutulemises, liitumises,
sompund võrdluskujusid neid vaatkem
aja kapsaid kasvatavas viitumises.

”Näe, kui ihtiosaur säääl sõuab pilvekoll!”

”Pigem kaamel, küürukandja loll!”

”Näe, kui Timur timukas ja äravõitja
sagarikus taevaaluses säääl sigib sõitja.”

”Ei, see Suur Tõll tossust paharette sõitleb,
upakil ehk unega ka võitleb.”

”Kuid mis esile nüüd venib hämar killavoor
pikalt kumades veel pimenevast ruumist?
Tulnud lahinguist kui kaugeist, kuumist,
näe, puusärgid, palverändajate koor.”

Aimusi kui palavikus kütab
pilvestiku pimedaga peitev öö.
Aia all mutt nugris mütab, mütab,
salapärane see öö ja töö.

LUXEMBOURGI AIAS

Ei Pariisi tundnud ära,
kui täis sõja suure kära
piiramise seisukorda pandud üle öö.
Ei näe lõbutsejaid täna, elumaitsjaid,
kihab punapükse, Prantsuse au kaitsjaid,
lippudele kutse roopaist paisand töö.
Gare du Nord'i poole ratsutasid kürassiirid,
sätendasid uhkelt nende vased,
kihutasid pööraselt kuriirid.
Vennastund kas töölistega kodanlased,
liitunud sotsialistid, Elysée?
Vive la France! ja vive l'armée!
kogu tee.

Meeletu ja traagiline tund:
viibutavad käed ja võidu käratsused,
hirmund süleluste märatsused,
lahkumiste surmlik sund!

Läbi Luxembourggi aia
läksin laia,
läbi Luxembourggi aia,
käes veel leht, ju kaidel loetud,

meeles erutatud kaja,
sõnum välgukirjal koetud:
sakslane on üle raja!

Ei Pariisi tundnud ära:
tühi, vaikne pillerkaaritanud aed.
Muutumata üksi päikse sära,
liikumata ilu tasakaalulised vaed.
Usaldavalt-rahulikult seisvad vaasid, sambad
keset linna hüüdude ja erutuste lõõtsutust.

Kõrgel nagu siniluhas uitvad pilvelambad.

Tundsin pilguks jälle õrna õõtsutust:
lillede ja laste paradiis,
kunstide Pariis!

KODURETK

Jälle löövad aia taga telegraafitraati
tormised tuuled, laevariku virud.
Kuhugi uluvad endasse umbumast, argipäevade murdu
sumbumast.

Hämaras kõnnisklen. Kuulatan. Meelisklen.
Aga see traadistik undab ju nii kui taaklus —
tõsi — kui tuhinguis haarduva auriku raad.
Hahetavast aiast iilid käivad läbi kui lained —
Mu kõrvu kohiseb ja valkab öine veestik,
kajakad kirguvad, uhjutavad puude ladvus,
vaim vaabubki Põhjamerel.

Harwichist Esbjergi,
öist reiti salapärase auriku lael,
mähitud mustasse mantlisse,
koduhoollanduses hõöran.

Mis nüüd? Kust kaugelt, teeline hiline,
kui kustutatud kõik majakad, kõik tunnused segi
läinud

Ju kooruvad pimedast vallale mälestuste kangad.
Taas silmis vilatavad põgenevad majade read,
hallkollased, tahmase mustunud, murativäätide
rohitatud,

näen lõikuskuu päikest kui läbi nõgise klaasi.
Üle katuste kuldne läigatus aurude, suitsude vines,
St. Paul'i katedraali sädeleb rist.

Siis uulitsalõhestikus sõiduhuog sööstab sõiduhuos,
mööda kirendavad kontorid, pangad, lugematud
sirendavad vaateaknad.

Kitsal platsil The Banki ees kuninglik Bob tõstab käe
kui semafori. Tardub pilguks autode, busside, tõldade
voor,

kahejalgsed sipelgad poevad läbi sõidukite praostiku —
London — jah, London City. *Business as usual.*

Aga on kui oma ausamba igavusest virgunud oleks
Wellington,

kord auto ees, kord taga ta raske ratsu ajab müdin,
ärevueta-ärevas hulgas *The Times, Daily*

Chronicle, Daily News täispõsi puhuvad:

Hõi!

Hõi! sõtta, John Bull! Euroopa vabadust kaitsma, John
Bull!

Suur-Britannia common wealth — mitte erimeelsusi
eputada enam!

Uut Attilat taltsutama — maailma ähvardavat Mahdit!
Uulitsa käänakul mängutrumme põristavad poisikesed,
suurte tähtedega ajaleheplakat ärasõitjale järele karjub:
Liège . . .

Mälestused üksteisest läbi mänglevad,
rõdu trepiastmete vastu vahutab meri,
kurikuulus Põhjameri.

Tuul langutab pimesi pahisevaid laineid —
Wilhelmshaveni poolt, Helgolandil poolt —
virutab koduhollandust vähestel laternail,
alt töötava masina korsten sädemeid paiskab.

Ei masti raades rajuilml nii undagi,
kui mandrilt vahutava viha vahk,
merede valitseja üle puhub hävingut,
needust su üle, Suur-Britannia!

Ei laeva paadele ööks näkineel nii nilpa,
kui "koha pärast päikses" inimsäsi vaen

teeb surmasätsu, vimm laetud pahvatab, veab sügavikku.
Ei uputus nii ees ja taga uha,
kui piirab võikam veel Euroopa öö.
Öö, öö!

Nüüd Euroopa südames maa väriseb ja ägab,
tulikahjutatud taevas jääb kurdiks,
maa-taevas sampsub kaoseks inimeste ja jumalatega,
ammuli taarnatumedus all, üleval —
Milline eri keelte öitsetund
siingi pimedas jõõraval jalgealusel,
meriaju ropsatustes laele tuiskavais!
Keeritavad keeled, hälbivad hääled, seginevad saatused
ja erinevad. — *Dette her var et kraftigt Styrt!*
You, sir, you are from Russia? — Perkele!
Kes ütleb miinid, ei ütle küllalt.

Ent keegi siin pühas vihas ei tänita:
Oh te vana valerahu vandujad,
kõik elavad heidetud hävingu taarnasse,
ons te jumalad kuradid või kuradid jumalad!
Tuleviku tähed langend sõgeduse sompu,
elu ja surma saagitsejaile ihu-hing,
Euroopa hariduse põrgut kuumaks kütma,
kõikide ees Saksa tulesütitajad,
õnne küttime teiste õnnetusest!

Teeseltsilistega koos valvan vankuval lael,
tuul katkub kõnelusi, viipuvad huvide räbalad.
Varuks pääsetäht päästepaati taskus,
palju mõtlemata hingate hapnikku ja lämmastikku,
meelisklete veel West End'i ja East End'i,
British Museum'i, Royal Academy kunstinäitust
Whitechapel'i Soome merimisjoni —
Uesti uidate Hyde Parki kruusikul,
vabatahtlikkude imestlete sõjasporti.
Ei püssipära ümber kooldunud need käelihased,
ei samaliikelse marsi takti tambi säärelihased,
khakimundrid, ei kehad neisse kangestund,
need nõtked kehad harjund golfi lööma,
ratsutama, jooksuma, poksima, end kaitsma, pääle
tungima.

On nagu jahiteekonnale hunnitu-suurele jälgiksid
kutset!

Odavad sõidud Reini jõe! Pääsetähed vabad auväljale!
Kasulik kütmine! Maksuta laskemoon! Esiotsa miljon
meest!

Ühel päeval Westminster Abbey vaikivate võlvide all
jalg viivitas astuda üle põrandakivist kõneleva Darwini
nime,

aukartlikult seisatas Chaucerile, Dickensile, Ruskinile
püstitatud nurgas,

läbi vanade värviliste akende kahvatu valguse kumad
murdund Shakespeare'i mälestussambale, ta jalgel
hingava Irvingi hauale —

Laeva käsipuust haarates pigistan oma Londoni sõprade
kätt,

maa-aluse raudteejaama automaati kaks penni pistan
tõmbetuules,

Thamesi alt läbi röske mütiurgastiku uuesti vuhisen,
undergroundist tõusen, keeran vagusale puiestänavale,
päikse häilides uksele uuesti tammise kahvaga koputan.
Istun ümmarguse laua ääres kolmandal ja neljakandilise
ääres teisel

mu ellu langeb Galsworthy, Bernard Shaw, Moreli
Inglismaast kiir,

näen selgeid silmi, huuled sageli naeratavad, lõug toetab
mõtte uhma:

keisririigid ja kuningriigid rakatagu, uued vabariigid
mõttes pakatavad!

Kui lahkun, väljas täiskuu ju majadest ja aedadest
joonistab kubistlikke maastikke.

Milline mängukann paapooli viskudes,
veekuristikku sukeldudes, kohule kerkides
see laeva raske kere, taaklus taaruv, masinavärk põtkuv,
Taani *La Cour*'i koos voogudes veerevais!

Mu süda põtkub kaasa: Põtku!

Pea õiget koosi lainte rajus, rahvaste vii Pärtliöös,
käi rajus!

Hoi a veel õnnelikku erapooletust kivisöe ja nafta
riius!

Ahi vaid ööd ja merd ja kaugust võitvas sihis!

Meelsam küll nüüd igäühel kuninganna oma käte
vahele
huugava pääga jõuda kõva ilma rümamisest
kui teiste õiste kuningriikide ja keisririikide vahel
koduhoollanduses hõõrata.

Vaata Inglismaa tuhandeid vahitulesid,
alakeredega ööstuvaid vahilaevu!
Vaata *Home Fleet*'i õitsetundi!
Siin hõõgub paberossiots, säääl helkheledad
valgusmiraaklid
süütund meripenkoormate kauguste kurus;
siin kodu poole kobame teed, säääl õõtsuvate kindluste
õitselised
kui pidu peavad koduranniku ees.
Oo, tunnen, tunnen võõra peo pohmelust!
Jälle imestlusse hiilib enda alanduse aim:
Pimeda Barbaaria vahid valvavad
su ammu allaheidetud kodurannikul;
võõrad luuravad, varivad võitlust
su vanemate vabade lainete veerul;
su kodumaa poegi veetakse lahinguisse
vägivaldse Venemaa võimu pärast,
su kodumaa pojad ei tunne iseennast,
osatute ootusi, nimetute kaebusi
keegi ei kuule!

Udude ummuses äkki häilatab kiirtevisk,
prožektorid pilke ristlevad kui mõõgateri,
hiiglasõrme hoiatava, küünitavad üles pilvisse.
Häilatus uus *La Cour*'i kohtab. Silmad, silmad —
signaal!

Hõigatu huugatab. Rööök allaheitlik. Peatus.
Pimedust lõhestab lõõm — suits, leek — keer,
torpeedopaadi nool,
pea auriku see kõrval hulbib oma tumma tulitoruga.
Kust? Kuhu? Usutlus. Koos põhisem! nõu sõbralik.
Siis tulnud hooga rutt viirastused tagasi kui teades
varjuilmas kus selles kõige õigem siht.

Nii raskuvad unetute silmade laud,
tahaks unistada kaitsjast Albionist,

tahaks unustada ta Barbaariaga liidu,
 õnnistada ta käeandi Belgiale, Prantsusmaale;
 unistada-unustada Shakespeare'i, Darwini, Dickensi
 pärast,
 palju ju Hamleti üksikkõnede pärast,
 kõik mu Londoni sõprade sõnade pärast:
 "Varsti uusi vabariike tõuseb Euroopas
 kui seeni saju järgi."

Vaata kui kaugele tahes — ei kustu eelvahitulede lõkkes,
 nende taga õhe salatud dreadnoughtid, veealused,

Rosyth ja Scapa Flow,
 viirastub puhu teise, kolmandagi süst tumma tulitoruga,
 nii Inglise prožektorite ristpilkude all
 miinivälju keerame ligi nägematut rannikut.
 Nii keha Taani valgmasse hõörab Newcastle'i reiti —
 oo, tunnen otseteed hävingut ja alistumist —
 vaim kärsik uhjutab kirkudes vastu tuult,
 läbi Pärtliöö kisendades: "Lemmik! Kus oled sina?"
 Kaugelt, nagu mere tagant, kirkumine vastab:
 "Lemmik! Kus oled sina?"

KAHEKORDNE SÜGIS

Ei näe pilvist päikse pilu, sadu peksab külm ja vilu,
 suve viimast õrnust ilu pori sisse piitsutab.
 Torm kui merelaineid juhtleb, vihm kui kätte makstes
 uhtleb,
 kase latva rängalt nuhtleb, luuki lahtist kiitsutab.
 Miks nii väga kohkad, kihkad, miks nii väga lille
 vihkad,
 lehel kadu, kõdu ihkad, metsik sügisene tuul?
 Mühisedes möllab maru, küsijal ei anna aru,
 lehed, lilled puru-paru puistab maha sügiskuul.
 Kuid miks nii kui puist neist lehed varisevad vaprad
 mehed,

UMBSED KOKKUKÕLAD

Ära tule mulle vastu,
üle piiri ära astu,
pirarais ka ära kastu:
olles ma ei ole siin.
Eluteile laotatud,
kurjas kurnas kaotatud,
teisikuiks me jaotatud —
üksteist leida rõõm ja piin.

Tahtsin tulla sulle vastu,
tahtsin üle piiri astu,
ühes pisaraisse kastu:
mingi sind siis keelas sumb.
Mingi okas südant salvas,
mingi mure meeli halvas,
samas vaevas mõte valvas,
kumbagi ei leidnud kumb.

Kas siis süütu veri pahkund,
kas kõik tunded teiseks tahkund,
arm ja noorus leinaks lahkund,
kokkukõlasid ei tea?
Ah, veel rõõmuks lahti panti
tahaks kõik, mis ära anti,
elu orjusesse kanti,
üksteist leida hästi pea.

HÜÜDJA HÄÄL

Ei une narriv samps —
ma olin kirikus.
Ei papi jutlus jams —
ma ise seisin kus?

Kantslis.

Ei papi mustas kuues
ma kantslis seisnud sääl.
Oli Kristusel ristas puues
altarimaalil
kate pääl.

Ei küünlad põle.

Kõrge ja kõle
hallis valguses
ruum.
Ent rahvast põrub põrand —
ülemeelikud läki-läkid pääs,
pingis istuvad maatamehed,
suaaugust aur käib
kuum.

Ristilöödud töörahva tõusu teest
mu eel nüüdsama tõrand
agitaatori kirgliku
kops.
Maailma tulirannatava mõtte kumal
kiitust ürgab mõisaori, päeviline,
pops.

Kõnelen.

Päeva vägilasest suurem ise,
all kuulab rahvas enesejumal —
ennast määravat süüdata siin
nüüd tulilonti,
meel näidata selja tagant
liginevat
tonti . . .

Ju kantsli alt kriiskab
vile lõige,
varsti vastab sajahäälse kõrioreli
röök:

su usk ei ole õige
ka koguduses selles!

Jäab hüüdvaks hääleks
mu hõige.

STOKHOLMIS

Torniga torn seisab mõtlik,
meeles aeg nagu muu.
Seisatab käijagi tõtlik
sillal —

Strömmenis
kuu.

Loss öö vaevas rahus
tõmmuna tukastund.
Võitluste valjusest lahus
Stokholm —

suvist näeb
und.

Riigipäeva maja varjus paari
huultega läinud säääl huul.
Rootsi Raudpää idakaari
näitab —

Kungsträdgårdeni
suul.

Puhuda tahaks fanfaari,
olla —

kisendust kande
tuul.

TÕSTA LIPP!

Tõsta lipp! Las aja käänul
lehvib tõotus tuulte väänul
üle mandri, üle vee:

tund on tulnud vannet vandu,
et ei iial enam andu
ikke alla rahvas see!

Tõsta lipp! Kesk vaenu rägu
kerki nagu unenägu,
Eesti oma trikoloor!
Vaata, vastu ristsõitjaid,
uusi maade, vete võitjaid
astub vägi vapper, noor.

Tõsta lipp! Mis kaitsnud isad,
matnud muistsed sõjakisad,
näitku, täitku meie põlv:
omaks maa see saatus juba,
tööle määramiseks luba,
harijale nurmenõlv!

Tõsta lipp! Et teiste tuluks
merel siin ei elu kuluks,
oma plagu kannaks laev;
teist et rahvas see ei orjaks,
et ta ise tõuseks, korjaks,
mida oma loonud vaev.

Tõsta lipp! See lühendagu
lahukaugust, ühendagu
peremeheks kandimeest,
kaua võõrandatud hõimu,
pühendagu punast lõimu
maa ja vabaduse eest.

Tõsta lipp! See vestku, vestku
töotusest, mis kestku, kestku,
sinisega viiratud.
Musta mulla põimuline,
lehvi, valge võimuline,
tormatud ja piiratud!

RÄNGAST RINGIST

Asjad käisid uperkuuti,
nuutijale anti nuuti,
kägistajat kägistati,
vägistajat vägistati.

Omakohus plaksatas,
ropsatas ja raksatas,
käratseti, määratseti —
käigu põrgu tõllatagi,
timukanäod võllatagi.

Kurjust ei nii kaotatud,
vahku alla ei vaotatud.

Asjad jälle uperkuuti,
pöördest pöörajale nuuti,
tasujale tasuti,
auku aeti lasuti.

Mao küli mahalöögiks,
kes veel vastu, ussisöögiks,
kullerdati, lullerdati —
mässajaile paras võllas,
timukaile autos, tõllas!

Kurjust ei nii kaotatud,
vahku alla ei vaotatud.

Hõimlane siis keegi hõikas:

”Külvi kurja kumbki lõikas!
Silmist pudenegu soomus,
lääge inimese loomus:
troostitum kui tarkusteadus
tasumise tume seadus!
Kus ei aimu armu lingist,
ei säääl pääsu rängast ringist.”

KÕIK ON KOKKU UNENÄGU

Maapaos mõtlik metsarada
jalutada
lehe langemise kuul.
Oksade raad hõrenevad,
sõrenevad
hõõgumises õhtu suul.

Säälpool, päälpool laiub laotus,
paistab paotus,
all on kõdumise riik.
Mühisedes nagu muusik
kohab kuusik,
käija kohal ladvakiik.

On kui mõte maine hääbuks,
mühas jääbuks,
ülev jälle ilmuks tuum:
tuli taevaline õhkuv,
pilvi lõhkuv,
lõppematu aeg ja ruum.

Olgu elu heitlus, võitlus,
sõda, sõitlus,
painav tõelisuse rõhk:
kõik on kokku unenägu,
kõik see rägu,
meie maadki kannab õhk.

Kõik, mis maa pääl tikub, kipub
õhus ripub.
Kõrilõikamise lust
päikse ümber poob ja piirleb,
viirleb, tiirleb
kera keset otsatust.

Vaheldugu võimu väärus,
suurem määrus
maal keerdkäiku jätkates.

Kamaral sel inimene
üürikene
surma suhu matkates.

Seemne sureliku küli,
tung ja tüli
kuju moondumiste teel:
ah, kuis kutsub eha puna,
hääletuna
igavene taga, eel!

Raagund okste rahutuses,
kahutuses
valuleb kuis eha joon!
Varjab vahel pilvelohe,
rändab kohe,
jälle tuules rebend koon.

Sompub puude pikkund vari,
kingu hari
mändega veel heretab.
Teisel kaarel kuu ju veerand
ilmsiks keerand,
kahvatuna teretab.

Ju kuuhõbest saavad ujud,
tõusvad kujud
uinund, unund ajaga.
Kumisevad teede käänud,
üksi jäänud
tuule kaebekajaga.

Sammu see, kas tiiva lohin?
Ainult kohin
kostab pimenevast ööst.
On kui umisedes püha
suleks müha
hirmu, õudu kuritööst.

On kui hinge vaevlev valve
oleks palve,
sõnatuna heidetud:

Vahimees, käi maa see raja,
Moonutaja,
nägematuks peidetud!

Kohtumõistja, sähva, leegi,
kui ei keegi
kohtumõistjaid häbista;
kui ei ohvriks kantud püüud,
appihüüud
südameid ei läbista!

Käia üles pöördud palgel
eha valgel,
see mu palvetuse tund.
Nii kui kodu poole lähed,
ladvus tähed
värisema kirgastund.

Teie poole, kauged ilmad,
tõstan silmad
ülendades vaimu siit.
Hing kui kaugest laotusest,
paotusest
otsiks igatsuste hiit.

Ent kui puhang vastaks jääne:
Arupäine,
virgu unistusest sest!
Vastu Kurja õelat tegu
ühinegu
kõik, kes õiged südamest!

Võitluskutsel kiiskavasse,
priiskavasse
linna tee viib läbi öö.
Viirastuvad korra vahid,
lõbu jahid,
auto röögatab kö-köö!

Kõrtsi tulestiku süütel
õnne rüütel
trallib, inimeste kütt.
Kus kõik pühadused unund,
õelus punund,
mööda tulist vii sää! sütt!

LÄKITUS

Kuis tuuled ja tormid hooti
on puhunud ümber mu pea!
Mu laulud on vahetand nooti,
ei vaikida olnud hea.
Nüüd tean: elu tuld mis läitis,
ei sõnu neid tagasi saa,
ei maapagu seda, mis täitis
kord mu luule tuulemaa.

Oh päevad te põgenevad,
näen voolusid veerlevaid.
Kord kutsetest kohises kevad,
näen ka sädemeid keerlevaid.
Kirg salmi kui taguma kippus,
mu ääsil leek vuhises,
äikest otse sarikais rippus,
torm pilliroos tuhises.

Tõest olnud see, läinud ammu,
kui juustes ju sügise hall.
Mis sammund, mis otsa ei sammu
see sosin seal haabade all.
Kurbkaugena üle aja
ka kaebab üks hingekell,
arm, kaja ja vastukaja,
veel mälestus valus ja hell.

Maailm seitsaadik kuis kõikund,
oh kaasa kõikuvad teed!
Mu lauludesse on lõikund
kõik undavad võitlused need.
Uus pakatus uhkuvaid hiisi
lõi rõõmude, murede reas,
mu laul oma otsis viisi,
jäi tummakski teiste seas.

Kus kadund katuste viilud
kuuvalgel veel tukkusid,
mu aknast töö kumavad kiilud
mäeservale kukkusid.
Ees uurida ajupinges
seos teoste, allikad kust —
oh allikat omas mu hinges,
jõid uurded need unustust.

Ja siiski! Üks juhtunud kahest:
kas puhkend uuesti virg
või põue peidetult vahest
veel läigatand endisest kirg.
Taas tundki nii jõudnud kätte,
et vaikida poleks hea —
vaikvirvendus liigutand lätte,
maapao palangud ümber pea.

TARTU RAHU

1

Läbi okste haraliste
lehte puhkevate viirgab,
ümbertuttavsaraliste
katuste see kevad kiirgab.

Linn, maasüda! Majad, aiad
kahel pool jõejooma veerul,
omaks vaateveerud laiad,
avanevad oru keerul.

Viipab tähetorni vaatus
üle Jaani kõrge kikka,
vahelt võrade seal raatus
tundi tundlikku lööb pikka.

Virvad pakatama pondund,
urvalõhna huljub uiduks,
linnaserva sopid sondund,
uneski veel silma suiduks.

Uhtmaa luhad, väljad, talud,
kevadkünni mustav vagu.
Oras haljas. Pruunjad salad
kaugel rohendavad nagu.

Kuule, kiur all päikse sära,
puiestik mäel laulma hakand,
hele kõlab kurgupära,
kraaksumised ladvus lakand.

Sulab, sulab kiirte kulda
Toomimäel mõtte mõnu.
Vajund allamäge mulda
vallutuse vägisõnu.

2

Sosiskledes puhkeb lehis
ligi lagund katedraali,
püstleb veel keskaegne ehis
uhket varemete maali.

Punakivist müürid, sambad,
tule, vere karva pärand.
Kord toomkirik. Ajahambad
laeks tal taeva lae järand.

Kas veel hakiparv ei kisand
naaklemist kui mingis röövis?
Hakilgi auks kirikisand
pole olla laostund löövis.

Ei *Te Deum* enam hooleks
lubjarahas, rusuheinas.
Surnud suurusega pooleks
veel kaaraknaid siiski seinas.

Näe, peaaltari kus koori
uusaeg astund uksest sisse,
sammub vanu, rühib noori
raamatuga olemisse.

Rabisevad teede kruusad
teadumuste astmevahet,
eemalt Hellasest kui muusad
tervitavad tarkustahet.

Au ja kiitus neil, kes taastand
vaimulinnuse nii mäele,
istutand, kus vaenud laastand —
täna kätt veel annaks käele.

3

Tasemini Ilo hääli
vint ja rästas võinuks heita.
Rinnal närbuvat näed nääli,
neidised ei raatsi peita.

Kitkut enda küljest mõnda,
soovi siia, soovi sinna:
käimisrada sitkund nõnda
alla ülikooli linna.

Vaimu viljelus! Su tõtlus
helde päeva maheduses.
Mõtlikumgi ettevõtlus
katsumisel jaheduses.

Mõtisklevad filosoofid
vaher, saargi videvikul.
Puiesteed kui luulestroofid
ehavalgel imelikul.

Üle tänava sälklõhust
ehav sild see kõiki kannab,
all kel puudus kevadõhust
õhtu hõllandust sel annab.

Noormees, neidis sillakaarel
õhetamas õhtuvärve.
Kaovad jõeale aerupaarel
sõudma uduvalget järve.

Hiljub vaikseks häälte suma,
helkleb ärkliaknais kaua.
Ei veel kustu valguskuma,
lamp ja laup näib üle laua.

JÕEPEEGLIS TAEVAS PILVEDEGA

Jõepeeglis taevas pilvedega
päeva rada vinesse mõlgutamas.

Mähkumises, vastuõhtuses ebamäärases,
kaasa majadki mõlguvad: seal vasemal
vees nõrguvas kummaliselt kummuli,
vaikvaluvas uppumata uppumas,
toonast, tänast luitumast eretavad.

Vesi voolab, ei ühtegi õhukest erendust kaasa vii,
oma peatamatuses aga piirjooni kummutab —
visand muhenevast maailmast,
põhjatust.

Sammub kaldal käija üks üleval,
ühtaegu ka teine varjuline all,
vastasjalgne vastupeegelduses.
Vari alltõugat, seltsiline tõmm ja pikk —
kes oled, kust sa tuled?

Sarnasus piiramatus vastaku.
Ja nõrgub ja nõrgub jõevool,
nagu poleks luhtasid kunagi ujutand,
kalda kaitsevalli pajusid, remmelgaid joodab.

Üks tuulevire. Kaob lugastikku.
Puhk teine, kolmaski valumist kurrutab:
veidraid väändeid tulitseb loojaku sütel,
taevas pilvedega, majad puudega,
kõnnitee ja kõndijad läbisegi.
Üks vabiseb siin, teine vöbiseb seal,
kui koos, ei vagusat asu.

Ent kõrvuti:
hiidkuju teispoelse puiestiku varjus,
teispoolne seal eelkäija ausamba rahu,
jah, Kalevipoeg, käsi mõõgapidemel,
kui sortslikke kuulataks sohinaid.
Õotuule kohtamist ootab
videvas.

SILLAMÄE MOTIIVE

1

Maa siin, meri vaateveeru laotleb,
järsandiku joon neid jaotleb,
martskalda paas,
allpool aas.

Pärnade ja sarapuude vahele,
ilmub, sulgub vaade lahele,
ikka üllas see
ülatee.

Meeliste, kui mesilasi sumiseb,
meri eemalt sekka umiseb.
Pärnad õitsvad reas,
täies eas.

Ise kedagi ei ihka kohata,
midagi ei otsi ohata:
jäagu kõik, mis jäi,
muidu käi!

3

Sirise, sirise, sirise,
viulda valjumalt, rohutirts!
Tirise, tirise, tirise
ammuõitsenud sirelis!

Vaikelu vaene ja vireli
hekiks kord istutand sireli,
rõdul veel ruudustik tunane,
sinine sekka ja punane.

NOVEMBER

On jälle jõudnud kurb november,
kas tusaga see teid ei löö?
Tuhkhall kui põue poeb november,
kas teilgi igatsust ei söö?
Kui jõe ääres raagund lember
nii hahetub mu päevatöö.

Küll keeran raamatute lehti —
poetikale erikaal.
Küll kogun kokku loengulehti,
mu ees ja taga kuuldesaal.
Oh, kuulge: midagi ei kehti,
mis haljenda ei igal aal!

November vastu vaidleb tume,
mis tahes tipuline stiil.
November tuhakarva tume
ja uduvihmast kohkab iil:
"Su Ulaluum kus tulles lume,
kaob sompu katuse ju viil!"

VÖNNU MOTIIVE

1

Minagi muiste karjan käve,
muiste mina käve karjan.
Oi, vellekene tillukene,
lelluta, lilluta,
minagi käve karjan.

Aije iks karja palo pääle,
palo pääle ma aije.
Oi, vellekene tillukene,
lelluta, lilluta,
karja aije palo pääle.

Teije sis pilli pajokoorest,
pilli teije pajokoorest.
Oi, vellekene tillukene,
lelluta, lilluta,
pilli teije pajokoorest.

Mättale mängma jäie sinna,
ammu sinna jäie mängma.
Oi, vellekene tillukene,
lelluta, lilluta,
mättale jäie mängma.

Helle iks pilli olli helü,
pillist tuli helü helle.
Oi, vellekene tillukene,
lelluta, lilluta,
palo päält hellelt hellü!

Väikse siivakõse pähnän sumisiva,
 kähär häitsmeõril keset päivä.
 Koolitare õrilast ka kumisiva
 vana viisi — jõrru kinni jäivä.

Käe komberdiva klahven,
 ent iks ollit viisi vang.
 Ütte keerdu noodi lõime lang
 jälle läts: Võngjärve ahven
 rabõles koraali paragrahven.

Akna takan siivakõse sumisiva,
 pähnä häelmide häilun umisiva.
 Kõrvust oles tahtnu ürmistada ärä,
 esi essümä kui jälle nakka,
 jõrru kinni juusk mo helüsärä . . .
 Ent nu mehitse. — es jääki vakka.

Külman laotusen tähti prigises,
 tinne näärinäoline kuu,
 kui liinasõit väräjäst krigises
 ja härman saisiva puu.

Aiasaiban pakane naksatas,
 veel hommoku öösükäv tund!
 Ohjamehe käen roosk kõrra plaksatas,
 teeund juurdles jalaste sund.

Külatee lumevalendust jaotas
 ja katussil kirriv kirm.
 Tuhkrumütsü veert täitsamees vaotas,
 koolimütsül misjaos veel sirm!

Ütsilukku nii vehmerde rappuden
 mõtte endamütsakun koon,
 jutuotse tsalkuvalt nappuden
 ütstõisest mööduvan loon.

Linakolkmete mõtleb las hädusest
kivvupuntra kel rõõmus om reen!
Pythagoras, loep kes so säädusest,
ema silm misperäst om veen!

Vallamaja ja vana magatsi
ja kõrtsi een vaikuse vald.
Sis käänak — mööda kerikust vagatsi,
külekaarde jäi kuukald.

Takan Luutsnasoo lagedik jumetu,
kõnetraadi uiutav jutt.
Ree takan kävvä tee lumetu,
ei hommukul koita veel rutt.

Külman kaotusen tähti prigises,
näärinäoline irvakil kuu.
Maantee kõvaskülmämist krigises,
härmäkuurmen jo hobõse suu.

Jo tuhkrumüts kõhkles, kas tallata
iks edesi saapaga säärt.
Nõu mõtsaveert vaeldas kallata,
ao hargnemist olli see väärt.

Alla Kaagvere kallakust rabinal,
ja prigises sõit jõe jääl.
Look lõnkus kapje sis kabinal,
teegi loogelden valgenes säääl.

VÕÖRAS VÄGI

Veeres, vooris. Üle piiri.
Nagu teisest ilmajaost.
Sügispäike külmi kiiri
viskas pilverünka paost.

Tuli tanke, tuli tääke.
Võõras vägi, meie teed.
Kurisesid kurkujääke
meie teed ja meie veed.

Lepe, lepe. Ei küll läites,
piirid kaovad pühkides.
Vooris tugikohti täites,
selja taha rühkides.

Kolmas riik. Kui ähmas vaade!
Mittekallaltungi taust.
Vihavennad. Üle maade
kokkulepe. Kätket kaust.

Varjutuses vahet tehti.
Hüvitust kas ühevõrs?
Sügis keerutas kui lehti,
võõras vägi, küntav kõrs.

VEEL ENNAST ISE

Oh ülestõus, mis meie maad
peab äkki ümber looma —
kust oma oreooli saad?
Kust soomusvankritelt hurraad
ja lennukid ja laevapaad
need tulnud tervist tooma?

Võim ähvardav kui verepulm,
see loitvat heiskab lippu
ja käiksest haarab sõprus julm.
Oh võimuhaarja kaarjas kulm,
kord kallis nooruskire ulm
kui risti löödud rippu!

Seal üle oma häälejõu
hää! tänitab. Jah, karju,
et kajaks vastu tagaõu.
Ei vasta vaimustuse kõu.
Veel ennast ise määrab põu.
Ei alistu, ei harju.

Küll marsisammu summit parv
käib roodu moodi rodu.
Miks kortsus silma kulmukarv,
miks kaasahõiskamine harv?
On üleneks kui nende arv,
kes käivad, mütsid lodus.

LAUL SELLEST JÕULUTUST TALVEST

Laul sellest jõulutust talvest
on laulmatu laul.

Puud härmas kui vaevade valvest,
seot tummaks see laul.

Kas kuski vaikida tusklik
nii isade maal?

Kas kunagi oldud umbusklik
nii ühelgi aal?

Kui räägid, kaebuseks iga
võib tuisata tund.

Kui vaikid, kinnisus viga,
ei loomulik sund.

Kalk köitmas hangede ahel,
härm hüübind kui laul.

Truualamus mõõkade vahel,
sai sellestki laul.

HAARANGUTE AEGU

Sirelite saugud üle aialahu
uima hingavad, ei hinge mahu.
Lahku kiskumist see kinkind kevad,
noore suve õhtud kumenevad —
rohemütsimeestelt ära päri,
kust ja kuhu jõugus, üksijäri.

Eemal loodes ehib õndsus mingi.
Luusimine kummaline ümberringi:
taevasse kui vinetamas täheväli,
kõnnisklemas kes nii ummisjäli,
ümber nurga. Samm kaob sammu sumbe,
videviku valemus vaob umbe.

Valge öö. Ei õitseaja maitse.
Oma kodu kedagi ei kaitse,
kodunt kaduda hirm läbi linna.
Ühel rada siia, teisel sinna,
kus veel kahe vahel sõpruskulda —
kes teab — haarama ei sisse tulda.

Avaneb uks kuski. Tuttav tere
lävelt virvendust lööb läbi vere.
Õnneriigi ööd! Poolpagulaste Petser!
Tapetite tihnikusse! naerab ketser.
Salanõuliku nõukogu jahti
juurdlema keel paelust pääseb lahti.

Vait: mis autopõrin? Mööda vurab.
Süda, uluk, redus veelgi urab.
Trellidega loomavagun aga
kummitab ka kaetud akna taga.
Kuule, ööbik! Unetusse unne
kiriküütleb koidutunni tunne.

TULEKIRES ÖÖ

Põles linn. Öö tulist viha viuhkas,
kahursuudest tontlikumalt kiuhkas.

Viskas üles kire kiiru,
kargles sädemete sööst,
tormas välja tuhat tiiru,
tuhat tulihända ööst.

Viuhkas, kiuhkas ragisevaks lõõmuks,
urust kähvatava kurgu rõõmuks.

Viirg kus üles lõi kui lohe,
teine juba vastu huiskas.
Iga tulesammas ohe,
tohutumat veelgi tuiskas.

Liputage, hümni laulge, sähke,
oma hukatuse mõõtu nähke!

Nagu küünal keset turmatuuli
kirikutorn süttis, põles Maarja.
Maha kes ei löödud, sadand suuli,
nägi lõõsa leetja, haarja.

Vuhisedes leegiga leek vendles,
tulehirmus kirjalehti lendles.

Raginaga saaki ahmas,
ülitades punas öö.
Ei ta küsind, mida kahmas,
kelle neelas elutöö.

Vene mürske mürtsus läbi öö,
tulekires kumas öö-töö.

SÕNA

Ei eales sigi kellelegi head,
kes suitsund varemete jäänd vaid vaatjaks.
Neist lõhanguist siis milleks tõstnud pead?
Sa keegi kustki. Kummatigi sõnasaatjaks.

Tuhkhauaks tuliseks veel ajusäsi,
ei ükski sundija tee käsilaseks.
Ei üks, ei teine. Tervituseks käsi
ei tõuse. Oma sõna, see saand salajaseks.

Suust suhu elab hukka umbumata
me sõna. Tuhastki veel haarab aarde.
Südametuikeks tummaks sumbumata
saa, sõna, tiivad, tõuse, lenda kaarest kaarde.

SILMAST SILMA

Oma silmi ei näe. Teiste silma vaata.
Elu ilmutust näed. Kõik võib ilmsiks saata.

Kas ise tammuda siin kavatsend,
kas silm sul enesel nii kindlatahune
kui sel, kes alati siin käia tavatsend?

Kõik talle kodulinn, kõik omamahune,
need vaateaknadki tal peavad silmalaata.

Oh silmi neid, mis millelgi ei rahune,
ei julgestumist usu, jäikust jaata!

Pilk kohtub juhtumisi: möödaruttav
kaasmaalane ka tundmatuna tuttav,
kaasmaalus see on kodumaata.

Oma silmi ei näe. Teise silma vaata.
Elu ilmutust näed. Kõik võib ilmsiks saata.

TUUL ÜLE MERE

Tuul üle mere mis puhub, mis sosistab, sahistab?
Õõ tulles toob kohkeid ja ohkeid, puis ahistust
kahistab?

Oh sõnu neid, mida ei leia, kui unest kinni ei saa,
hoog hoo järgi meelde mis kohkab, see on meie murede
maa.

Kas undavad väljas sireenid, et võpatad endamisi,
kas pärani silmi veel pilvis loed ründavaid lendamisi?
Külm täht pilvepiludest vilgub. Ah, oli kord kodune
soe!

Väevõim mis on võtnud, ei arva, ees kellegi kokku ei
loe.

See on suurem sinust ja minust, see tusk meretagune,
see tuulde tõugatud minek, matk öine, maapagune.
Kes kunagi pole kaotand oma maad, oma koduleed,
ei mõista see tundmatusse, ei olematusse teed.

On nagu sealt pimedast varjud veel vaevleksid varjule,
neid lõhutud merest kui kerkiks veel ulguvee harjule.
Puulativugi pöörlema puhub rünkpilvede tuuline rutt,
pooluneski kohklikult kordub hädas hõikuva lapse nutt.

Tuul üle mere meid puhund rajuilma küll kurjaga,
kas pääsnud, et kaotuste alla jääks kühmuva turjaga?
Õöst vibalevaid näe latvu. Taas püsti viskuvad puud.
Ka rebitud lehtede leinas ei kummardu orjad kui truud.

Te tüved, te tugevad tüved, seal kodumaa saludes,
veel laude sulgudes mõttes soov pooliti paludes:
ju enne kui astund me ellu, te kõngutasite pead,
ei tahaks uinuda hoopis te kohinat kuulmata head!

MÄLESTUSSUMINE UIM

Täna taevas nii imeselge
nagu ammu aastate eest.
Heldelt helendab hommik helge —
mööda, mööda su päevateest.

Ikka kõrvus seesama põra,
päevast päeva rataste rutt.
Möödub paepealse pedaka võra,
tee ääres tolmund rohututt.

Oled sa astund kord üle aasa,
kui pea kohal lõõritas lõo?
Koovitajaga läinud kaasa
läbi kasteheinase nõo?

Pääsusilmad kas punavas killas
silma kordki siis vaadand sul?
Oma kulda kas kullerkupp pillas
oja osjase käänakul?

Pajupõõsad, kus peidukad aimud,
ojavöödine viherus?
Voolus all naljakad mängisid maimud,
kolta alt vilgatas iherus?

Nagu muinasmaa virved ja hõngud,
unustustarkus tumm ja tuim.
Põraste mõraned, võõrana lõngud,
orb su unistusumine uim.

MÕTE MÕÕTKU

Üksteise vastu mõte mõõtku aegu,
mis tänasest, mis eilsest tõeks teab.
Pilk kaegu üle oleviku praegu,

maapaost sinna, kuhu ikka veab
veel hävinguski hävimatu lugu,
mis nurjatus küll nuripidi neab.

Oh, Läänemere uljas rahvasugu,
kas kinni tuiskab stepi lumeräts,
kas unub, kuis ka ajad vaheldugu,

see päästepäev, see manifesti Päts,
nõukogude väed maalt kui põgenesid
ja talve trampis teine sammutäts?

Eel Võnnu võimulised jõgenesid.

KURI KUU

Ajukurdudeni salapärast jahmu
sest jäisest hõbesärast uhkab,
täiskuu kui katustele valendab.

Ei istu maha,
ei kirjuta
ulma ööst kuuühõbedasest!

Külmvõikalt kõrgemale kerkides
täisirvakil kui tähistaeva karjus,
nii kahvatu, nii armutu,
öövarjudest ka välja seletab
lunitund ahervarte legendikku
ja hangund hangedele helendab.

Ära hädades haiget tee, kuu!
Ära linnale liiga tee, kuu!
Ära pimendusest pila tee, kuu!

Tõtt öelda:
tühjusesse püstitaks nüüd redeli,
ükskõikse irvanäo su tuhmiks tahmaks

ja mõne pilveräbala veel ette riputaks —
enne kui kumast kostab kuminat,
enne kui mootorite mürinat
sa välja kutsud varemete kohale.

Küll siis jubeduse judinaisse kaod,
kuu jääne, hõbesärane,
maa-aluse kaod koobasniku silmist.

SÕDA JA RAHU

Sõda ei andnud rahu,
sõjast lahti ei saa.
Tasaseks taipu ei tahu
tahes või tahtmata.

Nooruse hõisked pagend,
sihid veel silmade ees.
Pagedes kaasa ju haged
heitluse enese sees.

VILLEM RIDALA

KEVADETUNNE

Midagi helendab, helgib ja tuikab
kaugete kinkude takka;
kaugete metsade takka
midagi kutsub, ja hüüab, ja huikab.

Taevas sätendab, särab ja selgub
õilmetes aasade kohal;
õitseval lõhnaval luhal
tundmatut puhmastes huljub ja pelgub.

Midagi helendab, helgib ja tuikab
kaugete kinkude takka;
kaugete metsade takka
midagi kutsub, ja hüüab, ja huikab.

Südames midagi salaja tärkab,
paisuvat, vallale püüdvat;
midagi õrnasti hüüdvat
hellana hingesse helama ärkab.

LUITEL

Õhtumaile alla vajub päike verevana, —
istun üksi luite sõmeral, —
kevadine meri eemal sinkjas-tumedana
kustub kaugemeelsel kohinal.

Üle laidude, veel ehakullast kumavate,
lendab kisal ulgumerele
kajakaid ja kaadruid läbi avaruste hämarate,
üle õhtu tumeneva vee.

Järgi päiksele kui kauge puri kahvatades
horisondil keset hämarat
mõõnab meel kui öine laine vahus tuhistades —
kaugele täis iha videvat.

LINNUSEL

Eemal, aurude seest, üle halja ranna,
helgib Väike väin, nagu selge soone
valkjas, kauge viir, keset halli valgust,
õhtusel läikel.

Põhjakaare poolt, piki vaatepiiri,
sinkjasmustav näib, üle tühja välja,
männimetsa veer, nagu kurja teadev,
kauguse paistes.

Miski õudne aim nagu hinge valdaks,
meeliskledes noid, juba muistseid aegu,
millal vaprus, võim, keset vaenu leeki,
vermetes vaibus.

Millal raudne surm, läbi sinkja suitsu,
sammus, rist tal käes, üle meeste, linna,
siis, kui hurmes maa, juba looja veernud
priiuse päike.

KÜLV

Põigiti veerude nõlvu,
rammude süütavas kiimade alges,
võimuvus kaugete loitude valges,
laiutab maa omi hõlmu.

Valguvat kuumavat kulda
helkjana särasest taevast kui äike
välgutab ülenev kevadepäike
musta ja muhesse mulda.

Suitsedes kisuvad hiirud
läikiva adraga varmasel sammul
vedurjal raudiste lihaste rammul
nurmesse mustavad viirud.

Võimsa ja tõmmuka käega
heidetud kollakad tuumekad terad
sajavad helkjalt kui kullased kerad —
ohtra ja voodava väega.

Sünnites himura hüppe,
seemendus võimsate vagude taha
pudiseb puhkenud nurmele maha,
tungides huumuse rüppe.

Külvaja isade pinnal, —
ajudes armsate aegade ootus,
leegitsev vaanelik lõikuse lootus, —
astub põksuval rinnal.

Meeles tulevad ajad —
heledad, selged kui valgusejooned,
kiirgavad, helkjad kui kullased sooned,
armsad kui häälivad kajad.

TALVINE ÕHTU

Üle hämara, varjudest tume,
õrna ja sinava lume
heidab veerev, kustuv päike
punava läike.

Üle ääretu lumise välja,
nii tühja ja palja,
viib üksik tee
üle jõe,

kus pruunikad pajud
on unesse vajund.

Mööda lõpmata teed
lähevad reed
kuu kahvatu kumal,
eha punal
kaugele.

SÜDATALVE ÕÖ

Hõbedalt särab kuu üleval, aeglaselt sõuavad pilved;
tasa huljutab tuul oksasid kõledaid puul.
Sügavas taevas põlevad arvuta leekivad tähed;
kaugusest siit ja säält ei kõla ainustki häält.
Eemal nii kaugel, kui ulatub silm, on sätendav lumi:
hääbunud möllune voog, raugenud marude hoog.
Kalamees ammu on jätnud mudased võrkmajad maha,
harva ta piki jääd unnale minevat näed.
Heledalt vilguvad kaugete külade hilised tuled
põigiti unelevat lumist ja kiirgavat maad.
Kaugusest kostavad kajavas õhus koerade hauked
väsinud tumedalt teel heliseb kelluke reel.
Tardunud südaöö vaikuses aegade kaduvust kõlab
tornist löökidel kumedail vaskine kell.

SUVI

Täis õite küllust upub metsa vari
ja heina kallistuisis nõtkuv aas
ja laulust helgib õhk puil põõsail maas,
roog rannal, lilleline kalda hari.

Ja mesihõngu hoovab õilme sari
kui üle ääre voolav kallis vaas
ja kuumust, kirge õhkub ranna paas,
kus vara küpseb mahl ja valmib mari.

Kõik on nii hele, selge, tüün ja soe.
Maa, metsad, meri päiksest joobnud, tumm,
kesk roo- ja tudrerikkaid randu loe.

Vaid väsimata saalib viire summ.
Ja armsust täis on suve pilve koe
ja avar taeva õhuline kumm.

NOORUSMAA

Kuis olid kaunid noorusrajad,
mäed, kingud, murud, metsakajad!
Ei iial unuma küll saa
 need ajad!
Rand kuldne unistustega,
 mu kodumaa!

Kui armas oli üksik palu,
niit, männik, laas ja kauge salu
 koivalu,
mis kustus õhtul üle vee.
 Kuis unuks see!

Täis õnne näitsid väinad, lahed,
roo ääred, pangad, saarte vahed
ja meretuule kauged hood,
nii mahed,
ja vete välge, tüüned vood.
Kui kallid nood!

Oh kuldsed ajad, õndsad päevad,
mis meele kustumata jäävad,
või olgu muutusi, mis ka
kõik näevad.
Ei iial unustama saa
sind, noorusmaa!

LUIGED

Päev rauged külmalt kevad-halli uttu,
mis mähib taevaid, kaugeid vesi, maid;
veel aimub mõni mets ja kiviaid,
ja öine kahu, pime jõuab ruttu.

Siis kuuled äkki nagu lapse nuttu,
see kostab pilvilt, mereseljalt vaid,
kus mustab sinav vesi, jäine laid.
Jääd kuulatama öösist halajuttu.

Need — luiged kaugel väina ajujäl,
kes ärkasid kesk külma vaikust, und,
need nende kaeblik-kurvad hüüud säääl.

Ja meele valdab jube kahjutund:
on nagu halaks inimeslik hääl
kesk ööde õudu, vastu võigast lund.

Veel ruskab puna läänetaeva rajal.
 Õhk hämar, põuaaurune ja sume,
 ja arukadarik on videv, tume;
 vaid laulurästas hõiskab surnuaial.

Ja kaasiklennud laulvad eha ajal;
 alt loigult kostab kiive hüie kume,
 kui kaugelt kuulatama seisatume;
 ja vaikust konnad täitvad valjul kajal.

Lööb kõrgel helendama tähe tara
 ja linnuteede hõbe-helkjas uju,
 kui eha sülle vajub Veenus vara.

Veel paistvad aru-pered läbi uju,
 veel kuuleb eemalt mõne hääle ara,
 siis vaikus langeb, kujub kullast kuju.

PÕUD

1

Teist päeva näikse taeval Noalaeva,
 kuid nõrkemata kestab hirmus põud.
 Kõik kõrbeb, rohi arus, põllul tõud,
 pind lõhkeb, muld ju muutub tuhaks aeva.

Kui vinge suits, aur loorib ruuge taeva
 ja väljul, metstel lasub painav õud.
 Puist, taimist kaob värskus, elujõud.
 Maa ägab janus, ägab surmavaeva.

Ja meri taandub, kuivab jõe joom.
 Tast järgi jääb vaid mustjasruske lomp.
 Ja linnulaulust tummub metsa kurm.

Ja varju vilu otsib iga loom.
Kõik mässib kurba rüüdi udusomp,
kõik lüüa palav ähvardab, õel surm.

2

Hallruugelt hergab taevas, sinkjalt meri,
mis üle laisalt lentsib koolnud tuul.
Ei ühtki laeva silma väina suul,
ehk olekski neil teab kui kiire eri.

Ja päike, saates läigitumaid teri,
kesk põuasonnet, nagu vaskjas kuul,
mis kätte närbub rohi, lehed puul,
kaob vaateveeru taha nagu veri.

Ja helgus kestab päevad, öödki aina,
mil rohulatvadel ei kastet kiiska,
mis kustutaks maa surma janu vähe.

Ei miski loodusele värskust laina!
Ei lange kõrgusest üht ainust piiska,
mis paneks tõusma uue elu tähe.

ELEEGIA

Ühele sõbrale

Ju tühisedes vardad rasketena langevad
all tolmavates rehalates,
ja uudsevilja lõhna, turbasuitsu magusat
on tunda külatänavates.

On läinud suvi nii kui lapse süütu unistus
kesk mängumuru elamisi
ja kadunud kui õnneline salaihaldus
täis kahjutundeid imelisi.

Ja süda raske murest, mida sõbra silm ei näe,
meel tume, hinges nukrus paha,
on sõber armas kurvana siis õiendanud käe
ja jätnud kodurannad maha.

Nii nagu teevad lugemata mitmed tuhanded,
kes võõraste maailma läevad,
et kulutada võõrsil õrnad aastad varased
ja oma lootusrikkad päevad.

Ja läinuid õudsena jääb kurtma mahajäetud maa
ja oma noorsoo kurba kadu,
mis, jättes kaitsetumaks kodukolde, isamaa,
ehk läheb käändumatuid radu.

KAKS PIHLA

On õhtu; päev läeb looja,
läeb looja pihlakasse.
Ta punab, õhkub sooja,
ta läik on verev, vase.

Ei võinud käsitada
veel lapse aru väike,
kuis lõpetada rada
võib pihla punav päike.

"Läks pihla otsa looja,"
jäi mõte mõlgutlema,
"kuldratas, õhtu tooja,"
pää vastu hoidjat, ema.

Silm vaatles õhtust lõõska
ja puna pihla palgel,
ja põllu haljust rõõska,
merd hiilges ehavalgel.

Nii ime täitis meele,
jäi tummaks sõna suhu,
viis päike mere teele,
”kuldratas, ütle, kuhu?”

Jäi purpurtera silma,
kuldõhtu lapse meele,
lõi ime väikse ilma;
ju kustus valgus veele.

Kaks pihla rannal laotus,
rand teispool põldu, kallet,
pihl eaks meele vaotus
kesk puna, kõlda, hallet.

METSHANED

Õieli kael ja punakad lestjalad takatsi sirgus,
silmaades punakas helk, millise loob eha kiirg,
nii nemad ujuvad üleval öösise kõrguse sinas,
kustuva päikese vaos, hämaras pilvises reas.
Aeg-ajalt sirguvat hahkjate tiibade võimukat lööki
saadab taevases sõus kõlajas, kaikuja hää. l.
Kaslane kaaslast kutsub ja häälitseb kurgusel toonil
üleval pilvisel teel, kust läheb sajane lend.
Allpool mustavad rannad ja metsad on varju ju maetud,
ainult öösised veed tuhmisti helgivad veel,
kajastes kõrguses kustuva valguse ruugavat eha,
nii kui tuhmunud peel hõbeleb merine selg.
Üleval ujuvad esile tuhanded hõõguvad tähed,
Linnutee värisev loor, külvates taevase tee.
Üksi vaid purjetab sinakasmustjana pilvine puri,
tume kui mõtetes kulm, kaaslaseks öösine tuul.
Otsegu öösised varjud, mis hõljuvad pilvede piirel,
viirgab hanede salk öösiste tähtede all,
täites valjude häältega sinava taevase kummi,
kust kõlab igatsev hää, alane pilvisel teel.
Ei pea rändajaid põhjalast vilusast lõunamaa poole

öösiine saar ega laid, vagune söödamaa paik,
kuhu nad pehmele murule laskuksid puhkama summas,
uinudes lüheda öö, tiiva all kollakas nokk.
Edasi hõljuvad öösised lendajad tähtede valges,
silmaes igatsev loit, öövalust hingeldav rind,
heledaid kaelu sirutes ehava valguse järgi,
millist veel õhkub päev, viimase palangu tuhk.
Pikka nad vaibuvad hännas hāmuse kauguse öösse,
kurgus halisev hää, hädaldav sõnatu hüüd.
Õine pilv taevas jääb üksi vaid tummana jätkama lendu,
endisest tumedam kulm, ülevas tähtises öös,
kaugete paakide vilkudes kurba ja rahutut helki
üle öösise maa, alamal Linnutee raast.

JAAN LÕO

ENNE LÕIKUST

Mu vili valmis, töötab saaki hääd;
ta valkjad varred, pikad rasked pään
on paindunud alla, heitnud hakki end,
kui uhas vihm ja kohas tormilend.
Nad saanud, joonud palju päiksetuld,
sest õlg on vask ja tera — valmind kuld.
Ma algan lõikust homme hommikul,
ja vaata, idaservas hiilgab mul
just alles tulnud taeva terasest,
veel nõretades noorest värskusest,
sirp hõbedane, terav, õrn ja uus.
Nii surmav-selili ta kumerus,
et lõpuaimdus kerkib kõrres, päis,
nad värisedes tundvad: aeg on täis.

EELKEVADE

All loodeservas sureb päikene
kui purpurisse pandud kuningas.
Ta kustund kulmudele kerkib öö
ja tõmbab taeva oma tähte rüü.
Täis mulla lõhna, karget kahutust
ja imeõrna hõbeõhetust
on märtsi öö, kus uinub kodutalu;

kui surnud saar ta ümber metsasalu.
 Sää! raagus rühmad tõusevad kui vall
 ja paistvad tumelillad öise helgi all.
 Ei kohise veel lehte haljus sää!l,
 ei kosta tiivuliste laulikute hää!l,
 mis süütaks südant sala värinal.
 Kuid juba tuikab, tuksub tüvedes;
 mahl mullapõuest sinna ülenes
 ja käib ja käärib sää!l kui värske viin.
 Ja äkki lõikab läbi vaikusest
 üks kurguheli, kasesaludest:
 "Kuturr-rutuul!" veel üks ja teine nüüd,
 see — kudreskuke kirglik ihahüüd.
 Ta laulu, tantsu rütmus tormine
 käib õhtu õhul läbi laanede,
 et süttinevad ihas südamed
 ja pudenevad talve pidemed.

PÄRN

Pärn viimne puu, kes süda suve aal
 veel õite ehtes püsib põhjamaal.
 Ta vaha-valged õied tilkvad meest,
 kui lõikuslaul käib sumin lehte seest,
 kus virk ja väike, püha putukas
 on lõhnav-magust saaki kogumas.
 Kõik oma hinge, oma helguse
 on heitnud suvi neisse õitesse,
 et pärast seda surra, kaduda
 kui pillamisest vaene kerjaja.
 Pärn tardub viimaks talve pakases,
 ta väike, küldne sõber tarudes,
 see külmab, nälgib, kadu kannatab
 ja suvest soojast, õitest unistab,
 nii suurist, valgeist, üsna võimatuist,
 kui ulub torm ja teedel tõttab tuisk.

ÜHELE NAISELE

Kui raiuda sind välja marmorist,
kõik imetleks su ilu, ihalist.
"Pallas Ateena, jumal neitsilik,
sind voolinud on Pheidiase pikk,"
nii annaks otsust uuriv tundja pilk.
Oh ei! oh ei! su hinge, silmi saa
ei maal, ei marmor iial jäljenda,
need kustuvad ja kaovad sinuga.
Vast kaugeis lastelastes leidub kord,
kui esiemast viimane akord,
kes kehastab su hinge, helget verd.
Siis uued pillid ihal ikevad
ja uued laulud talle hõiskavad,
et Toone taredeni tungib lust,
kus viibid sa, täis valust igatsust.
Ei ava keegi sulle hua ust,
sa kadunud ja unund igavest.

HINGEDE PÄEV

Täna hingede päev.
Täna tulevad kõik, kes mind on loonud
ja aegade hämarast ette toonud,
mu muistised vanemad, kallid kooljad,
mu kodu ja rahva eest kostjad ja hooljad.
Tulge kõik, tulge kõik, teid kutsun ma,
kõik pիրrud ma süütasin põlema,
laud nõtkub söökide, jookide all
ja õled, puhtad, on põrandal.
Mu kojukutset nad kuulevad
ja haudadest hulgana tulevad,
mu esiisad kaugelt muinasmaalt:
kes kütt, kes kalur Volga raalt,
kes süütasid Muroma kütiste tuld,
kes teadvad, kus peidus on Kungla kuld;

kes ilmus kui võitja maleva,
et eesti kodu siin rajada;
kes langes Eesti viimses väes,
kes rauges raske orjuse käes.
Nende varjud ja vaimud täitvad mu toa,
mu tare, mu kambri, mu koduse koa.

Võtke mu värsket, mu uudseviljast,
katske mu kappades vahtuvast kaljast;
saatke mu künnile, külville kasu,
mu töödele tasu, mu rahvale asu;
läitke leeki mu poegade rinda,
et kodumaa pinda nad koguks ja korjaks,
et maad, mis joonud te verd ja higi,
ei vääraks, ei võidaks võõra vägi.
Ja viimaks —
kui ähvardab kustuda eesti päike,
siis tulge kui äike, kui kevade torm
ja pühkige ära kõik painajad, lööjad
ja surujad, sööjad.
Küll piduehtes siis kodumaa
kõik tuled teil süütab põlema.

VÄGILANE

Mul endne veri kerkib südames
ja endne kangus kasvab kontides,
mu muistne osa, püha pärandus,
mu vanematelt saadud varandus.
Sest pole loodud mina risti kandma,
ei alanduses ennast põrmu pandma,
kuis käsid sa,
suur kannataja, Galilea mees.
Ei: võitlus, vastupanek, vägitöö
ja uhke minek, algab Mana öö —
nii on mu viis.
Su taevad, paradiis ei kutsu mind.
Ma sinna käin, kus hiied kohavad

ja ahituled öösse loidavad,
kus Vana-Eesti võidupidu teeb
ja tapapaika oma ohvrid viib;
kus esi-isad, võimsad, tugevad,
uut maad ja saaki omal otsivad,
kus Kalev sõidab "Lennuk" laevaga
ja hiiglaneiu mängib meestega, —
sää! on mu hing.

Sää!t uneöödel tulen tagasi
veel vaatma kodu välju, radasid.
Kui tuuleõhk käin üle vee ja maa
ja panen lilled õitsma, pungad puhkema.
Ja kustubki mu nimi, mälestus,
ma elan edasi, kui kodugeenius,
kes tuhat teisega on valvel ustavalt,
et Eesti kodu leiduks päikse alt.

KURELASTE LAUL

Brävalla nõmmel
veel punetab sammal,
kus vanasti võitles
eestide vägi
ja kõlas me kuulsus
Skandia mail.
Sää! taanlaste ridu
rõhusid maha
me toredad ratsud.
Kuis hirnusid uhkelt
nad lahingu õhtul,
kui kapjadel hüübis
neil hurmane veri
ja jalgus neil vakkus
vaenlase juuks —
kuldkiuuline kammits,
taanlase tukk.

Sest ajast käib hirm
me laevade eel
ja ahastus taga
me tegude teel.
Me tuleme saagi
ja võitude lõhnas,
me lõikame lõunas
ja põimame põhjas.
Me päralt on hõbe,
me päralt on kuld,
me jätame järele —
tuhka ja tuld.
Norra kuningapojad
meil kaitsevad karja
ja Jüütimaa tütreid
jahvavad vilja
ning suruvad uhmis
otrade teri;
oma kodumaa saari
nad enam ei näe.
Sest lendab hirm
me laevade eel
ja ahastus taga
me tegude teel. —

JAAAN OKS

LAPSEPÖLV

Kus hoovid haisesivad,
sää! aastaid kännisin.
Kus sitsikuue-räbal,
sää! ilma sündisin.

Mu ema oli värdjas,
ma kahekordne veel.
Mu isaks — vanad poisid,
armastus kõrtsiteel.

Mu kunstikasvataja
on purjus ema laul —
kui teised tegid liiga
sõtkutud neitsi aul!

Ja saladuse isa
sain näha alles siis,
kui nõõri lõikamiseks
üks vööras noa viis.

Te laulge kiidulaulu
ja õnnes hüpake —
kuid põlata ja naerda
mind mudas lubage.

JÄLJETA

Jäljeta — jäljeta — jäljeta ma
ilmadest läbi pean pääsema
taevastest mööda ja haudadest üle —
sinna, kus ahetab unustus-süle.

Kui ma ka valitseks, talitseks säääl —
aegade ääres, momentide pääl:
sideta, pideta uhke on minna,
olgu siis siia või olgu siis sinna.

Seda ma tean ja ka tegema pean:
ased ja jäljed kõik kaasa siit vean.
Enne veel väiklased sidemed kaotan,
enne veel viimsedki paelaksed laotan.

KAS!

Kas leiad maad, mis on nii pisi,
et sündima ei mahu mõtte isi —
et ummustuses idu enne langeb
kui kangeb?

Kas tunned maad, kus vahest külmahallad —
veel enne, kui sa tundeid hinge kallad —
kõik kujutused halvanuteks teeks —
neid jääga üle lööks?

— — — — —

Kas näinud oled — — või on teada antud:
kuis taotakse need targad ahelad,
mis kahtlemata hinge arstivad,
kui saavad manu pandud . . .

KILLUD

3

Tean, et enne sündimisi sa
julgesid mind emas teotada:
tean, et pärast sündimisi ma
emaga sain pisarates leotada.
Aga nüüd on sinu tütreid suured,
mina helev mees.
Nüüd on sinu tütreid lahti minu ees.

6

Vaatan vastu halli võlvi,
mööda sirgeid pikki puid:
näen siin ainult paljaid põlvi,
väga raskus-rikast suid;
näen siin õrna õie otsa,
musta seemet mulla sees,
iluäratusemetsa,
oma hullumeelsust ees.

7

Rinda vastu tuiskab, möllab,
seitse kurjavaimu sees,
kord ta kratsib, kord ta hellab
uimasena jalge ees.
Ma ei või — ja meel on hale,
süda karvane ja maas:
ma ei või — ja kõik on vale,
rind on kinni nagu paas.

12

Ma vean elust läbi
nii sala-salaja.

Mu tee on metsa taga,
mis mulle teadmata.
Nii olen ala vaga:
ei nad ju aru saa...

ISASED

Igavesest ajast igavesti Sugu
otsib oma lunastuse lugu,
vaevleb pääsemiseks olemise seest
upub pühitsusel oma — teiste eest. —

Kuidas koormat veavad
karjaloomi inimesteks viies,
ennast juues, ennast süües —

Kõik nad peavad...

Kuidas viimisel on mured umbseis teedes —
vihates ja naerdes, valetades, needes —
oma töödes

laulma peavad nõiut öödes.

Teadvad:

julge kandku oma otsas teise risti,
kummardagu, kõverdagu — tõstku nõrku püsti,
viigu kannatuse veri lagedale mäele,
halastagu minnes pesemata pääle.

Nõnda oma käiku ühtelugu
teadku päikse-, lunastuse-sugu.

Vaatad üles! — mis sa annad talle,
kuidas tasud oma kangemalle?

Pisara või kangekaelse silma,
lahti jäta terve tundeilma, —
või sa tahad lihtsalt salata:

teine tahtis enne alata...

Mine — ammu lehkab pisar — palve
arm on rammu, lootus — halve.

Mine! vaata jälle mõõda madu,
ole segane ja laula elu-kadu.

Lase lunastaja tühja kõrbes hüüda,
pesta kruusaaugul sinu süüda.
Lase valekiired otsalt langeda,
võid siis unustatult kuskil hanguda.
Lase ka — ei sünnitada saa
"jumalat" sa jumalateta!

Halb on lugu ilma toega:
raske anda ainust poega,
aga Sõna suur siis pandiks pandi
see on mees, ta juba anti,
ammu rahutuma seemnena,
mis on õnnistud — käib üle maa
kaks kord kolme päeva töö,
vahetavad päev ja öö,
päev ja öö.
Ja nüüd on päästmisel ju vöö...

ANARKIA

Mässamiste terve ilu
himustuste iselaad;
siin on soe ja siin on vilu,
siin on palgid, siin on raad.
Siin on lilled, luhaheinad,
köögid, pliidad, templiseinad,
õled, kantsel, vaimud, sääsed. —
Ela läbi, ela läbi — kus sa pääsed.
Mööda metsi kõver elu
tunneb ilu, tunneb valu,
laseb tõusta selle hääle,
himu himudele pääle.

Lahtilöödud templi tee —
segamini seisus öö.
Õö on hing ja öö on ihu,
pimedustes sala kihu —
pimedustes puhkeb meri,
lõhkeb hing ja jookseb veri...

Vahetatud mehenaine,
valimata luuleaine,
valimata valged rinnad,
pesemata viimsed linad —
viimsed — kolgatale teel —
karjaloomad — karjus eel...

APOTEOOS

Lase ette, lase taha
segada su värske suu...
kisub püsti, kisub maha,
väänus paradiisipuu.
Hädaohtlik — näita, nii:
pikalt-pikalt — varbani,
kaugel-kaugel süda sees,
sees ja sihtide pääl ees...

Rinna üle pane keeled,
pane poogen nagu roog, —
aga: miks need oruhääled,
mõistusetu tormihoog?
Miks see järv nii saaki ootab,
miks see kallas kasvand keeb:
miks see pilk nii palves vaatab —
mis see loom sul vangis teeb?
Mina hõiskan ilma kadu:
mina laulan viimast viit,
kutsun sisse sööma madu
ilu ära viima süit...

Lõpulaul on langev sugu
enne surma surev huul —
viimne viis on marja nägu
kõige magusamal puul.
Selles sugus näeme pidu,
selles õhus õitseb rind;
uhkes õitsemises idu

ootab uhkemalt veel sind.
Sinu mood on kustutada,
komme hullustada suud,
mahla metsast kuivatada,
kooretumaks jätta puud...
Paenduv plika, ahne süli,
püha tempel vööde all
pühapäevane on küli —
ohver ootab altaril...
Ei see seeme lõikust anna,
ei see mõte valgust loo,
ei see himu vilja kanna
ega tundmust enam too.

Unustud on valge põu,
otsas imemise hää,
väsinud on reostud õu,
jumal lubas tulla pea;
sa ei oska pattu teha,
sa ei julge juua nii,
sa ei suuda valgust näha,
paljastada üleni?...

Saime kuraditelt kutse,
juhatused jumalalt:
kõike välja hüüda otse —
laulda väga rumalalt:
olla prohvet patuihas —
põiki armukarjas tööl —
kanda lõpetusi lihas —
anda õpetusi ööl...

HENRIK VISNAPUU

PROLOOG

Aeg ilmuda jo ülim, täis on tund.
Te hulka, laulikud, ma julgest tulen.
Mu saatus see, mu mullapäälne pund,
aeg ilmuda jo ülim, täis on tund.
Kas alla jään või mõne ringist sulen,
ükskõik; see nii, see olemise sund.
Aeg ilmuda jo ülim, täis on tund.
Te hulka, laulikud, ma julgest tulen.

Mu päevi veesse naised köitnud loed.
Kui varglik pilk käib süstik läbi lõime,
üks teise järgi kinni lüüaks koed.
Mu kanga veesse naised köitnud loed.
Nad madarate verre kastnud põime
ning kangasteljel' teinud raudsed toed.
Ah, päevi veesse naised köitnud loed.
Kui varglik pilk käib süstik läbi lõime.

Hää jätta endas kõiki jumalaga,
kes olnud karmid, olnud mulle hääd
ning laulda sest, mis on, mis seljataga.
Hää jätta endas kõiki jumalaga,
hää mõttes silitada naise pääd,
end määsi juustega kui humalaga.
Hää jätta laulus kõiki jumalaga,
kes olnud karmid, olnud mulle hääd.

Ah, kallid mälestuses silmaveed.
Mu laulud — naiste sammud üle läve.
Ah, armsad, armsad mulle tunnid need.
Ah, kallid mälestuses silmaveed
ja rõõm kui kuldse muinasjutu käve,
kui kauge ilma seljataga-teed.
Ah, kallid mälestuses silmaveed.
Mu laulud — naiste sammud üle läve.

Mu laulud, kallid minu südamele,
oo, naine, sinu käte soojusest.
Need laulud olen laulnud eneselle,
mu laulud, kallid minu südamele.
Mu laulud enda ihu roojusest,
ah, need on kõik, kõik laulud kurbuselle.
Mu laulud, kallid minu südamele,
oo, naine, sinu käte soojusest.

Miks laulan oma unistustest nüüd?
Kas raudse ajaga pean tasakaalu?
Oo, ei! Nii võõras minule see püüd.
Miks laulan oma unistustest nüüd?
Et aja luhtund jõed võtaks vaalu?
Oo, ei! Nii asjatu te küsi, hüüd:
"Miks laulan oma unistustest nüüd?"
Vast endaga ma endas pean tasakaalu.

Aeg ilmuda jo ülim, täis on tund.
Te ringi, laulikud, ma tahan astu.
Mu saatus see, mu mullapäälne pund,
aeg ilmuda jo ülim, täis on tund.
Kas mõnitust või kiitust tuuaks vastu,
ükskõik; see nii, see olemise sund.
Aeg ilmuda jo ülim, täis on tund.
Te ringi, laulikud, ma tahan astu.

IGAVESTI

Igavesti mulle antud olla kurb,
olla rõõmust hull,
olla hell, olla karm.

Võlund tunnil sel meeled sinu arm.
Jälle süda mul
tuikab, tuikab sull!

Igavesti antud mulle olla noor,
ikka nälgida,
joobuda alati.

Täitkem viinaga karik ääreni:
täna armasta
teda ihkan ma.

Ah, miks puhkeb jürikuine pajuurb,
päike heidab tuld
üle maa, üle vee?

Tule minuga, tule minule.
Oh, mu kevadkuld,
lilletet kõik muld!

Kuidas hallib, kuidas trallib linde koor.
Õde, armuke,
valla hius, valla vöö!

Kiirelt kaob käest, mööda läheb öö.
Heida minule
käed kaelale!

Ah, et närbub urb, et märgub naerev silm!
Suudle, suudle mind
surnuks sa, enam veel:

lahku armuta veab eluneel.
Nüüd veel ihkan sind,
oh mu kevadlind.

Igavesti mulle antud olla kurb,
olla rõõmust hull,
olla hell, olla karm.

Võlund tunnil sel meeled sinu arm.
Jälle süda mul
tuikab tuikab sull!

KUI KUURDUB ARMULILL

Ma ihkan kurba vaikust oman rinnan kanda
ning tunda hämarust kui vesimusta siidi,
end õhtu purpurpehmeil tunnel tahaks anda.

Siis oled vaikusen mu ligi üksi sina.
Kui õhinast, nii imelisest, meeled viidi
teed ihalduse siis; sind õrnalt hoidsin mina,

suud suruden su käele, helluden su ette.
Oo, öine tund, loo sellest unistusest tasast viisi,
kuis kuurdub armulill, mis pandud silme vette.

MARIA

Maria, imeline nukrus ses nimes,
püha, valukeelne.
Ma palveluses julgen otsi su ilmes
lohutust mu raskes mures.
O, jumaline ema, neitsi süütumeelne.

Maria, esimene, kellel ma andsin
oma lapsemeelsed
ja päiksehelksed uned, kellel kandsin
lapseast mehepõlve
kõik vaimustavad viisid armust kaunikeelsed.

Maria, lehekuine, õitsev on ära,
nagu kevadise
vee kohinad ja helged värvid. Veel sära
kurba hinge jätnud maha
neist mälestuse mulle kallihinnalise.

Maria, jaanipäevne, kirglik, on ära
tiivutanud minust
siidpehmeil libliktiivul lüües, ja ära
hõbesoomused ta tiivult
on pudenenud suveõhku. Kahju sinust.

Maria, maarjapäevne, närbunud kui heinad
palatetud luhal,
su järgi käivad moshusvänged mu leinad
sügisöisel kurdil tunnil,
mil virguvad mu meeled mälestuse uhal.

Maria, sügisene, rooste su silmi
kurvis järvis ujus.
Kas mäletad, kuis kahekesi noid pilvi,
laigutavaid kurgi lõuna
me taeva vesil juhtisime kurvas tujus.

Maria, imeline nukrus ses nimes,
vaikne hõõgamine.
Kõik lahkumine ainult valus, on minnes
ilus mäletada olnut
ja mõtelda, et kõik on ainult kordumine.

Maria, naeruline nümf, mu nüüdne
kevadine iha.
Kui kaua kestvad armumängud? Kes süüdi
pööritavas tantsukeerus,
et kätte olen saanud sinu nõtkes piha?

Maria, imeline nukrus ses nimes,
püha, valukeelne.
Ma palveluses julgen otsi sinu ilmes
lohutust mu kurvastuses.
O, jumaline ema, neitsi süütumeelne.

Su nimeline see, kes praegu mu hinge
kõige kallim vara,
nüi nagu teisedki kõik, kelle ma kingi
näinud astvat minu majja.
Sind palun, ära võtta lase teda vara.

NÜÜD ON ÖÖ JA KUU

Videvikul maha lemmendas pehmet lund.
Mõtted ise tõusvad eneses, kui on tund.
Nüüd on öö ja kuu, nüüd on süda valus.

Kannatada rasked sinuta tunnid need.
Leiad sina üksi minuta omad teed?
Nüüd on öö ja kuu, nüüd on süda valus.

Tortidena lumi pudenes, valge vill.
Hämaruses algas, valjunes leinapill.
Nüüd on öö ja kuu, nüüd on süda valus.

Valendavad kõrged katused, peidus kuu.
Igavesed hinges matused, ristipuud.
Nüüd on öö ja kuu, nüüd on süda valus.

KAKS ALGUST

Kaks algust minus: süda ja mu liha.
Neid ühendand on armastus ja viha.
Käib ingel ühes majas saatanaga.

Too ohvrit jumalalle, naine vaga,
too ohver verivalge altarille!
Oo! ära seisa templi uste taga.

Too tall, kes veristet, too lille.
Sest rõõm on ohvrit tuua jumalille
ja süda ära anda küsimata.

Too ohvriks oma liha saatanalle,
õisroosa ihu anna kiusajalle:
tund tunni järgi sulab püsimate.

Su lapse ihu õitseb rüsimata.
Oo, tee tast ohver saatanjumalalle!
Siis laulda tahan ajaks igaveseks
su ilu, mis on antud üürikeseks.

NEITSI SAUNAS

Pani helevalge särgi
ihu pääle,
roosilise õitsva ihu üle
leilis pesemise järgi.
Pani paljad käsivarred sülle
põlvi pääle.

Ah, ta pesi selle märgi,
pesi ära!
Leilis puhkes õitsma hõõguv ihu,
silmad hiilgvad kuuma järgi.
Tõukas taha juuste raske vihu
õlult ära.

Kui nad teaksid, kui nad teaksid
seda tundi,
mil ta meeletuses andis ära enda,
läbi tänava ta veaksid,
verde peksaksid ta valge selja
enne tundi.

Ah, ta pesi, ah ta pesi
kuumas leilis
rinde valmid õunad, niude lohud.
Uhtis ära karge vesi
mehe himuliste huulte ohud
kuumas leilis.

Tuli härdusesse neitsi
omast ilust
pehmes, puhkevas ja roosas kehas:
jättis unustusse teisi,
kes need mööda läksid reas
tema ilust.

Pani helevalge särgi
ihu pääle,
roosilise õitsva ihu üle
leilis pesemise järgi.
Pani paljad käsivarred sülle
põlvi pääle.

METSATALU

Ei enam joobumist, ei taha kirge,
ei suudlemisest niiskeid huuli.
Pää üle kuulda ihkan teisi tuuli
ja nende mühas seista erk ja virge.

On kustund otsimise heitlik valu,
mis oli käies naiste jälgi.
Ei enam ma tost ilust nälgi,
all teise päikse seisab minu talu.

On pühapäev nüüd minu vaiksus talus
ja puutumata seisab valge ase.
Ta päitsi panin haljendava kase,
nüüd meel on härras, süda õnnest valus.

Oo, püha hingus ümber minu maja!
Oo, vaiksed sahisejad kased!
Nii hää on, midagi ei ole vaja,
kui aga tunnid pikaldased.

LOOBUMUS

Olen väsind ootmast,
olen pettund lootmast.
Kätest ramm

kadus siruten neid sulle vastu.
Vaarub samm.
Raske seista, raske istu, astu.

Nüüd ei vannu, palu.
Nüüd on mööda valu.
Ainult tuhk
jäänud kõigest hõõgest hinge maha.
Elu puhk
sellegi viib mitme mere taha.

Tahad istu, nutta?
Tahad joosta, rutta.
Mulle see
nagu jookseks pilved, mühaks palu.
Minu tee,
see on: lauluks ülendada valu.

JUMALAGA, ENE!

Kuldse õhtu kumma
maha jäi linn.
Pean valima kumma
jumalikuma neist.
Maha jäi linn.
Armastan teist,
põlevate silmi ja kuumava ihuga.

Jumalaga, Ene!
Armastusest näe
und sina, illikene,
liblikas kurb.
Laotagu käe
üle sinu urb,
patju vala juuste ojava vihuga.

Hõbest taevas tahut,
lillatab maa,
laiali valguse vahud
valguvad kõik.
Käib üle maa
lindude hõik.
Tahaksin südame kiskuda kaheks ma.

Päikse üle maa vari,
jõe portselan,
puie purpurne hari.
Kihutab rong.
Lähemalle saan.
Kihutab rong.
Kahele südamele olen vaheks ma.

Õhtu kuldse kumma
maha jäi linn.
Pean valima kumma
jumalikuma neist.
Und näeb linn.
Kolmas meist
peab ärkama nutetud silmiga.

Jumalaga, Ene!
Igavesti sind
armastan, illikene,
habras nartsiss!
Nea, armasta mind,
tee, tahad mis.
Ära lähen sinult nende õitsevi ilmega.

EOKENE EO-EO

Sina oled imeline talleken,
Malleken!
Valge väikse punsund käega,
väega
mõistmatumaga sa mulle ütlemata armas.
Ah, sa väike, väike, valge inimese narmas!

Sina oled imeline lilliken,
tilliken!
Õitsed ainult suve päikses,
väikses
ilus anemoonega ja sõnajalgadega.
Ah, sa takjas, hakjas väike tatsujalgadega!

Sina oled suliseja jõeken,
õeken!
Vulised ja laulad, hullad.
Kullad
sinu juuste udemetest pudenevad õhku.
Ajad taga liblikaid ja kardad kurja tõhku!

Tilli-illi lilli-line lilliken,
illiken.
Tiuda-tiuda tiokene,
Ene!
Eokene eo-eo äokene äo!
Õo koob unekanga, katab sinu valge näo.

KODUMAA LAUL

Maarahva, talupoega vaba maa,
jää vabaks sa! Jää seisma sa!
Mis keegi künnab, külvab — lõigaku,
tööd ainult omaks hõigaku.
Jää vabaks sa! Jää seisma sa!

Tööliste, meremeeste vaba maa,
jää vabaks sa! Jää seisma sa!
Mis eales keegi loob siin vaevaga
või randa juhib laevaga,
on kõigile. Jää vabaks sa!

Töö, mure, laulu vaba kodumaa,
jäa vabaks sa! Jää seisma sa!
Kus kohal eales taevakaartega
või meredega, saartega
maa ühineb, jää vabaks sa!

OLE TERVITET, TERVITET

Noorte langend sõdurite mälestuseks

Nii ilus on surra, kui oled noor,
nii päikesen magama minna.
Su ümber on sõprade leinai koor,
sa nende südamen igavest noor,
said ruttu ju jumala linna.

Ole tervitet, tervitet vaba maa!
Ei mineja unusta suuda
maad seda, mis armastas noorena.
Jää igavest, igavest õitsema!
Haud sureja armu ei muuda.

Ole tervitet, tervitet kodumaa!
Surm kõiki me mehi ei murra:
kes üle jääb, vabalt võib elada.
Õnn igavest olgu sinuga!
Nii magus on sinu eest surra.

Nii ilus on surra, kui oled noor,
nii päikesen magama minna.
Su ümber on sõprade leinai koor,
sa nende südamen igavest noor,
said ruttu ju jumala linna.

JÄÄB INIMENE IKKA, IKKA MEIL
VEEL VELLEKS

J. Kuperjanovi mälestusele

Nii valus, valus meel, et tuleb venda tappa,
verd kuuma nõristada musta mulla kappi.
On ikka, ikka inimene veel meil velleks.

Kui kõrvetus on kurgus, tahaks valju nutta;
nii kõik, mis unistustest, tallatud on mutta.
Ei tea, mis saab? Ja saand on inimene kelleks?

Nii hirmus mõtelda, et tuleb tappa selleks
meil vendi lihaseid, et kaoks velle viha.
Ah, ära tuika süda, ära liiga rutta!

Ja tappa tuleb siiski, tuleb rüüsta liha
neil, kel seesama unistus ja sama iha,
et elu oleks hää, et elu oleks ilus.

Pea meeles, inimene, kitsas puuris, pilus,
et eksides jääb velleks ikka inimene,
kas on ta hiinlane või on ta venelane.

ÄRGE TAPKE INIMEST

Mul on valus ja häbi.
Sel aal, millal magasin, tapeti inimest,
millal katsin end vaibaga, poodi inimest,
süda pisteti läbi.

Teotus ja häbi!
Kuidas olen alandet, kui te tapate,
kuidas olen veel teiega, kui te tapate,
südame torkate läbi.

Hirmsa pettuse läbi
olete meelitet tapma inimest.
Tean ühte vaid, ärge tapke inimest!
Mul on valus ja häbi.

Lauliku prohvetisuu läbi
tahan hüüda: ärge tapke inimest!
Järelejätmata hüüda: kaitske inimest!
Mul on valus ja häbi.

NOOR-EESTILE

1905—1915

"Hakka pääle oma terava sirbiga ja
löika maha viinamäe marjade varred,
sest selle kobarad on küpsed."

Joh. ilm. r. 14. p. salm 18.

1

Päev jälle suur, või suuremgi kui siis,
mil kokku hüüdsid noori sõdalasi,
kui vaimustades huilgav sõjaviis
tõi kokku läänest, idast üksiklasi.

Maa Issand vihas alla hirmsana
siis oli langetand jo halja sirbi,
see raskelt põimas vilja haljana.
Ei olnud vastu seada laudu kilbi.

Ja kange viha tõrde Jumala
siis heideti maa haljad viinamarjad.
Neist veri nõrgus välja kuumana.

Nii raskelt käisid tuulamise sarjad.
Kuid nooruspilgul selge kumana
sa nägid paistvat tötet mägiharjad.

Nüüd jälle kisendus on kuulnud maal:
 "Aeg täis, et lõika maha küpsed tarjad,
 sest alla vaob aja vaskne kaal!"
 Üksteise vastu tõusvad rahva karjad.

Puid, lojuseidki valdab surmahirm,
 metallid pillutavad lihakambid,
 teid, aasu, põlde katab verekirm
 ja kraaves vedelevad haisvad rambid.

Õhk needmist täis. Kui kahepoolne viil
 mu aju ihub mõte sõjast julmast,
 mis veereb üle nagu raudne siil.

Mis tahad tõusta lasta, Issand, surmast?
 Näe, lõhki ajab rinna valu kiil:
 kas siiski töötused uuest pulmast!

Noor-Eesti! Väike sõdalaste salk,
 Sa käinud kahe suure aja vahe.
 Nüüd purdeks pandud mälestuse palk
 ja ühendatud aja kärestatud lahe.

Kas põimanguks on vili juba valk,
 mis üle jätnud aja terasrahe
 ja võrsuda on lasknud tuul Sul kalk?
 Ju maha aet esimene ahe.

Kesk kõlkaid silman raskeid viljapäid,
 näen, kuldseid teri pudistavad sarjad,
 Apollol ohvriks toodud küpsed tarjad.

Noor-Eesti! Mäletades päevi häid,
 mis käidud Su'ga, soovin Sull, et käid
 Sa ikka, silmis kõrged mägiharjad.

AUTOBIOGRAAFIA

Höbet kallab kuu
üle visnapuu.
Olen Visnapuu.
Ssu! Ssu!

Oli jõulukuu.
Musta Tooma suu
tuiskas jõulupuu.
Ssu! Ssu!

Lumen helkis kuu,
kõva maa kui luu,
ulus peni suu.
Thuu! Thuu!

Voone laudan mu
avas hääleks suu,
leidis ema suu.
Ssu! Ssu!

Pärast mõni muu
vaenlaseks sai puu,
pani kinni suu.
Tuu! Tuu!

Magusam kui muu
siiski naise suu:
laulan laulusuu.
Ljuu! Ljuu!

Nüüd on lehekuu,
õitseb visnapuu.
Olen Visnapuu.
Ssuu! Ssuu!

KÖNELUSED ISSANDAGA

1

Issand, ma ei tee sulle mitte komplimenti,
vaid kõnelen suga kui mehega mees.
Ja ei ole kedagi, kes oleks mõelnud, et oled sina,
Issand, naise olemi sees.

Ja ma tahan sulle öelda, et see on targasti teht,
et sa oled jätnud mind omapääd.
See on sust ilus, kui sa selgesti nägid,
et sinu õpetus ei too mulle hääd,

et sa siis targana jätsid mind maha,
et mina ise leiaksin tee,
et mina kannataks nälga ning janu,
kurbuse läbi leiaksin see:

Sügavalle mõistmiselle viib üksi tõde,
mis on koget oma ahastuse sees.
Mul on sust häämeel, Issand, et sina
ei ole naine, vaid oled mees.

2

Oma ropu suuga sinule kiituseks,
Issand, lase porisen, lase jorisen,
haiseva kurguga, Issand, lase laulan sulle,
sinu meelehääks korisen.

Oma avat suuga, mis on täis mäletsust,
Issand, luba röögata, luba öhkida.
Näed, olen maoli, Issand, mul on kõht täis hüva,
tahan kiituseks sulle rõhkida.

Tead ise, Issand, minul on libujad silmad,
ringivahtijad, lihahimujad.
Tead ise, Issand, minul on penitsed kõrvad,
kõike kuulajad, kõike kimujad.

Sa tead ise, Issand, suuga ja kõhuga maitsta
liha tahaks ma, liiaks koormata.
Mehe märgid mul on, viin on minule armas,
ei saa pidada, naine on hooraja.

Oleks sa lihasööja, Issand, oleksid verikoer,
lapse ohverdaksin, naise annaksin.
Oleks sa pühahärg, Issand, söödaks sind ja kasiks,
sinu sõnnikut välja kannaksin.

Aga sind ei ole sambail ega lautades, Issand,
kui sind kisendan, kui sind igatsen.
Sind ei ole, Issand, kui ma hukka lähen,
surren mõnitan, valun sigatsen.

Aga sind ei ole siinpool ega säälpool, Issand,
kuskilt ei oska ma sind otsida!
Teeb sulle hädmeelt, Issand, et sina võid ja suudad
lüüa maha mind, sõtku ja trotsida!

Või ei kuule sina lapselist häälistsust, Issand,
kurba, kartlikku, harrast, halavat,
ja ei näe sina, Issand, langevat pisarat
minu silmadest vaikist, palavat!

10

Helise süda, laula ja helise, laula!
Laula lõpmata, surmani, väsimata!
Kõik, mis minu ümber, on suremata!
Mina ise ja põllud on jumala aula!

Seliti laman kesk ristikehina,
joobunud valgusest, avarustest,
kaugel linnade askeldustest,
vahel metsade sinist seina.

Põuda seletab sitika põrin.
Üle väljade tiirleb peni,
vurahtab heinast heidutet lind.

Järele lennuta, mõte, mind,
hällita kuldhällin metsadeni!
Kostab maantee jutukas võrin.

Nüüd mina näen ja ei näe, laula!
Nüüd mina kuulen ja ei kuule, laula!
Nüüd mina haistin ja ei haisti, laula!
Mina ise ja põllud on jumala aula!

Jalad ja käed ja silmad ja kõrvad ja nina,
suu minu, meeled — see kõik olen mina!
Sina, keda otsisin, Issand — see kõik olen mina!
Käokübara kellad ja taeva sina!

Väljaspool silmi ja käsi ja kõrvu ja jalgu!

JÕULUÜÖ

Taevas särasid tähed. Polnud kuud.
Lumihärmatises olid puud.
Oli külm, oli vaikne, oli õhtu.

Sõitsid kiriku vaikides reed.
Tõusin kõrvalist tähtesse teed.
Olid jõulud, oli laupäev, oli õhtu.

Tõustes mäkke, nägin paistmas tuld.
Suland lumest mustas hauana muld.
Oli külm, oli tuli, oli õhtu.

Tuli praksudes põles. Olin mäel.
Magas sündinu näitsiku käel.
Oli vaikne, olid jõulud, oli õhtu.

Olin imestet, tulbastin, olin tumm.
Mis näen, mõtlin olevat lumm.
Oli õudne, oli külm, oli õhtu.

Ütles kurblikul häälel ema suu:
"Magab. Poeg. Pole paika. Puudub muu!"
Säras täht üle pää, oli õhtu.

Ja ma kummardin käele, andsin suud.
Hõbehärmatises olid puud.
Oli neitsi, olid jõulud, oli õhtu.

LASKE MUL OLLA KURB

Laske mul olla kurb. Kurbus jumalast on
kingitus meile süin. Kurbust kõigile! On
südamen õnn ja piin. Laske mul olla kurb.

Laske mul olla kurb. Sina, jumala käest
nukker ja vaikne Ing! Võtke kinni kõik käest,
tõmmake ümber mu ring. Laske mul olla kurb.

Laske mul olla kurb. Sina, ken oled nüüd,
sina, ken läksid ju. Vaiki kurbusen nüüd,
tund on õnnis ning maa. Laske mul olla kurb.

Laske mul olla kurb. Kurbusen jumala hää
kõneleb minule hää. Vaikne jumala hää
hinge kui helin jää. Laske mul olla kurb.

Laske mul olla kurb. Sina, jumala käest
nukker ja vaikne Ing! Võtke kinni kõik käest,
tõmmake ümber mu ring. Laske mul olla kurb.

KOLMAS KIRI INGILE

See aasta tuleb kevad teisiti,
tiu-tiu! ja teisiti, see aasta teisiti,
ja kevad teisiti ja tuleb teisiti,
tiu-tiu! ja teisiti ja hoopis teisiti.

Nii palju naeru, linde, lilli't hoi!
Ja päikest, meeletumalt päikest.
Ih-ah-ah-haa! Ah-haa! Ih-ah! Oh-oi!
Paar prahvangut veel rõõska äikest:
mürr-mürr! mürr-mürr! trahh-trahh!

Lööb lahti hõbedase paju koor.
Võin teha tuhat-tuhat pilli.
Tuul, puud ja ööbikud on koor.
Saan lututa kas sõrmed sadavilli:
tuut-tutt! tuut-tuut! tuut-tuut!

Kõik metsad, niidud ainult hullata!
Sind magatan siin-sää! kui susi.
Kui palju lahkuv päev võib kullata,
sa jagada võid kallistusi:
tiu-tiu! tiu-tiu! Ssu-ssu!

Ja öö on ainult väike valgusring,
mis kiusab, kutsub, igatseb ning veab
mind laulikut ja sind, mu Ing.
Kun peatab, millal seisatab, ken teab?
Hoi-tii! hoi-tii! hoi-tii!

See aasta tuleb kevad teisiti,
tiu tiu! ja teisiti, see aasta teisiti,
ja kevad teisiti ja tuleb teisiti,
tiu tiu! ja teisiti ning hoopis teisiti!

KUUES KIRI INGILE

Kuldkollane on park, kuldkollane on süda.
Kaks sammu kuldsen kadumisen.
Kuldkollane on tee, kuldkollane on süda,
kaks käijat kuldsen kadumisen.

Kaks käijat kuldsen kõnelusen,
kuldkollane on süda nagu sügis.
Kaks sammu kuldsen kõnelusen,
kaks südant kuldsen kõnen nagu sügis.

Kaks südant kuldsen kõnen, kuldsen unen,
üks ühen, teine teisen kollendusen.
Üks minu süda oman kuldsen unen
ja teine sinu teisen kollendusen.

Kuldkollane on park, kuldkoldseid puistab lehti
tuul, kuldseid liblikaid me pääle.
Kuldkollane on tee, koldkuldseid puistab lehti
tuul teele. Kas nüüd kurale, või hääle?

KÜMNES KIRI INGILE

Mäletad, Ing, seda alleed,
seda üksikut lumist teed?
Kuused olid kui suhkrupääd,
suhkrupäie all sina läed.

Kuused latvadel kandsid kuid,
lumilinnud painutid puid,
unen nägid nad unest und,
langeden peksid tiivuga lund.

Mäletad, Ing, seda alleed,
seda üksikut lumist teed,
kust me jooksimine kinni käest
lume lennaten alla mäest?

Ühel ristteel lumme sa
kiskusid minu endaga.
Mäletad, veersime alla mäest,
võet kinni kaelast ja käest?

Hiljem leidsime metsa seest
igalt poolt "armas" eest.
Kuused olid kui suhkrupääd,
suhkrupäie sean sina läed.

Nüüd olen sinuta siin,
südamen sõnatu piin.
Mäletad, Ing, seda alleed?
Sa mida minuta teed?

MA KÜÜNITAN SU SUUDLUSI

Ma küünitan su suudlusi kui viinamarja kobaraid,
sa painud minu üle nagu puu täis vilja.

Me vaiki mõlemad, kui võõrad me, ei palju kõnele
ja ometi nii omased, ei tutvaks saanud hilja.

Miks on su silmad kuldseid uni täis, su juuksed ojavad.
Nad on kui merivaik ning rasked nagu vaha.

Miks on nii armsad mulle sinu rinde kaunid kuhilad,
kui nende vihkudelle langetan pää maha.

Miks sinu süli lapse, sinu jumalikud keriluud
on armsamad kui kalli ema omad mulle.

Sa vaikusega vaikusen ja tormidega tormiden
üht ütled, armastan, hää tahan olla sulle!

Ma küünitan su suudlusi kui viinamarja kobaraid,
sa painud minu üle nagu puu õishaljalt.

Sind õnnistan, nii süda õnnest raske, et oled minuga,
mu ainuke, sind armastan, et oled paljalt.

Miks sina sarnane ja mina ka nii olen sinuga?

ÜKS RÄNIKIVI

1

Üks ränikivi jäi mu kuuetašku,
mul poisiksel, kui lõppes lingulask.
All Tõõraste ja kaugel Kambja.

Õõ verejäljed leppa salvand rooste.
See tuleb taevast, tuleb Reola soost.
Too sina sää! Vaon sambla.
Soo pikk.
Too sina sää! ja mets! Ju olen ramb.
Eel ikka sinendusena Kambja.

Siit tee viib kiriku, siit vihalehti
sai emale. Kas pekstakse ju reht?
Eks ole sinendus, mis alla undab?

Külm pihlamarjadesse salvand suhkrut.
Tee siit viib üles, lõpeb soine uhk.
Eel ikka sinendus, mis alla undab!

On uuen sinan' vastsed künkad.
Last-poisikest õõ sünk,
nutt kibe, saamatuse valu
viib unne vööra rahva tallu.

Kun olen, kuhu lähen siit?
 Käen pigistan üht väikest kivikildu,
 mis tasku jäi, kui lõppes lingupild.
 Võib elu mind veel siia-sinna pildu,
 mul kaasan noorusest üks ränikild.

TARTU OKTOOBER

1

Surm jalutsist kõikõitsvalle on seisnud päetsi.
 Vihm uhab puid ja maju, liuske trotuaare.
 Tuul kangutab kord karda, murrab, rebib paare.

Mustsurm kui oleks murdnud lilled, lehed väetsi,
 nii kuulen ainust, metsist meeletumat kisa.
 Mu oma süda endan sellele on lisa.

Päev Kolletuse raband oma südamaia.
 Pääsmatult pudenevad elulõngad peost.
 Külml Kassitoomelt uhkab nagu linaleost.

Ja hulvab võlve all kui püüaks päästa vaiast
 hingede päeva eel hulk aheldatud vaime.
 Sel ööl hing nägema saab kuratlikke kaime.

Võim nagu kaoelne tõukab teele Riia
 ning Ropka, Raadi. Ons veel mälestusi vaja?
 Vait, mälu kuratlik batsill, vait, irvitaja!

Ma võõras omatsil ning üksik nagu liia-
 on-päeva-aasta aastain, võõras sulle, Tartu.
 Mul võlgu nooruse sa keset nälga, kartu.

Kirevad kuked, kiitsuvad ukсед, suitsevad rehед.
 Halli auru lautade, tallide uстest kobrutab.
 Suku hommikust heina krõmpsutab, rokka lobrutab.
 Tapetud sigu, kartulikotte vankrille seadvad mehed.
 Tartumaa valmistub linna.

Reola, Kilgi, Tõrvandi, Parve ning Valgeristi
 kõrtsin luuravad lihunikud, linnasuun naised valvavad:
 siga! vasikat! muna! hüüavad, sõitjaid salvavad.
 Maamees vaevalt nohiseb, kaup kui ju käest kisti,
 enne kui näha sai linna.

Killavoor venib, põravad rattad, sirguvad sea
 neli harakil jalga õhku, kapsapääd rapuvad,
 kanad hällivad; isa, koolilaps kuhjal vapuvad,
 sõidavad uhkelt seaga läbi ostjate rea
 turgu ja kooli ja linna.

Linlane magab, sulet veel luugid. Kojamees pühib
 eilist sõnnikut rentslist kärule, värvu peletab.
 Kожu magama kõrtsidest, naljamajadest rühib
 hiline kunde. Maarja kiriku kukke päikene heletab.
 Minagi tagastun linna.

ÜLE KODUMÄE

Üle kodumäe kumera kupli
 suveöö sumestav valu.
 Toomingad valvavad talu,
 üle ussaia vaatavad kopli.

Aian õunapuud punasest lõngast
 ketravad magusaid palle.
 Vaatavad armunult põlle
 nurmed visaten rohelist rõngast.

Oja leppade jalgu nüüd peseb
kivile kivi päält asten.
Odrapää mahedan kasten
kaera pehmete sarviga puseb.

Maja vajunud röömsasse unde.
Muru pääl magavad rohun
isegi haldijad rahun.
Silmik seinakell üksi teeb tunde.

TÕMBTUUL

Tõmbtuul! oo tõmbtuul!
Oleme tormide teele rajanud maja.
Pagiseb, hulvab ja vilistab üle raja
tõmbtuul, oo tõmbtuul!

Kuhu põgeneb metsloom ja linnuke puul?
Varjule inimen tõttab tuule eest kuhu?
On see ju tunginud läbi hammaste suhu.
Tõmbtuul, oo tõmbtuul!

Tõmbtuul, suur tõmbtuul!
Sajandi ühe läänest itta vuhised.
Hirmsa jõuga idast läände nüüd tuhised,
tõmbtuul, oo tõmbtuul!

Vaadake oksid Maarjamaa puul!
Kuhu need painduvad! Kaksiti rühib!
Kõik, mis on ird, tuul endaga pühib.
Tõmbtuul, oo tõmbtuul!

MAARJAMAA LAULUD III

Oi, sina, minu südame Maarjamaa!
Ei ole veel mööda
kõik sinu katsumised ja vaevad.
Veel on öö,
mis süngistub aeva.

Sa oled lopsakas söödamaa
võõrastelle täkkudelle
sa,
minu südame Maarjamaa!
Ole rõõmus, kui lüüakse näkku,
sinu pühitset kurbuselle,
Estoonia,
selja takka raiutakse sind kui laastu,
nagu roogu pekstakse sind tuulen.
Ära unusta müüti
Maarjamaast,
minu kodumaa!

Veel on Teutoonia
raudriie su villase vammuse vastu.
Mina kuulen,
alalõpmata kohiseb Sküütia,
Neemen ja Visla tõusevad kallastest,
ja suurlinna lõust
sirutab katsesarvi
sinu saarte
ja aarete
perra.

Mis jõuad sina kahuri ja püssirohu jõust,
kui parvede järele parvi
sajab kui rahet
relvastet mehi su kantside alla.
Kes teeb siis vahet,
kes on sulane, kes härra!

MAARJAMAA LAULUD VI

Fringilla coelebs, metsvint vilistaja,
kui hakkab tõusma kasejuurist mahl,
mu kodumetsin, sääl kun puiel samblakahl,
küll leiab kätte oma varjat maja.
Musträstas tuleb siis, kui hallid pajuurvad
on lõpetanud talipäevad kurvad.
Ja tuleb peoleo, ööbik, siniraag,
kui magust kevadõhku täidab tiivuline roog.

Ma tulen lauluga su vaaradelle,
su lammele, kun lõhnab sõnajalg,
laasmaistuile, kun ara hirve jalajalg
mind juhib üksikuile radadelle.
Su häilud, järvikud mind meelitavad sala
kui linde nende haudumise ala.
Mind kutsuvad vallseljakud ja tagamaad
ja sinu hajakõrgustikud, minu sünnimaa.

Su soile, aheljärvestikkudelle,
mind tõmbab nagu vesivutti vaist.
Su juure tulen tagasi ma kaugeist maist
kui rändaks vastu enda valguselle.
Ja sinu orukülla, erakelamusse
ma süüvin nagu õnnistatud pühakusse.
Ah, ma ei küsi eales, vaene, rikas sa,
mu sünnipaik, mu südame ja meelega Maarjamaa.

KES ON KOGUNUD PIHKU TUULE

August Kitzbergi mälestuseks

Kes on kogunud pihku tuule?
Kes on sidunud riidesse vee?
Kas teie teate, kes on see,
kes võib sõlmida kokku ilusad sõelatähed

ning vardatähtede sidemed päästa valla?
Kas teie teate, kes on see,
kes võib, nagu vähed,
ära lugeda Linnutee
musttuhanded tähed
ning öelda kuule:
tule alla?

See on inimene, kelle südameks ja käsivarreks on luule.
See on surematu tuuletallaja.

Tee oma laud valla ja
vaata, oo, laps ja mees.
See, kes sööb sinuga koon ja joo,
see, kes tantsib ja laulab su ees,
see, kes kurvana tihti rõõmus olla püüab,
see, kes kadumatud kujud
olemattuse jõgisängidest olemisele hüüab,
keda varjutavad kummalised kujud,
kes loob,
selle süda on ära varastatud.

Seda ei leita kalliskivide keskelt ega kullast.
Selle mehe meeled on maisest loputatud,
nagu kulla väikesed terad on ärtsist ja mullast.
See on karastatud.
Selle mehe ukse taga on koputatud.
See on kui kõrtsitoa
lauast ja roast
jumala avarasse templisse astunud.
See on ilmutuse mahedasse
helendusse ja helinasse kastunud,
see on loomise vahedasse
mõõgasse puutunud ning ära lahutatud.
Selle ümber on kõrred ärevusest kuulunud
ning jumala möödudes tähed tulitsenud ning tuulanud.
Selle veri on tarkuseks jahutatud.
Ning selle mehe osa on see,
et tema süda loomises leiab rahu ja rõõmu tee.

TALVINE TEEKOND

1

Äratage mind,
äratage mind vara,
varem veel,
et mina Marssi näen Maokandja tähtkujus,
et mina kauneimas tujus
olen ju teel,
kui veel varjutab maad
hommikune vine
ning magab lind.

Mina pean minema
oma leevikest, oma talitsiitsitajat
vaatama.

Äratage mind
ka siis,
kui teie ei viitsi,
äratage enne, kui talise päeva sora
hakkab siniseid varje valgelle lumele saatma.

Oo, mina tean seda:
minu oravakene
magab magusasti
pakaseil päevil pehmes pesas.
Äratage mind,
et mina leian teda,
et ta ei jookse
noorena
nurmkanana lumiselle kesale.
Kes küll tooks
tagasi,
kui on pesast välja lennanud lind!

Miks teie kiusate, miks teie küsite,
kes on tema
ja kes on ta ema?
Miks teie pärite temast,
kel pole püsi,

kui mina isegi tean tast vähe.
Minu ohakalind,
minu sinitihane
hoidub majade lähedusse.
Ta on juhuslik minu talvel,
nagu männileevike lendab ta ära,
kui taevas avab kevade väravad,
et peab olema valvel.

Ei, küsige, nõudke, päri,
ma olen päri,
ma tahan rääkida.
Minu armukese palged
on kui karminleevikese kõhualune,
tema kael ja käed ja kindrad on valged
kui langeva lume valu.
Tema pää on kui kuldpea-pöialpoisi pää,
tema hambad on hambad noore orava.
Nagu põldpüü
jookseb ta läbi sorava
ja külma lume.
Tema hää on kume,
kui ta mind hüüab,
kui ta mind kutsudes huikab
külma õhku.
Ma ei saa uinuda nii vara õhtu,
minu süda tuikab.

2

Vaadake täiskuud,
külm on ta küljest murdnud killu.
Põlised puud
pakases seisvad täis õitsevat lund,
Saturn maa ja planeete vahet sillutab,
tillukesilt tähilt pudeneb hõbetuhk.
Kuidas olete te heitnud puhkama,
kuidas võite te magada ja näha und?

Mina pean minema
oma leevikest, oma talitsiitsitajat
 vaatama
enne veel, kui koidab hommikune vine
 ning ärkab maa.
Taevas on veel hahk.
Aiast lahkudes
 noored kuused
puudutavad mind lumiste käppadega.
Pea olen kui tume täpp,
liuglev keset lumist lina.
Magad, siisiken, sina.
Kas sina eile nägid:
kass kahe käpaga pesi suud,
et tuleb külaline?

Kaudu oru, künka ja küla
jäljed rööbiti tõmmat suusa,
järv, maantee ja mägi.
Telefonipostid laulvad kui mesipuud.
Üksikud reed
vastu tulevad.
Majad kahel pool teed,
silmadeks punased tuled,
valvavad nagu jõuluööl.
Süda kiiremalt lööb,
on nii pidulik sõit,
lapsepõlves kui oleks just,
ümiseks kirikust sõites "Betlemma õit".
 Oo, minu laas,
 minu mets tume, tõsine, must,
sina laotad lumiseid tiibu!
Rada varjune viib
sinna, kuhu minema pean taas,
et mina näeksin oma laanepüüd.

Viimsed tähed võitlevad
hahakas-kollase päeva vastu,
maani kostab võitluse hüüd.
Metsade takka
tõuseb kui virmaliste sõit —
see on päike, kes hakkab

päevaselle teekonnale astuma.

Ma pean kiirustama:
kui esimene kiir
üle sügava hange
minu leevikese pessa langeb,
oo, tema tiivuskleb ära.
Kuidas saan
mina siis teda äratada.
Sadu on tema radu
ning lõpmatu lai on laas.

3

Mina pean minema
oma männileevikest, oma väikest värbu
vaatama,
enne veel, kui koidab hommikune vina
ja ärkab maa.
Kui mina lendan suuskadel
nagu puusk
kallakust alla,
varesed kuuskedelt
tõusevad robinal lendu.
Mina pean hoidma end,
et minu suusarihmad ei paisku valla,
enne kui toetan need
vastu armukese ukse piita.
Auu! millised teed!

Päikene kohendab tuliriita,
kopse paisutab karge õhusõõm.
A-uu! milline rinda laiendab rõõm!
Värsked jänese jäljed lõikavad teed,
ei, viltu veavad need.
Ma pean hoidma kaskede keskele,
muidu mu sinitihane on täna lesk.
Minu armuke on kui käblik käbe.
Ta on siristus vaid ja lend.

Meie ei läbe,
meie ei püsi kaua,
ma saan vaevalt koguda end,
kui minu oravaken on koristand laua.
Meie rakendame ruuna,
paneme heinapeksu reele,
kogume teri ja leivapalukesi
ning asume teele.
Meie võtame suuna
südasalusse.
Näitsik vanaemaga jäävad talusse.

Minu armuken on haldjas, keda ootab laas,
tillukesed tiivulised ja hirved.
Juba eemalt lajatavad kirved
ning teretab meid
kerge kopsimisega roheline rähn.
Tõuke magusaid peidab pähn,
mille koor on külmas habras kui klaas.
Täidame esimesi redeleid,
riputame hangele teri
ning paneme kaseharusse pekitüki tihaselle.
Kui minu armuken annab ootmatult suud,
minus virgub veri,
ning mitu sada suudlust
sajab ta huulele lihaselle.

Kasvukuused upuvad
sügavas lumes, näevad und,
peidus pakase eest,
paistavad ainult nupud.
Meie ei hoia kinni teest,
meie ajame üle hangede,
minu oravaken istub mu süles.
Lund
kuuskedelt kaela langeb,
kui kaaren oksadelt tuiskab üles.
Metsise lennuteed
osutab lumine pilv, pudenev alla jahuna.
Milline rahu!
Taevas ja maa
seisavad sõnata.

Päikese lee

külma kollendust puistab mändide vahele.
See on ülim aeg meile kahele,
et meie suud sulaksid uutele suudlustele.

Meie täidame viimse sõime,
viimsed riputame lumele raasud,
mis meie tõime
tiivulistele kaasa.

Minu värb-öökullike kassikullina huikab,
tuhandest kandist vastab laas,
kaja kaua järgi käib kajale.
Pakane põski pureb ja süda tuikab,
kui meie jõuame majale,
päikese laskudes laane pärra.
Õhtutaevas on löönud ju tähtede särra,
mõõt uus on määratud ajale,
kuu kuplisse süüdat taht.

Vana habemik metsavaht
minu minekust keeldub kõnelemast,
kavalalt vaatab kõrvale tema.
Oo, minu leeviken, minu talitsiitsitaja,
minu punarind-kanepilind,
ons minule keeldu vaja!
Ma ju armastan sind;
majust armsaim on sammaldand metsniku maja.

Oo mind õnnetut, mannetut mind!
Kuidas olen küll jäänud
nii kauaks magama,
et ju päike on kagusse käännud
ja ilm on vaga.
Miks ei äratand te mind,
ma ju pidin minema
oma männileevikest, oma talitsiitsitajat
vaatama
enne veel, kui hommikune vine
varjutab maad
ja ärkab lind.

VALGUS ON LÕHNAVAIN LEHIN

Valgus on lõhnava in lehin,
maailm kui unenäon õnnis.
Kuulmata puie all kõnnib
öö, ja kuu on latvade lõhen.

Valendab õunik ja kirsik.
Väljule tahame astu.
Armsaim, veel vara on istu,
süda on kevadel kärsik.

Joonud maa vihmavett lämmit,
voolib nüüd jumalakäppi.
Hommikul kullerkuppe
täis kõik kingud ja lammid.

Tähti — näe, helendav vahe —,
põrnikaid kuldseid säälilmast.
Nokitseb siiva alt hõlmast
und värb, siuksuden vähe.

Toomed, vaat, armas, õisrasked.
Valendab sinugi nägu.
Üska, mis õilmitsev nõgu,
hiuksed las heidan, mis rõsked.

Armas, kas unistad sina,
maaga üht hingamist hingad
või on need heinad ja hongad.
Imedeks saanud nüüd sõna.

Väljal käib hauduja suma
tasase murega ringi,
võrsuman kuuleks kui hingi —
hommikul kõik on vaid kuma.

TUULESÕEL

Tuul puhub, puhub üle vee.
Tuul puhub, taga tuuletee.

Tuul puhub, puhub üle maa.
Tuult pöörda tapriga ei saa.

Tuul puhub teravalt kui nõel.
Mu lapsemeelen tuulesõel.

Ei lapsemeel, ei ainult usk,
sõel sõnadega vägev ask.

Tuul puhub, puhub, laulab sõel.
Kõik mööda läheb, mis on õel.

UMBRA APOCALYPTICA

Kuulata, tummunud öö
üle kurttumma maa
kummub hõbedast liuana.
Lummub valeva lauana
väli, kõrgustik, aas,
metsa hämarduv vöö.

Hallist graniidist kui kild
pikse purustet pilv
taevan pää kohal varitseb.
Pilve äär ruskena varitseb.
Maha painutab põlv,
katkeb eluga sild.

Lõppenud otsekui õhk,
hingeldab inimen, loom
meeletun olemisvaevan.
Hukkumiskäsud on taevan,
maa alt kui õudude joom
öö sisse imbub hahk.

Kisaden ringutab kätt
lühemast suviööst
hullunud üksindus meeletu.
Seisab ajatus keeletu,
hullumeelsuse sööst —
seegi vaid valge rätt.

PAADIL

Pilvedesse sõuan paadi
lõmmulehist, kõrkjaist saadik.
All ja ülal sinihelgus.
Suure suve kaunim aare,
pilved — vee ja taeva saared.
Südamen seesama selgus.

Mets on nagu kaksikhari,
ei saa aru, kumb on vari,
maa ja kallas — hõljuv kamar
vee ja taevasina vahel.
Veen ja taevan mägiahel
sügavasti silma kumab.

Süda kallastest on lahti,
sügavusi hää on vahti,
üle ahtri vabe otsad.
Mured jooksvad mööda perve,
nagu rästad löövad parve.
Asjatult mind taga otsid.

TAGASISÖIT

Hüvasti aerud, hüvasti paat,
jumalaga, mu vabe!
Märkan, et olen juba taat,
valge ja pikk mu habe.

Vetele läksin, kui olin noor,
armumist janusin taga.
Nüüd on mööda see killavoor,
veri on jahe ja vaga.

Olin see mina, kes kannelt löi,
üle vete kes hüüdis?
Kes meist söötis, kes südant sõi,
kes see põgenes, püüdis?

Laulnud mõndagi minu suu,
ikka südamest lõikas.
Keegi selja taga kui hõikas,
võõras ja tundmatu.

Oo, minu lemmikud, valge särg,
viidikas, säinas ja hõrnas.
Meeletuletamises õrnas,
kas te näete, et silm mul märg?

Kuhu kõik põgenend püüdja eest,
silms kui valged varjud?
Maetud igatsus südames karjub:
õngitse silmaveest!

KABELIKELL

Madalalt, maad mööda, monotoonselt,
otsekui surnu enda südamehäääl,
harva ja üksi kostab
kabelikell.

Issand, nii armsad on Sinu hooned.
Üksik hing on ilma pääl.
Sarkki jäi teiste osta,
kabelikell.

LEEGITSEV LIIV

Leegitsev liiv
üle taeva.
Tusas ja vaevas
kõik ainult viiv.

Särav maailm,
kuhu randa
rutuga rändad,
kauguse silm?

Surelik ma.
Sina kestad.
Ikkagi kustud,
ajalik sa!

Maisest mu ööst
ahtaks käveks
ees jäädva läve
käib mõttesööst.

Igaviku ust
ei mu riiva
hulluse tiibki
kesk otsatust.

LAUL LUMEST

Istus Jeesus-laps, nooruke veel,
taeva aknal ja mängis
kling-li! nii kandlega kling-li!
Väikesed vallatud inglid
uinusid hullaten süngi,
väsis laulmast kui keel.

Kling-li! nii kandlega: kling-li!

Aga talv oli külmaga eel,
sildu seadman neid nähti
hõbeda hapraimast klaasist.
Maanteede poriseist paasist
kabi lõi tuliseid tähti
pikal, pilkal ja põhjatul teel.

Kling-li! nii kandlega: kling-li!

Mängis Jeesus-laps langema lund
mahedan helinan maale,
üle tee, põõsaste, puude,
üle vee, allika suude.
Sellest sai helendust raale,
majja magusat und.

Kling-li! nii kandlega: kling-li!

Noorte mändide tumedaid päid
laanen otsi, kui leiad.
Pehmed neil lumised tukad,
jalaski räitsakaist sukad,
aste all palakad laiad,
valged, villased, näib.

Kling-li! nii kandlega: kling-li!

Istus Jeesus-laps, nooruke veel,
taeva aknal ja mängis
kling-li! nii kandlega kling-li!
Ja kui need ärkasid inglid,
nägid, et valgesse süngi
maetud metsad ja teed.

Kling-li! nii kandlega: kling-li!

Õnnis helendus maailma pääl.
Meeled, vabastet ängist,
otsekui valguse ingli.
Kling-li! kuulake: kling-li!
Langevan lumen kui mängiks
kandle kumisev hääl.

Kling-li! nii kandlega: kling-li!

PROLOOG RAAMATULE

1

Küll mitmeid nooruses me tähti
saand tundma lapsesilmadega.
Niipalju jõuluilmadega
neid säravana taevas nähti.

Suurvanker, Reha, Sõel ja Vardad —
neid loeti hardumuses vagas.
Täht teine raamatus veel magab,
et seda äratada kardad.

Mis kindakirjad pani saani
mu ema — räitsakaid ja silmi.
Siis muinasmaa veel elas ilmsi —
ei unusta või siia maani.

Aeg tuli käia kirjarada,
veel kaugemaid kui tähed taevas.
Õnn avaruste korvas vaeva,
sest kõigest meel võis rõõmustada.

Kui rada viimne kitsaks läheb,
kõik elukirjad segiläbi,
siis südamesse teadvus sigib,
teed osutavad kirjatähed.

3

Ei ole tuule, tulega ja veega
veel keegi jäädvat liitu loond.
Kes hommikule tere toond,
võib hauda minna õhtuteega.

Võib tulla öö, kui sa ei maga,
vaid hirmus ootad päeva uut.
Näed, punab päiksetõusus ruut,
kuid häda ootab akna taga.

Võib tulla päev, kui saatus käsib,
et pead võtma pala suust
ja andma lapsele, et puust
teeb suriristi kokku käsi.

Õnn, ära pööra selga meile
ja, tuli, tõuse vastu tuult.
Kas juhatus me saame kuult,
kui tuleb minna tundmatuile teile.

Kui hoolsa töö ja targa nõuga
ei ühtu enam meie liit,
siis sütti, raamat-tuliriit!
Me võidu saame hingejõuga.

5

Sa pea paika, hele Põhjanel,
ja näita rändajale rada.
Kõik teised tähed kõrgel taevalael
sind teel ei suuda eksitada.

Sa pea paika, üllas kirjatäht.
Me rada juhi, kaunis raamat.
Me rahva saatuses nii ette näht,
vaim valgusest peab osa saama.

Keeb allikatest välja elujõud
ja raamatustki püha tõde.
Hing terveks saanud tihti põdev,
kui jootnud teda luule kristallnõu.

Mis pulbitseb ja tungleb mullas, maas
ja rahva hinges otsib kuju,
see meistri pühas sõnas lihaks saab,
kui vaimu juhib tõde, mitte tuju.

Löö lahti, rahvas, ajaraamatus
uus lehekül, täis kauneid kirjatähti.
Mis julgele on kättesaamatu?
Oo Eesti, sinu tähte tõusmas nähti!

MUL ON SINU PÄRAST NII KITSAS

Mul on sinu pärast nii kitsas,
sina teeäärne kodumaa.
Kägu kukkus küll leivavitsas —
kuidas kätele sooja saad?

Kus on sinu rajatud hooned,
sinu aja tegude märk?
Nüüd oled jälle kui toona:
üks kahele katkine särk.

Kas mina ei ole sind kutsund
ja ahastand sinuga koos.
Laps muretu, loopisid lutsu.
Kuhu jäänd nüüd sinu voos?

Ma olen su valu ja häda
luupeksesse kogunud kõik.
Abaluu alt üles lööb mäda.
Kas aitab veel otsustav lõik?

Sa oled mind nikastand puusast.
Kas enam su tõusmist ma näen?
Sinililled kasvavad kruusast —
sa matsid mind alla mäe.

ME SEISAME TULE RISTTEEDEL

Meil on nüüd jõulud suureedel
ja taeva all jõulupuud.
Me seisame tule ristteedel,
leek kõrvetab silmi ja suud.

Nüüd igal ööl kõmiseb taevas,
kui rebeneb pooleks õhk.
Kõik vara, veri ja vaevad
põleb leekides nagu põhk.

Kui üles hirmutat linnud
tules, tuules, suitsus ja nões
peljupaika otsivad linnad
kui ilmutusraamatu tões.

Ma seisan kui karjane kõrves,
mu käes on lootuse sau.
Maa, taevas ja tähed mu kõrval
täis rahu ja jumala au.

Taas rahus ja rohkuses tuleb
kõik inimlik kaunis ja hea.
Mis tuhaks on saanud tules,
tuli tagasi andma peab.

PEA VASTU

Sa sündisid tules ja tões,
mu murelik Maarjamaa.
Taevalagi oli tahmas ja nões
ning leekides külad ja laas.

Suitsujugasid ristati taeva
heitis aastasadade tuul.
Kui lapsesaamise vaevas
sul verre hammustet huul.

Ja aastatuhande higi
kui janune ruhmikus jõid.
Kuid tõde jäi sinu ligi
ka siis, kui sind pikne lõi.

Kokkupigistet puserdi hambad —
kangekaelsem su tõemeel.
Sinu mõtted kui kaljukambad
maha langesid teiste eel.

Aastatuhanded on sinu kätes,
pea vastu, rahvas ja maa!
Eestis voolab su eluläte.
Hoi a kinni! Nii kaua kui saad!

NII KINNI

Uss kinni on omas urus
ja mätas on kinni murus,
nii kinni mu mõte kodumaas.

Kui lihakiud kinni veres
ja kalapojake meres,
nii kinni mu mõte kodumaas.

O Eesti, mu oma pere!
Surm silmile surub tere,
ka siis veel mu mõte kodumaas.

JÕULUTÄHT

Läbi muremusta
täna silmavee
viib meid igiustav
Betlemmasse tee.

Valulik ja karge
on me jõulujutt.
Meil veel kõigil kurgus
lahkumise nutt.

Vees ja rannaliivas
mitmel viimne säng.
Raskeim kõikeviiva
teadmatuse äng.

Hüljatu ja hüütu,
võõra tallata,
pimeduses süütu
ägab Eestimaa.

Surm ja sõjakära —
kõik vaid möödud näht.
Üle Eesti särab
siiski jõulutäht.

MANAMINE

Hull ja hell kui keegi,
ilujanune,
olen tuleleegi
enda vanune.

Tõuse tõusmist surmast,
elumeelne Ing,
varjutuste vilus
on mu üksik hing.

Aeg on, et ju kuuleks
sa mu kisendust,
inetuse luuleks
muutub häda must.

Tõuse tõusmist surmast,
Ing mu, Maarjamaa.
Aja verihurmast
lunasta meid taas.

ASTENDUS

Kullaken, käokukku!
Aastad sulavad kokku.
Päikest nii pillapallati
üle maailma pillati.
Õitsesid karikakrad.
Linaõis kasvas kukra.
Rääguke, minu rukkirääk,
äkki sai suvest üksijääk.

Hämmelga lõnga lendles.
Eneses sügis endles,
jääkirs jõgiperviti.
Eluga surmahõng serviti.

Märgede harjul astun
päiksele päris vastu.
Pärjaspääd, hõbetanused —
surmas kõik ühevanused.

VAHIMEES, ONS IKKA VEEL ÖÖ?

Vööle köidetud vöö,
pilkases pimeduses ootab rahvas
koivalu kahvatut
silmitu saatuse ees.

Vahimees,
ons ikka veel öö?
Ons meie lootuse lampides õli?
Kaua kestab veel
Paabeli vangipõli?

Valli päält vastu vahimees hõikab,
murrusse maha sõna nii põikab:

Kannatust, kärsitu! Hukka nii lähed!
Meil on siin varju all siiski veel hää,
aga me koduste päade päält
varastet isegi saatuse tähed!

Vahimees,
kas on tulemas juba abi?
Kuuled sa tuules, kas plaksub ju kabi?
Kes seisab me eest!

Õö on surmvaikne.
Lendab vaid kahepaikne.

Otsatus hädas ja ootuses
päästab vaid julgus ja lootus.
Võitmatud relvad on võitlus ja kannatus
õiguse eest.
Hädade rannatus
iial ei murra meest!

Kui meie omame ise
relva nii hinnalise,
metslase võidukas sõit
on siis vaid Pürrhose võit.

Vahimees,
ons ees
palju veel ohtu?

Ohus on lunastus! Veel pole viimane õhtu!
Kartus on kaotus.
Nõrkus on langus.
Tõelist kangust
õnnistab laotus.

Mida võib lendva,
mida võib käärmes,
kui meie endas
ustavaks jääme!

Vahimees, vahimees,
kas ei selgu ju taevas!
Kas meie vaevas
otsatumas
koit ju ei kuma?

Julgust ja usku ja võidukat lootust
pinevas ootuses!
Tõdede sära on võimsam kui aatomi lõhestus.
Tuleva rannas ma tunnen ju hommiku õhetust!

J A SIISKI

Me eksleme maailma rajus.
Ikka raskemaks läheb lend.
Üks mõte vaid peksleb ajus:
kes päästab ses marus end?

Me veereme nagu kivid,
lahtikangutet kodumäest.
Enda õigust kui armuivi
kas ootame võõrast käest?

Ja pudeneb, pudeneb aeva
killu küljest üks väike kild.
Kas näeme veel valget laeva,
mille sadamaks kodusild?

Ja siiski! Me süda on rauast.
Kes mees, küll see seda teab.
Me tõuseme ajahauast,
maailm seda nägema peab!

MARE BALTICUM 5

Muiste Jupiter — jumalik sõnn —
röövis kaunitari Euroopa.

Ons see nüüd inimsoo õnn,
kui Uurali Karu
tassib ta uuesti oma koopasse?

Kuule,
The British Commonwealth of Nations!
Kuule,
ennatu Ameerika,
ühe vana rassi loitsija ennustust:

Kui suletakse Mare Balticumi väravad
ja Baltimaa hukkub,
siis säravad
samaara sirbid Walesi viljas,
siis on hilja
kuu pääle kukkuda.

MELANKOOLIA

See algab ju, kui lehtpuu urbub
ja luhas laiali on veed.
Siis juba varitseb mu teel
tumm pruunisilmaline kurbus.

Ons maailm õitsemisest purjus,
o õlangas ja karukell?
Villavallikais veel süda hell,
kuid kullerkuppudes ju kurjus.

Mis valget hullust muld küll uhkab:
aed, aas ja väli — õitehang!
Üks puhang. Kaduvuse hõng
pää pääle puistab halli tuhka.

ING JA BODENSEE

Oli kõik esmakordne,
Alpid ja Bodensee.
Armastus kullakurdne
sätendas üle vee.

Taevas ja mäed ja vesi
sülitsi sinas koos.
Olime kahekesi
otsekui lennuhoos.

Kuidas küll vastu rōkkas
igale hüüdele laas.
Olime meeletult rikkad
armust ja kodumaast.

Laineil nüüd tuulehurdad
ajavad tühja teed.
Üksinda rannas kurdab
varjutet maapao meel.

IKKA VIIRASTUB

Ikka viirastub nagu noor
läbi sügise kulla.
Rebeneb äkki unustusloor
just nagu äikese kollas.

Rohelispruunid jalge eel
lõhkenud kastanikukud.
Võpatub ärapöördunud meel,
puielt kui midagi kukub.

Ikka viirastub nagu valk,
nagu see laevale astus.
Ikka seesama tõelus kalk,
ikka ükssama vastus.

Vesi, rannatus, karge tuul,
röövitud kodumaa kallas.
Surm istus äkki torpedo suul —
kaduvik vete vallas.

Kõnnin üksinda rannateel;
mõtted kodumaa mullas.
Kuhu saatus mind kannab veel,
lehte üht sügisekullas?

HÜVASTI, EUROOPA

Ammugi kadunud kajakad,
möödunud Doveri tipud.
Viimast tervitust majaka
viipavad tulised lipud.

Ammugi minetet kodumaa,
vastu saadud vaid valud.
Riisuja punase tulega
tusasse tuhastand talud.

Ammugi kaotet kallimad
surmavalus ja vaevas.
Koidudki kumanud hallimad
võõras ja tummas taevas.

Pihuti-pahuti paisatud
elu, ja röövitud lootus.
Ülejäägita raisatud
tõedki põlised sootuks.

Ammugi kadunud kajakad,
möödunud Doveri kaljud.
Hüvasti, viimased majakad,
manner nii vana ja valju!

NEW YORK

Ma armastan uita üksinda
suurlinna põlises laanes.
Ees tänavad, sillad vetega
ja ülal hahk taevas vaane.

Linn sumiseb päeval kui pärnapuu
täis õisi ja mesilinde.
Kui õhtuti süttib tuhat kuud,
siis pillub õhk tuliseid pinde.

Ristteedele puhuti tekib pais:
pikk autojärv lüüsi taha.
Ning kohiseb alla juga lai,
kui sulud lastakse maha.

Ma koolmete kohatsi läbi käin,
tulivankriga taeva lendan.
Ja äkki mu kübar tuulde jäi,
majalatvadel leidsin enda.

Kui asfalti uhavad vihmaveed,
siis tiikides tiirlevad tuled.
Ma kihutan maa-alust mutiteed,
rattad lendavad kergemalt sulest.

Äriaknad põlevaid põõsaid täis,
kui mastipuu-männid majad.
Kas ulukeid padrikus ma ei näind,
ei kuulnud ma sarve kaja?

O põlismetsade üksindus
suurlinna põlises põues!
Ma kõnnin ja vaatan otse just
kui metsastai jumala õues.

VABADUSE KELL

Vabaduse kella kõma
Delaware'i silla pääl.
Nüüd Spree kaldal raskelt rõmab
kella kaksikõe hääl.

Üle ookeani voogab,
kellahelin üle maa:
"Jumaliku loomislooga,
inimene, vaba sa!"

Ahnelt kuulatavad orjad:
"Orjahoidjad, möödas mõrv!"
Kumina kui kulla korjab
kokku januneja kõrv.

Pihuks-puruks punalipud!
Vabaduse kell see lööb.
Võimsalt raekoja tipus
kuulutab, et möödub öö.

Kõma kumedalt ja kuldsest,
võimas vabaduse kell!
Maarjamaalt mu muremuldselt
vastab rahva süda hell.

TÖLKIGE MU KÕNE

Soine ja patune ja palune
oled sa,
jumala jalaalune
Maarjamaa.

Ennäe õunapuud rüvetut!
Iga virves
 ajab isejuuri,
nagu polekski ühist tüve
 ja ühist kirvest.

O sina mõistmatu sugu,
 kes sina trotsid oma elutahet
 ja pärle otsid, kui sajab rahet!

Ons Hudson Emajõgi
ja lumi su jälgedes nõgi?

Vaevaline on viimne lugu
 minuga,
 enne kui uks langeb riivi.
Mine siis pimesi päi
 sinna, kuhu jäid
 Vadja ja Liivi.
Mina ei tule eales sinuga.

 Kirjatundjad,
tõlkige mu kõne
 mõnele
mu kadunud rahva lapsele.

SISUKORD

SAATEKS	5
KRISTJAN JAAK PETERSON	
Sügis	7
Päeva loojaminek	8
Jaagu laul	10
Sõprus	11
Ma pean jooma	12
Naised	12
Kuu	13
Laul	14
Rõõmulaul	15
Laulja	16
Inimeste vaim	16
Olen jälle õnnis	18
Martin Lutheruse päeval	18
FRIEDRICH ROBERT FAEHLMANN	
Suur on, Jumal, su ramm (<i>Ma-rabwa Kalender, 1846</i>)	20
Piibu-jutt (<i>Maarabwa kalender, 1861</i>)	21
FRIEDRICH REINHOLD KREUTZWALD	
Viru laulik (<i>Wiru lauliku laulud</i>)	23
Mu laul (<i>Wiru lauliku laulud</i>)	24
Närtsinud lillele (<i>Wiru lauliku laulud</i>)	25
Laul (<i>Wiru lauliku laulud</i>)	25
LYDIA KOIDULA	
Kevade and (<i>Waino Lilled</i>)	27
Teretamine (<i>Emmajõe Öpik</i>)	27
Sind surmani! (<i>Emmajõe Öpik</i>)	28
Uus rahu (<i>Emmajõe Öpik</i>)	29
Mu isamaa on minu arm (<i>Emmajõe Öpik</i>)	29
Su priiust olid matnud (<i>Emmajõe Öpik</i>)	30
Eesti muld ja eesti süda (<i>E. Postimehe Jututuba, 1867, 9</i>)	31

Miks sa nutad? (<i>E. Postimehe Jututuba</i> , 1867, 30)	32
Üürikene (<i>E. Postimehe Kalender</i> , 1871)	33
Suveöö (<i>E. Postimehe Lisaleht</i> , 1871, 29)	33
Kaebus (<i>E. Postimehe Kalender</i> , 1878)	34
Teretus (<i>E. Postimees</i> , 1881, 1)	36
Igatsus (<i>E. Postimees</i> , 1879, 49/50)	37
Laulu kohus (<i>Oleviku lisaleht</i> , 1883, 39)	37
Enne surma Eestimaale (<i>EÜS-i Album</i> , IV, 1899)	38
Jutt (<i>Käsikirjast</i>)	39

FRIEDRICH KUHLBARS

Õhtulaul (<i>Laulik koolis ja kodus</i>)	41
Kas mõtled veel?	41
Kaugel (<i>Postimees</i> , 1901)	42
Suveõhtul (<i>Wirmalised</i> , 1915)	43
Häitsme-mehe (<i>Kannel ning mõök</i>)	43

MIHKEL WESKE

Igatsus kodu poole (<i>Laulud wiisidega</i>)	45
Ehatäht ja veli (<i>Laulud wiisidega</i>)	46
Kadastik, kade võsa (<i>Laulud wiisidega</i>)	47
C. R. Jakobsoni haud (<i>Dr. Weske laulud</i>)	47
Päikesele (<i>Dr. Weske laulud</i>)	48

ADO REINWALD

Musta kuube (<i>Willandi laulik</i> , II)	50
Kodule (<i>Willandi laulik</i> , II)	50
Sügise tulekul (<i>A. Reinwaldi laulud</i>)	51
Õied (<i>A. Reinwaldi laulud</i>)	52
Põhjanael (<i>A. Reinwaldi laulud</i>)	53
Kuldrannake (<i>Willandi laulik</i> , II)	54

JAKOB LIIV

Ranna pilt (<i>J. Liivi Laulud</i>)	55
Talvine öö (<i>J. Liivi Laulud</i>)	55
Põllu ääres (<i>J. Liivi Kirjatööd</i> , I)	56
Luuleteel (<i>J. Liivi Kirjatööd</i> , I)	57
Meeste laul (<i>J. Liivi Kirjatööd</i> , I)	57
Õnnetu rahvas (<i>J. Liivi Kirjatööd</i> , I)	58

JAKOB TAMM

Kõrts (<i>Sakala</i> , 1882, 22)	59
Kuuvalgel	59

Körs (<i>Postimees</i> , 1893, 282)	60
Mälestused	60
Kilin-kölin (<i>Postimees</i> , 1894, 140)	61
Sonett (1899)	62
Ootus ja kartus	62

KARL EDUARD SÖÖT

Ettekuulutaja (<i>Rõõm ja mure</i>)	63
Nõel (<i>Aasa õied</i>)	64
Pärast halla-ööd (<i>Rõõm ja mure</i>)	64
Õõtsuv meri (<i>Rõõm ja mure</i>)	65
Must lind (<i>Rõõm ja mure</i>)	65
Minu valu (<i>Rõõm ja mure</i>)	66
Minu altar (<i>Saatus</i>)	66
Minu lein (<i>Saatus</i>)	67
Aimdus (<i>Mälestused ja lootused</i>)	67
Mälestus (<i>Mälestused ja lootused</i>)	68
Asjata katse (<i>Mälestused ja lootused</i>)	68
Lahkumisel (<i>Mälestused ja lootused</i>)	69
Allik (<i>Mälestused ja lootused</i>)	69
Metsateel (<i>Mälestused ja lootused</i>)	70
Kui tulevad veel aja sügistuuled (<i>Kodu</i>)	70
Näojume pimedas kahvatab (<i>Kodu</i>)	71
Talve tulekul (<i>Kodu</i>)	72
Elurada (<i>Kodu</i>)	72
Laul langenud kangelastele (1924)	73
Unund hoone (<i>Kuusirbi õsu</i>)	74
Süis, kui viuglesid surmakuulid (1941)	75

ANNA HAAVA

Nõmmelill (<i>Luuletused, I</i>)	76
Ära küsi (<i>Luuletused, I</i>)	77
Ei saa mitte vaiki olla (<i>Luuletused, II</i>)	77
Küll oli ilus mu õieke (<i>Luuletused, II</i>)	78
Sinu vanaema (<i>Postimees</i> , 1892, 96)	78
Järv leegib eha paistel (<i>Luuletused, III</i>)	79
Meie (<i>Linda</i> , 1905, 33/34)	80
Üks on minul püham koda (<i>Lained</i>)	80
Oh kodumaa! (<i>Lained</i>)	81
Mägede põues (<i>Lained</i>)	81
Noored raugad (<i>Elu</i> , 1908, 140)	83
Me olime nagu lapsed (<i>Ristlained</i>)	83
Me oleme põhjamaa lapsed (<i>Põhjamaa lapsed</i>)	84
Ikka sõnatumaks huuled (<i>Põhjamaa lapsed</i>)	84
Kui puhus mu katusekambri tuul (<i>Meie päevist</i>)	85
Nüüd tulevad jälle nad (<i>Meie päevist</i>)	86

JUHAN LIIV

Kui tume veel kauaks ka sinu maa (1894)	87
Lume-helbeke (1891)	87
Ma lillesideme võtaks (1895)	88
Kas ma Eestit unes nägin? (1895)	89
Hommik (<i>katkend</i>)	89
Minu luule (1896)	90
Üks suvepäev (<i>katkend</i>)	91
Lehed langsid (1897)	91
Meel paremat ei kannata! (1900)	92
Tuul rabistab lehti maha (1897)	92
Kangas (1899)	93
Ärge küsige mult luuletusi	94
Sügis (1903)	94
Talveõhtul (1904)	95
Ta lendab mesipuu poole (1905)	96
Noor-Eestile (1905)	96
Isamaale (<i>katkend</i> , 1906)	97
Laul sellest kaduvast (1908)	98
Sugulased (1908)	99
Üks suu (1908)	100
Kas olete näinud	100
Nagu ilusamgi hele hääl	101
Üks märtsihommik udune (1909)	101
Must lagi on meie toal (1909)	102
Mine ära (1909)	102
Meri (1909)	103
Läänemere lained (1909)	104
Kanarbik (1909)	104
Kas näitad? (<i>katkend</i>)	105
Talvine tihane (1909)	107
Külm (1909)	107
Helin (1910)	108
Isamaale (1910)	108
Sügis	109
Tule, öö pimedus	109
Ei näe enam (1911)	109

MARIE HEIBERG

Ma kirjutan (<i>Murelapse laulud</i>)	111
Põhja-vaim (<i>Murelapse laulud</i>)	111
Mure (<i>Murelapse laulud</i>)	112
Kuula (<i>Murelapse laulud</i>)	113
Käisin üksi tähte valgel (<i>Murelapse laulud</i>)	114
Päev (<i>Luule</i>)	114
Talve õhtul (<i>Luule</i>)	115

ERNST ENNO

Kevade õhtul (<i>Uued luuletused</i>)	116
Jutluse ajal (<i>Uued luuletused</i>)	116
Õhtu kodutalus (<i>Uued luuletused</i>)	117
Kuu kuma (<i>Uued luuletused</i>)	118
Kullerkupp (<i>Uued luuletused</i>)	118
Kojuigatsus (<i>Uued luuletused</i>)	119
Rehetare (<i>Uued luuletused</i>)	120
Sügisesele rannal (<i>Uued luuletused</i>)	120
Igatsuse laul (<i>Uued luuletused</i>)	121
Suvi (<i>Hallid laulud</i>)	122
Pöud (<i>Hallid laulud</i>)	122
Tuul laulis (<i>Hallid laulud</i>)	123
Kolm eite (<i>Hallid laulud</i>)	123
Vaenelaps jaaniööl (<i>Hallid laulud</i>)	124
Vanaisa surm (<i>Hallid laulud</i>)	125
Hall laul (<i>Hallid laulud</i>)	127
Hõõgamine (<i>Hallid laulud</i>)	127
Rändaja õhtulaul (<i>Hallid laulud</i>)	128
Võiks otsast alata (<i>Hallid laulud</i>)	129
Ta tuli (<i>Hallid laulud</i>)	130
Öö valge on õnn (<i>Valge öö</i>)	131
Sind jumalaga jätsin sääl (<i>Valge öö</i>)	132
Vari (<i>Valge öö</i>)	133
Tartu valgel ööl (<i>Valge öö</i>)	134
Sügise (<i>Valge öö</i>)	135
Ei (<i>Valge öö</i>)	136
Nad läevad pikas reas (<i>Kadunud kodu</i>)	137
Tikk, takk! (<i>Kadunud kodu</i>)	138
Kodu imelisem töö (<i>Kadunud kodu</i>)	139
Need ei vaata tagasi (<i>Kadunud kodu</i>)	139
Kadunud kodu (<i>Kadunud kodu</i>)	140
Ja jahtund süda jäta ilmale (<i>Kadunud kodu</i>)	141
Tuul käib (<i>Eesti Naine, 1933</i>)	142
Mere ääres tuba vaikne (<i>Eesti Naine, 1934</i>)	143

GUSTAV SUITS

Elu tuli (<i>Elu tuli</i>)	144
Noored sepad (<i>Elu tuli</i>)	145
Mehed (<i>Elu tuli</i>)	145
Ühte laulu tahaks laulda (<i>Elu tuli</i>)	146
Noorte laul (<i>Elu tuli</i>)	146
Elagu elu! (<i>Elu tuli</i>)	147
Oma saar (<i>Elu tuli</i>)	148
Nooruse aeg (<i>Elu tuli</i>)	148
Kevad ja sügis (<i>Elu tuli</i>)	149

Tuulispää (<i>Elu tuli</i>)	149
Käkimäe kägu (<i>Elu tuli</i>)	149
Tuulehaud (<i>Tuulemaa</i>)	151
Tuulemaa I (<i>Tuulemaa</i>)	152
Tuulemaa II (<i>Tuulemaa</i>)	153
Tuulemaa III (<i>Tuulemaa</i>)	153
Tuulemaa IV (<i>Tuulemaa</i>)	154
Laul Eestist (<i>Tuulemaa</i>)	155
Maikellukesed (<i>Tuulemaa</i>)	156
Painaja (<i>Tuulemaa</i>)	156
Nebuloosa (<i>Tuulemaa</i>)	157
Sügise laul (<i>Tuulemaa</i>)	158
Varajane lumi (<i>Tuulemaa</i>)	158
Meie aja muinasjutt (<i>Tuulemaa</i>)	159
Valge käsi (<i>Tuulemaa</i>)	160
Koit (<i>Tuulemaa</i>)	161
Ühele lapsele (<i>Tuulemaa</i>)	163
Kevade aimus (<i>Tuulemaa</i>)	164
Inspiratsioon (<i>Tuulemaa</i>)	165
Risti-rästi (<i>Tuulemaa</i>)	166
Rooside eeleegia I (<i>Tuulemaa</i>)	167
Rooside eeleegia II (<i>Tuulemaa</i>)	167
Kerkokell (<i>Tuulemaa</i>)	168
Soolaugastel (<i>Tuulemaa</i>)	170
Värisevate haabade all (<i>Tuulemaa</i>)	170
Helgid ja vastuhelgid (<i>Kõik on kokku unenägu</i>)	171
Unised käod (<i>Kõik on kokku unenägu</i>)	172
Õnnelikud (<i>Kõik on kokku unenägu</i>)	173
Oaas (<i>Kõik on kokku unenägu</i>)	175
Maapagu (<i>Kõik on kokku unenägu</i>)	176
Grotesk (<i>Kõik on kokku unenägu</i>)	176
Luxembourgi aias (<i>Kõik on kokku unenägu</i>)	178
Koduretk (<i>Kõik on kokku unenägu</i>)	179
Kahekordne sügis (<i>Kõik on kokku unenägu</i>)	184
Sapine kuu (<i>Kõik on kokku unenägu</i>)	185
Umbesed kokkukõlad (<i>Kõik on kokku unenägu</i>)	186
Hüüdja hääl (<i>Kõik on kokku unenägu</i>)	187
Stokholmis (<i>Kõik on kokku unenägu</i>)	188
Tõsta lipp! (<i>Kõik on kokku unenägu</i>)	189
Rängast ringist (<i>Kõik on kokku unenägu</i>)	190
Kõik on kokku unenägu (<i>Kõik on kokku unenägu</i>)	191
Läkitus (<i>Tuli ja tuul</i>)	194
Tartu rahu 1, 2, 3 (<i>Tuli ja tuul</i>)	195
Jõepeeglis taevas pilvedega (<i>Tuli ja tuul</i>)	198
Sillamäe motiive 1, 3 (<i>Tuli ja tuul</i>)	199
November (<i>Tuli ja tuul</i>)	200

Võnnu motiive 1, 3, 5 (<i>Tuli ja tuul</i>)	201
Võõras vägi (<i>Tuli ja tuul</i>)	203
Veel ennast ise (<i>Tuli ja tuul</i>)	204
Laul sellest jõulutust talvest (<i>Tuli ja tuul</i>)	205
Haarangu aegu (<i>Tuli ja tuul</i>)	206
Tulekires öö (<i>Tuli ja tuul</i>)	207
Sõna (<i>Tuli ja tuul</i>)	208
Silmast silma (<i>Tuli ja tuul</i>)	208
Tuul üle mere (<i>Tuli ja tuul</i>)	209
Mälestussumine uim (<i>Tuli ja tuul</i>)	210
Mõte mõõtku (<i>Tulimuld, 1952, 5</i>)	210
Kuri kuu (<i>Tulimuld, 1952, 5</i>)	211
Sõda ja rahu (<i>Tulimuld, 1955, 6</i>)	212

VILLEM RIDALA

Kevadetunne (<i>W. Grünthali laulud</i>)	213
Luitel (<i>W. Grünthali laulud</i>)	213
Linnusel (<i>W. Grünthali laulud</i>)	214
Külv (<i>W. Grünthali laulud</i>)	215
Talvine õhtu (<i>W. Grünthali laulud</i>)	216
Südatalve öö (<i>W. Grünthali laulud</i>)	216
Suvi (<i>Kauged rannad</i>)	217
Noorusmaa (<i>Kauged rannad</i>)	217
Luigid (<i>Kauged rannad</i>)	218
Kevade 10 (<i>Kauged rannad</i>)	219
Põud 1, 2 (<i>Kauged rannad</i>)	219
Eleegia (<i>Kauged rannad</i>)	220
Kaks pihla (<i>Tuules ja tormis</i>)	221
Metshaned (<i>Tuules ja tormis</i>)	222

JAAN LÕO

Enne lõikust (<i>Nägemised</i>)	224
Eelkevade (<i>Nägemised</i>)	224
Pärn (<i>Nägemised</i>)	225
Ühele naisele (<i>Nägemised</i>)	226
Hingede päev (<i>Nägemised</i>)	226
Vägilane (<i>Nägemised</i>)	227
Kurelaste laul (<i>Nägemised</i>)	228

JAAN OKS

Lapsepõlv	230
Jäljeta (<i>Noor-Eesti Album, III, 1915</i>)	231
Kas!	231
Killud 3, 6, 7, 12	232
Isased (<i>Kannatamine, katkend</i>)	233

Anarkia (<i>Kannatamine, katkend</i>)	234
Apoteeos (<i>Kannatamine</i>)	235

HENRIK VISNAPUU

Proloog (<i>Amores</i>)	237
Igavesti (<i>Amores</i>)	239
Kui kuurdub armulill (<i>Amores</i>)	240
Maria (<i>Amores</i>)	240
Nüüd on öö ja kuu (<i>Amores</i>)	242
Kaks algust (<i>Amores</i>)	242
Neitsi saunas (<i>Amores</i>)	243
Metsatalu (<i>Amores</i>)	244
Loobumus (<i>Amores</i>)	244
Jumalaga, Ene! (<i>Jumalaga, Ene!</i>)	245
Eokene eo-eo (<i>Jumalaga, Ene!</i>)	246
Kodumaa laul (<i>Talibari</i>)	247
Ole tervitet, tervitet (<i>Talibari</i>)	248
Jääb inimene ikka (<i>Talibari</i>)	249
Ärge tapke inimest (<i>Talibari</i>)	249
Noor-Eestile 1, 2, 3 (<i>Talibari</i>)	250
Autobiograafia (<i>Hõbedased kuljused</i>)	252
Kõnelused Issandaga 1, 2, 10 (<i>Hõbedased kuljused</i>)	253
Jõuluöö (<i>Hõbedased kuljused</i>)	255
Laske mul olla kurb (<i>Käoorvik</i>)	256
Kolmas kiri Ingile (<i>Käoorvik</i>)	257
Kuues kiri Ingile (<i>Käoorvik</i>)	258
Kümnnes kiri Ingile (<i>Käoorvik</i>)	258
Ma küünitan su suudlusi (<i>Käoorvik</i>)	259
Üks ränikivi 1, 3 (<i>Ränikivi</i>)	260
Tartu oktoober 1, 2 (<i>Ränikivi</i>)	261
Üle kodumäe (<i>Maarjamaa laulud</i>)	262
Tõmbtuul (<i>Maarjamaa laulud</i>)	263
Maarjamaa laulud III (<i>Maarjamaa laulud</i>)	264
Maarjamaa laulud VI (<i>Maarjamaa laulud</i>)	265
Kes on kogunud pihku tuule (<i>Maarjamaa laulud</i>)	265
Talvine teekond 1, 2, 3 (<i>Maarjamaa laulud</i>)	267
Valgus on lõhnava inehin (<i>Puuslikud</i>)	273
Tuulesõel (<i>Tuulesõel</i>)	274
Umbra apocalyptica (<i>Tuulesõel</i>)	274
Paadil (<i>Päike ja jõgi</i>)	275
Tagasisõit (<i>Päike ja jõgi</i>)	275
Kabelikell (<i>Põhjavalgus</i>)	276
Leegitsev liiv (<i>Põhjavalgus</i>)	277
Laul lumest (<i>Põhjavalgus</i>)	277
Proloog raamatule 1, 3, 5 (<i>Esivanemate bauad</i>) ..	279
Mul on sinu pärast nii kitsas (<i>Esivanemate bauad</i>) ..	281

Me seisame tule ristteedel (<i>Esivanemate hauad</i>)..	281
Pea vastu (<i>Esivanemate hauad</i>)	282
Nii kinni (<i>Esivanemate hauad</i>)	283
Jõulutäht (<i>Esivanemate hauad</i>)	283
Manamine (<i>Peribeel</i>)	284
Astendus (<i>Peribeel</i>)	285
Vahimees, ons ikka veel öö? (<i>Mare Balticum</i>)....	285
Ja siiski (<i>Mare Balticum</i>)	287
Mare Balticum 5 (<i>Mare Balticum</i>)	287
Melankoolia (<i>Mare Balticum</i>)	288
Ing ja Bodensee (<i>Linnutee</i>)	289
Ikka viirastub (<i>Linnutee</i>)	289
Hüvasti, Euroopa (<i>Linnutee</i>)	290
New York (<i>Linnutee</i>)	291
Vabaduse kell (<i>Linnutee</i>)	292
Tõlkige mu kõne (<i>Linnutee</i>)	292

